

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ –
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΓΕΩΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Διερεύνηση υλοποίησης της Agenda 2030 από τον Δήμο της Αθήνας

Investigation of the implementation of Agenda 2030 by the Municipality of Athens

Διπλωματική Εργασία

Μπάικα Δωροθέα

Επιβλέποντες:

- Δρ. Πότσιου Χρυσή (Καθηγήτρια Ε.Μ.Π.)
- Αποστολόπουλος Κωνσταντίνος (Υποψήφιος Διδάκτωρ Ε.Μ.Π.)

Αθήνα, Οκτώβριος 2023

Στον παππού μου, Γιάννη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η βιώσιμη ανάπτυξη δεν αποτελεί καινούργια έννοια για τις σύγχρονες κοινωνίες. Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών έθεσε, μέσω της Agenda 2015, στόχους για την χρονιά 2015, ενώ πλέον ο στόχος είναι το 2030 (Agenda 2030), λιγότερο από 10 χρόνια από σήμερα. Η Agenda 2030 αποτελεί μια δέσμευση για τους ανθρώπους, τον πλανήτη και την ευημερία, το τρίπτυχο της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ, ταυτόχρονα, οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) αποτυπώνουν τις σύγχρονες παγκόσμιες προκλήσεις και υιοθετούνται στην προσπάθεια όλων των χωρών να ανταποκριθούν δραστηρικά σε αυτές.

Σε τοπικό επίπεδο, η πόλη της Αθήνας, αναγνωρίζοντας τις σύγχρονες προκλήσεις και αναλαμβάνοντας δράση για την αντιμετώπισή τους, ακολουθεί κατευθυντήρια γραμμή για την δημιουργία ενός βιώσιμου Δήμου. Λαμβάνοντας υπόψιν τα δυνατά σημεία της πόλης και των γειτονιών της, όπως η πολιτιστική κληρονομιά και το κλίμα, αλλά και τις αδυναμίες της, όπως οι υποδομές μεταφορών και η διαχείριση των αποβλήτων της, ο Δήμος της Αθήνας κάνει βήματα προς την ολοκληρωτική μετατροπή της Αθήνας σε μια βιώσιμη πόλη, μέσω καθημερινών δράσεων, αλλά και στοχευμένων σχεδίων δράσης, τα οποία καλύπτουν πολλές πτυχές της πόλης, δίνοντας μεγάλη προσοχή στο οικουμενικό ζήτημα της κλιματικής κρίσης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο Δήμος Αθηναίων ακολουθεί και ικανοποιεί ένα μεγάλο εύρος των ΣΒΑ που τέθηκαν από την Agenda 2030 του ΟΗΕ, οδηγώντας την πόλη προς την βιωσιμότητα.

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως βασικό στόχο την μελέτη και διερεύνηση των μεμονωμένων δράσεων του Δήμου Αθηναίων, αλλά και ενός συνολικού Σχεδίου Δράσης, που μαζί στοχεύουν στην βιωσιμότητα της πόλης και συνάδουν με τους Στόχους της Agenda 2030 του ΟΗΕ. Αρχικά, προκειμένου η «βιωσιμότητα» σαν έννοια γίνει απόλυτα κατανοητή, έγινε μια ανάλυση του ορισμού αυτής και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης που την πλαισιώνουν, προτού αναφερθεί η Agenda 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Έπειτα, μελετήθηκαν σχέδια και πολιτικές που εφαρμόζουν χώρες ανά τον κόσμο, προκειμένου να σχηματιστεί μια εικόνα για την κατάσταση που επικρατεί σε οικουμενικό επίπεδο, αλλά και να γίνει μια έμμεση σύγκριση με την κατάσταση που επικρατεί στην πόλη της Αθήνας. Στην συνέχεια η μελέτη των δράσεων του Δήμου Αθηναίων δεν θα μπορούσε να γίνει, αν δεν υπήρχε ένα ιστορικό υπόβαθρο, καθώς και αν δεν μελετώνταν η εν γένει υφιστάμενη κατάσταση που επικρατεί σήμερα στον Δήμο. Η ιστορική αναδρομή ξεκίνησε από την πρώτη ρυμοτόμηση της Αθήνας το 1832, συνεχίστηκε εστιάζοντας σε χρονολογίες ορόσημα για την πόλη και τις γειτονίες της, και έφτασε στο σήμερα, όπου αναλύθηκε η υφιστάμενη κατάσταση που επικρατεί στο σύνολο του Δήμου, σε όλα τα επίπεδα. Έχοντας ως δεδομένα αυτά, επόμενο βήμα ήταν η καταγραφή των δράσεων που υλοποιούνται από τον Δήμο Αθηναίων σε καθημερινή βάση, κάνοντας παράλληλα το απαραίτητο φιλτράρισμα αυτών, ώστε να απομονωθούν εκείνες που συνάδουν και ικανοποιούν τους 17 Στόχους που έχει θέσει η Agenda 2030 με σκοπό την βιωσιμότητα. Στην συνέχεια, αναλύθηκε το Σχέδιο Δράσης του Δήμου για το Κλίμα, το πιο πρόσφατο και σύγχρονο σχέδιο, καθώς η κλιματική κρίση είναι ένα οικουμενικό ζήτημα που κάθε πόλη προσπαθεί να αντιμετωπίσει, προκειμένου να καταστεί βιώσιμη και ενεργειακά δυναμική σε βάθος χρόνου. Η εργασία ολοκληρώνεται με μια αξιολόγηση των παραπάνω και ένα σύνολο προτάσεων, προκειμένου ο Δήμος Αθηναίων να επιτύχει τους στόχους που φαίνεται να έχει θέσει για το καλό της πόλης και των κατοίκων της, έχοντας ως γνώμονα τους, παγκόσμιας κλίμακας, Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Λέξεις κλειδιά: Βιώσιμη ανάπτυξη, Agenda 2030, ΣΒΑ, Δήμος Αθηναίων, δράσεις, Σχέδιο Δράσης, κλιματική κρίση, βιωσιμότητα

ABSTRACT

Sustainable development is not a new concept for modern societies. At the beginning of the 21st century the United Nations Organization set, through Agenda 2015, goals based on the year 2015, while now the goal is 2030 (Agenda 2030), less than 10 years from today. Agenda 2030 stands as a commitment to people, planet and prosperity, the tripartite of sustainable development, while its 17 Goals express contemporary global challenges, and are adopted in an effort for all countries to respond effectively to global issues.

At a local level, the city of Athens, recognizing the modern challenges and taking action to address them, follows a guideline for creation of a sustainable Municipality. Taking into account the strengths of the city and its neighborhoods, such as cultural heritage and climate, but also the weaknesses, such as transportation and waste management, the Municipality of Athens is taking steps towards the total transformation of Athens into a sustainable city, through daily actions, but also integrated action plans, which cover many aspects of the city, paying great attention to the global issue of the climate crisis. In this way, the Municipality of Athens follows and fulfills a large extent of the Sustainable Development Goals (SDGs) set by the UN through Agenda 2030, and leads the city towards sustainability.

This thesis has as its main objective, the study and the investigation of the individual actions of the Municipality of Athens, but also of an overall Action Plan, which together aim at the sustainability of the city, and are consistent with the Goals of the UN Agenda 2030. Firstly, for “sustainability” as a concept to be fully understood, there was made an analysis of its definition and of the SDGs that frame it, before the UN Agenda 2030 was mentioned. Then, plans and policies implemented by countries around the world were studied, to form an image of the situation that prevails on a global level, but also to make an indirect comparison with the situation in the city of without a historical background, as well as if the general existing situation that prevails today in the Municipality was not studied. This historical review started from the first canalization of Athens in 1832, continued focusing on milestone dates for the city and its neighborhoods and reached today, where there was analyzed, the current situation prevailing throughout the Municipality, at all levels. Having these data, the next step was the recording of the actions implemented by the Municipality of Athens daily, with the necessary filtering, to isolate those that satisfy the 17 Goals set by Agenda 2030 for the purpose of sustainability. Then the Municipality’s Climate Action Plan, the most recent and modern plan, was analyzed, as the climate crisis is a universal issue that every city tries to face, to become sustainable and energetically dynamic over time. The thesis concludes with an evaluation of the above and a set of proposal action, for the Municipality of Athens to achieve the goals it seems to have set for the benefit of the city and its residents, guided by the global SDGs.

Key words: Sustainable development, Agenda 2030, SDG, Municipality of Athens, actions, Action Plan, climate crisis, sustainability

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	σελ.9
1.	<u>Η Agenda 2030</u>	σελ.11
2.	<u>Ιεράρχηση Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ): Πληροφορίες από την Αυστραλία και τον κόσμο</u>	σελ.15
3.	<u>Ιστορική Αναδρομή</u> 2.1 – Η πρώτη ρυμοτόμηση της πόλης των Αθηνών – Το σχέδιο Κλεάνθους και Schaubert 2.2 – Η μεσοπολεμική και μεταπολεμική εποχή στην πρωτεύουσα 2.2.1 – Η προσφυγική Αθήνα 2.2.2 – Η Αθήνα την δεκαετία του 1940 - 1950 2.2.3 – Η πρωτεύουσα την μεταπολεμική περίοδο	σελ. 20
4.	<u>Υφιστάμενη Κατάσταση στον Δήμο</u> 4.1 – Διοικητικά, πληθυσμιακά και κοινωνικό – οικονομικά στοιχεία 4.1.1 – Διοικητικά και πληθυσμιακά δεδομένα 4.1.2 – Κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά 4.1.3 – Κοινωνική πολιτική και δημόσια υγεία 4.1.4 – Τουρισμός 4.2 – Υποδομές 4.2.1 – Κτιριακό Απόθεμα 4.2.2 – Μεταφορές 4.2.3 – Απορρίμματα 4.3 – Κλιματικά και περιβαλλοντικά στοιχεία 4.3.1 – Τοπολογία και κλίμα 4.3.2 – Περιοχές πρασίνου	σελ.31
5.	<u>Δράσεις και Προτεραιότητες του Δήμου</u>	σελ.48
6.	<u>Σχέδιο Δράσης για το Κλίμα</u> 6.1 – Άξονας 1: Παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και ενεργειακή αναβάθμιση δομημένου περιβάλλοντος 6.1.1 – Ενεργειακή αναβάθμιση, αξιοποίηση κτιριακού αποθέματος και νέα κτίρια 6.1.2 – Παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ 6.1.3 – Ενεργειακή αναβάθμιση οδοφωτισμού 6.2 – Άξονας 2: Επιτάχυνση της μετάβασης σε βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα 6.2.1 – Ενίσχυση ενεργής κινητικότητας 6.2.2 – Ελεγχόμενη και έξυπνη στάθμευση 6.2.3 – Ηλεκτροκίνηση και αναβάθμιση στόλου	σελ.50

	<p>6.3 – Άξονας 3: Αστική Αναζωογόνηση με ενσωμάτωση πράσινων και μπλε υποδομών</p> <p>6.3.1 – Πράσινες και μπλε πολιτιστικές υποδομές</p> <p>6.3.2 – Συντήρηση και αναβάθμιση δομημένου δημόσιου χώρου</p> <p>6.3.3 – Νέοι χώροι πρασίνου</p> <p>6.4 – Άξονας 4: Διαχείριση και Αποκατάσταση Οικοσυστημάτων και Βιοποικιλότητας</p> <p>6.4.1 – Συντήρηση και αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πρασίνου</p> <p>6.4.2 – Προστασία ευάλωτων πληθυσμών πανίδας</p> <p>6.4.3 – Υποστήριξη οικοσυστημάτων</p> <p>6.5 – Άξονας 5: Πρόληψη και αντιμετώπιση κλιματικών κινδύνων</p> <p>6.5.1 – Προστασία από πλημμυρικά φαινόμενα</p> <p>6.5.2 – Πυροπροστασία</p> <p>6.5.3 – Προστασία, ευαισθητοποίηση και ενίσχυση δημόσιας υγείας</p> <p>6.5.4 – Προσχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της αστικής υπερθέρμανσης</p> <p>6.6 – Άξονας 6: Κυκλικότητα και βιώσιμη διαχείριση νερού και απορριμμάτων</p> <p>6.6.1 – Ανακύκλωση και επανάχρηση</p> <p>6.6.2 – Κομποστοποίηση</p> <p>6.6.3 – Βελτιστοποίηση μεταφοράς απορριμμάτων</p> <p>6.6.4 – Βιώσιμη διαχείριση νερού</p> <p>6.6.5 – Αξιοποίηση υπόγειων υδάτων</p> <p>6.6.6 – Αστικές καλλιέργειες</p> <p>6.6.7 – Βιώσιμο διατροφικό σύστημα και διατροφή ευάλωτων ομάδων</p> <p>6.7 – Άξονας 7: Μετάβαση σε μια πράσινη και ψηφιακή πόλη</p> <p>6.7.1 – Ψηφιακή διακυβέρνηση</p> <p>6.7.2 – Παρακολούθηση περιβαλλοντικών παραμέτρων και αέριας ρύπανσης</p> <p>6.7.3 – Εκπαιδευτικά προγράμματα για το κλίμα και διάχυση καλών πρακτικών για το κλίμα</p>	
7.	<p><u>Συνολική Αξιολόγηση και Προτάσεις</u></p> <p>7.1 – Αξιολόγηση</p> <p>7.2 – Προτάσεις</p>	σελ.92
8.	<u>Βιβλιογραφία</u>	σελ. 102

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

- Διάγραμμα 1 – Ποσοστά πληθυσμού ανά φύλο
Διάγραμμα 2 – Ηλικιακές ομάδες στον Δήμο Αθηναίων
Διάγραμμα 3 – Ποσοστά ανεργίας ανά επίπεδο εκπαίδευσης στον Δήμο Αθηναίων
Διάγραμμα 4 – Ποσοστά απασχόλησης ανά κλάδο εργασίας στον Δήμο Αθηναίων
Διάγραμμα 5 – Μέση μηνιαία κατανάλωση βασικών αγαθών στην Ελλάδα το 2019
Διάγραμμα 6 – Χρήσεις κτιρίων στον Δήμο Αθηναίων
Διάγραμμα 7 – Αριθμός κτιρίων ανά χρήση και αριθμό ορόφων κτιρίων Δήμου Αθηναίων
Διάγραμμα 8 – Οι δράσεις του Δήμου το 2022 και ποιος Στόχος ικανοποιούν ποσοτικά

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

- Εικόνα 1 – Οι στόχοι της Agenda 2030
Εικόνα 2 – Αποτελέσματα ανάλυσης απόδοσης των ΣΒΑ στην Αυστραλία, βασισμένα σε 270 δείκτες
Εικόνα 3 – Οι ΣΒΑ της Αυστραλίας με υψηλό αριθμό δεικτών χαμηλής απόδοσης σε κάθε πυλώνα βιωσιμότητας
Εικόνα 4 – The Global Livability Index 2023, Top 10 Positions
Εικόνα 5 – Η συγκρότηση του σχεδίου Κλεάνθους και Schaubert
Εικόνα 6 – Πρόσφυγες σε δρόμο της Αθήνας
Εικόνα 7 – Πρόσφυγες μπροστά στα Παλαιά Ανάκτορα
Εικόνα 8 – Γυναίκες από τον προσφυγικό καταυλισμό που στήθηκε μπροστά στο Θησείο
Εικόνα 9 – Εργάτριες σε βιοτεχνία κλωστοϋφαντουργίας
Εικόνα 10 – Ένας νεκρός από την πείνα στον δρόμο
Εικόνα 11 – Πατησίων και Στουρνάρη 1944. Το ανατιναγμένο από τον ΕΛΑΣ κτίριο της Γενικής Ασφάλειας δίπλα στο Πολυτεχνείο
Εικόνα 12 – Οι επτά Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Αθηναίων
Εικόνα 13 – Προανάρτηση Κτηματογράφησης Δήμου Αθηναίων
Εικόνα 14 – Ο Δακτύλιος Αθηνών
Εικόνα 15 – Solar Map – Χάρτης απόδοσης ηλιακής ενέργειας ανά κτίριο
Εικόνα 16 – Χάρτης περιοχής παρέμβασης του προγράμματος Athens Business Green Toolkit
Εικόνα 17 – Η Βίλα Κλωναρίδη στην οδό Πατησίων
Εικόνα 18 – Ο Θερινός Κινηματογράφος ΑΒ στα Άνω Πατήσια
Εικόνα 19 – Solar Map– Χάρτης απόδοσης ηλιακής ενέργειας ανά κτίριο
Εικόνα 20 – Χάρτης Δημοτικών Κτιρίων Δήμου Αθηναίων
Εικόνα 21 – Αποτελέσματα αλλαγής φωτιστικών σε κεντρικούς δρόμους της Αθήνας
Εικόνα 22 – Πεζόδρομος Φωκίωνος Νέγρη στην Κυψέλη
Εικόνα 23 – Πεζόδρομος Διονυσίου Αεροπαγίτου στην Ακρόπολη
Εικόνα 24 – Γειτονιές στις οποίες εφαρμόζεται το Σύστημα Ελεγχόμενης Στάθμευσης (Α & Β Φάση)
Εικόνα 25 – Οι 830 «έξυπνοι» αισθητήρες σε ράμπες ΑμεΑ και διαβάσεις σε όλη την Αθήνα
Εικόνα 26 – Θέσεις φόρτισης ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων στον Δήμο Αθηναίων
Εικόνα 27 – Ο Εθνικός Κήπος
Εικόνα 28 – Το Πάρκο Ζαπτείου
Εικόνα 29 – Η ανάπλαση του Μεγάλου Περιπάτου
Εικόνα 30 – Η ανάπλαση της κάτω Πλατείας Συντάγματος
Εικόνα 31 – Η οδός Τσοτίτσα στα Εξάρχεια μετά την δημιουργία της πράσινης διαδρομής
Εικόνα 32 – Η πλατεία Ομόνοιας
Εικόνα 33 – Η προοπτική όψη της Πλατείας Αγίου Γεωργίου στην Ακαδημία Πλάτωνος
Εικόνα 34 – Πάρκο Τσέπης στο κέντρο της Αθήνας
Εικόνα 35 – Διπλή Ανάπλαση στον Ελαιώνα
Εικόνα 36 – Πάρκο σκύλων στο κέντρο της Αθήνας
Εικόνα 37 – Η τοξοτή πέργκολα, γνωστή και ως πέργκολα της Αμαλίας, στον Εθνικό Κήπο
Εικόνα 38 – Σχέδιο Αποκατάστασης και Αναζωογόνησης Πάρκου Ακαδημίας Πλάτωνος

- Εικόνα 39 – Καταφύγιο του Σωκράτη, για τα αδέσποτα ζώα του Δήμου Αθηναίων
Εικόνα 40 – Σπιτάκια για τις αδέσποτες γάτες του Δήμου Αθηναίων
Εικόνα 41 – Ενδεικτική απεικόνιση της βιοποικιλότητας του Εθνικού Κήπου
Εικόνα 42 – Η περιφερειακή Λυκαβηττού εν μέσω της κακοκαιρίας «Μπάλλος» το 2021
Εικόνα 43 – Κάδοι ανακύκλωσης ενδυμάτων και υποδημάτων
Εικόνα 44 – Καφέ κάδοι κομποστοποίησης και εξοπλισμός νέας τεχνολογίας
Εικόνα 45 – Απορριματοφόρα νέας τεχνολογίας
Εικόνα 46 – Συστήματα ποτίσματος πράσινου χώρου
Εικόνα 47 – Δήμοι που διατρέχει το Αδριάνειο Υδραγωγείο
Εικόνα 48 – Στοά Αδριάνειου Υδραγωγείου
Εικόνα 49 – Αστική καλλιέργεια σε βρεφονηπιακό σταθμό στη Αθήνα
Εικόνα 50 – Η γεωπύλη του Δήμου Αθηναίων
Εικόνα 51 – Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα ARSINOE
Εικόνα 52 – Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα COMPAIR
Εικόνα 53 – Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα H2020 REACHOUT

ΚΑΤΑΓΟΛΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

- Πίνακας 1 - Στόχοι Agenda 2030
Πίνακας 2 – Συνιστώμενη λίστα ενεργειών για την Αυστραλία για την βελτίωση της συνολικής επίτευξης της τους ΣΒΑ
Πίνακας 3 – Μεταγενέστερες επιπτώσεις των αρχικών πολεοδομικών επιλογών
Πίνακας 4 – Πληθυσμιακά στοιχεία και μεταβολή αυτών ανά δημοτική ενότητα του Δήμου
Πίνακας 5 – Τα ποσοστά του μορφωτικού επιπέδου του Δήμου Αθηναίων
Πίνακας 6 – Χώροι πρασίνου στον Δήμο Αθηναίων
Πίνακας 7 – Υποστόχοι Άξονα 1
Πίνακας 8 – Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 1
Πίνακας 8 – Υποστόχοι Άξονα 2
Πίνακας 10 – Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 2
Πίνακας 11 – Οι 10 προτεραιότητες του ΣΒΑΚ στο κέντρο της Αθήνας
Πίνακας 12 – Υποστόχοι Άξονα 3
Πίνακας 13 – Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 3
Πίνακας 14 – Υποστόχοι Άξονα 4
Πίνακας 15 – Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 4
Πίνακας 16 – Υποστόχοι Άξονα 5
Πίνακας 17 – Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 5
Πίνακας 18 – Υποστόχοι Άξονα 6
Πίνακας 19 – Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 6
Πίνακας 20 – Υποστόχοι Άξονα 7
Πίνακας 21 – Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 7
Πίνακας 22 – Πίνακας συσχέτισης δράσεων του Δήμου Αθηναίων με τους Στόχους της Agenda 2030 και τους Άξονες του Σχεδίου Δράσης του Δήμου
Πίνακας 23 – Ανάλυση SWOT
Πίνακας 24 – Παραδείγματα άλλων ευρωπαϊκών πόλεων, ως υποδείγματα για την πόλη της Αθήνας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

- Χάρτης 1 – Χάρτης Απεικόνισης Υποδομών Μεταφοράς εντός του Δήμου
Χάρτης 2 – Χάρτης Απεικόνισης χώρων πρασίνου στον Δήμο Αθηναίων
Χάρτης 3 – Χάρτης Απεικόνισης ποδηλατοδρόμων και πεζοδρομημένων περιοχών Δήμου Αθηναίων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πόλη της Αθήνας, τα τελευταία χρόνια έζησε αλληπάλληλες κρίσεις, τόσο εθνικές, όσο και οικουμενικές. Μέσα σε ένα δύστροπο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, η Αθήνα, όπως και το σύνολο των μεγάλων πόλεων στην Ευρώπη και τον κόσμο, βρίσκονται σε διαδικασία αναζήτησης της βιώσιμης προσαρμογής στην ρευστή πραγματικότητα. Μετατρέποντας τις κρίσεις σε ευκαιρίες, οι περισσότερες πόλεις σήμερα στοχεύουν σε μία πράσινη, κοινωνικά δίκαιη, έξυπνη και βιώσιμη πόλη, με υψηλή ποιότητα δημόσιου χώρου με διαφάνεια στην δημόσια σφαίρα. Οι δράσεις αφορούν την επέκταση, αναζωογόνηση και αναδιανομή του δημόσιου χώρου, προκειμένου να επιτευχθεί περιβαλλοντική και κοινωνική ανάταξη της πόλης και της καθημερινής ζωής. Το όραμα των σημερινών πόλεων είναι δυναμικό και αλληλοεπιδρά διαδραστικά με τους ανθρώπους της. Ταυτόχρονα στοχεύει στην εξέλιξη της πόλης στον χρόνο και στην ενσωμάτωση νέων προκλήσεων. Η υλοποίηση των παραπάνω πλαισιώνεται από την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε πόλης, του δημόσιου χώρου και της σύγχρονης επιχειρηματικότητα, μέσα σε ένα ζωντανό και λειτουργικό, για τους κατοίκους και τους επισκέπτες, αστικό περιβάλλον, το οποίο καταρρίπτει τις ανισότητες και προωθεί το πράσινο. Παράλληλα, η συμπύκνωση της χρηστικότητας της πόλης και η εργονομία της συλλογικής ζωής στον δημόσιο χώρο, συνοδεύεται και με την διαδικτυακή τεχνολογική πρόοδο των τελευταίων ετών, αναπτύσσοντας συστήματα και τεχνολογίες.

Η προσπάθεια των πόλεων, στον δρόμο προς την βιωσιμότητα, πλαισιώνεται από την Agenda 2030 του ΟΗΕ. Στην παγκόσμια αυτή ατζέντα, έχοντας υπόψιν συνολικά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, παρουσιάζεται ένα σύνολο Στόχων, 17 στο σύνολο, οι οποίοι, μαζί με τους αντίστοιχους υποστόχους και δείκτες, χαράσσουν την πορεία που οφείλουν τα κράτη να ακολουθήσουν, προκειμένου, μέχρι το 2030, να επιτύχουν την βιωσιμότητα των πόλεων τους. Πιο αναλυτικά, η εφαρμογή της Agenda 2030 αποτελεί την κατευθυντήρια γραμμή απέναντι σε δοκιμασίες που αντιμετωπίζει ο πλανήτης, τόσο σε επίπεδο «πόλεων», όσο και σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού.

Έχοντας την Agenda 2030 ως οδηγό, πόλεις ανά τον κόσμο, εφαρμόζουν πολιτικές και σχέδια με σκοπό την μετατροπή τους σε «βιώσιμες» και «ανθεκτικές». Βασικά χαρακτηριστικά που υιοθετούνται είναι οι καλές υποδομές (κτίρια, απορρίμματα, μεταφορές κ.λπ.), ένα καλά οργανωμένο σύστημα υγείας, η διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς κάθε πόλης, η ενίσχυση του πρασίνου, η διαχείριση της ενέργειας και του περιβάλλοντος, καθώς και η αίσθηση ασφάλειας, ισότητας και σταθερότητας εντός της πόλης. Κάθε χρόνο, ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της κατάταξης των βιώσιμων πόλεων ανά τον κόσμο, τα οποία εξάγονται έχοντας τα παραπάνω ως παραμέτρους. Για το 2023, τις πρώτες θέσεις της κατάταξης κατέλαβαν η Βιέννη και η Κοπεγχάγη, δεδομένου ότι συνολικά, ικανοποιούσαν ένα σύνολο παραμέτρων που εξασφαλίζουν μια ποιοτική καθημερινότητα μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον για τους κατοίκους και τους επισκέπτες τους. Στην λίστα αυτή, η πόλη της Αθήνας κατέλαβε την 73^η θέση, εστιάζοντας σε παραμέτρους όπως το κλίμα και τις υποδομές, αποδεικνύοντας ότι, αν και ο στόχος είναι κοινός, η πορεία προς την βιωσιμότητα διαφέρει, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά κάθε πόλης, αλλά και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει.

Η μελέτη της πόλης της Αθήνας ξεκίνησε με μια ιστορική αναδρομή, ώστε να δημιουργηθεί μια βάση πληροφοριών και να υπάρξει σύνδεση με την υφιστάμενη κατάσταση. Η καταγραφή ξεκίνησε από την πρώτη ρυμοτόμηση της πόλης των Αθηνών το 1832 και το σχέδιο Κλεάνθους – Schaubert, με το οποίο, πέρα από την πολεοδομική οργάνωση της πόλης, τέθηκε για πρώτη φορά το ζήτημα σύνδεσης της «νέας» με την «παλιά» πόλη, αλλά και η συντήρηση και ανάδειξη του πρασίνου στην πόλη. Στην συνέχεια, μελετήθηκε η κατάσταση που επικράτησε στην Αθήνα μετά την μικρασιατική καταστροφή το 1922. Η πόλη αντιμετώπισε μεγάλη κοσμοσυρροή, το οποίο οδήγησε σε άναρχη δόμηση, έντονη φτώχεια, συνθήκες πείνας και ανεργίας, αλλά και κοινωνικού διχασμού μέσα στην πόλη. Ακολούθησε η μελέτη των δύσκολων χρόνων της Κατοχής και του Εμφύλιου πολέμου, όπου και η πόλη και οι άνθρωποι της αντιμετώπισαν μεγάλες καταστροφές και δυσκολίες διαβίωσης, μέχρι την δεκαετία του 1960, όπου η μορφή και οι συνθήκες εντός της πόλης άρχισαν να αλλάζουν, σημειώνοντας επενδύσεις στις υποδομές, οικονομική άνθηση και κοινωνική αναβάθμιση, καθώς εκείνη την περίοδο άρχισαν να καταργούνται εθιμοτυπικοί κανόνες και οι γυναίκες χειραφετούνται για πρώτη φορά. Μέχρι το 1980, η Αθήνα αποτελούσε ένα ισχυρό αστικό κέντρο με μεγάλες μετακινήσεις προς τον Δήμο, το οποίο βέβαια συνοδεύτηκε με πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον και αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Η ιστορική

αναδρομή ολοκληρώνεται με την μελέτη του Συντάγματος του 1975, μαζί με τις αναθεωρήσεις του το 2001 και το 2008, το οποίο έφερε στο προσκήνιο ζητήματα που αφορούν τις σύγχρονες κοινωνίες, όπως τα κοινωνικά δικαιώματα, η άρση των ανισοτήτων και η μέριμνα των χώρων πρασίνου.

Σήμερα, ο Δήμος της Αθήνας αποτελεί τον πολυπληθέστερο Δήμο της χώρας και αποτελείται από 7 Δημοτικές Κοινότητες. Καταγράφοντας την υφιστάμενη κατάσταση που επικρατεί στον Δήμο, μελετήθηκαν και συλλέχθηκαν πληθυσμιακά δεδομένα, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά (τομείς απασχόλησης και ποσοστά ανεργίας), δεδομένα για την κοινωνική πολιτική και τις συνθήκες της δημόσιας υγείας (δεδομένα που αφορούν τις υποδομές υγείας και την διατροφή), στοιχεία για τον τουρισμό, τις υποδομές (κτιριακό απόθεμα, υποδομές μεταφορών και διαχείριση απορριμμάτων), καθώς και στοιχεία σχετικά με την τοπολογία, το κλίμα και τις περιοχές πρασίνου του Δήμου. Κατά μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης συλλέχθηκαν όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία για όλους τους τομείς της πόλης, προκειμένου να γίνει σύνδεση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) της Agenda 2030, αλλά και στην συνέχεια να μπορούν να γίνουν στοχευμένες προτάσεις.

Για να γίνει η διερεύνηση υλοποίησης των ΣΒΑ της Agenda 2030, μελετήθηκαν οι δράσεις που υλοποιήθηκαν από τον Δήμο Αθηναίων κατά την διάρκεια του 2022 και του 2023. Κατά την διαδικασία συλλογής των δράσεων, έγινε αρχικά καταγραφή όλων των δράσεων, στην συνέχεια φιλτράρισμα αυτών ανάλογα με το αν ικανοποιούν έστω και έναν από τους ΣΒΑ, και τέλος, η αντιστοίχιση δράσης – ΣΒΑ, ώστε να σχηματιστεί μια εικόνα για τους Στόχους της Agenda 2030 που εστιάζει ο Δήμος.

Σε επόμενη φάση, μελετήθηκε το πιο επικαιροποιημένο Σχέδιο Δράσης του Δήμου Αθηναίων, το «Σχέδιο Δράσης για το Κλίμα», που ψηφίστηκε το 2022. Στο εν λόγω Σχέδιο Δράσης, αναλύονται 7 Άξονες, οι οποίοι αφορούν:

- Στην ενεργειακή αναβάθμιση της πόλης εν γένει, με αξιοποίηση και την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ
- Στην επιτάχυνση της μετάβασης σε βιώσιμη κινητικότητα μέσω δράσεων, όπως η ελεγχόμενη και έξυπνη στάθμευση, αλλά και η αναβάθμιση του στόλου του Δήμου σε ηλεκτροκίνητα οχήματα
- Στην αναζωογόνηση της πόλης, μέσω πράσινων και μπλε πολιτιστικών διαδρομών και νέων χώρων πρασίνου
- Στην διαχείριση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας του Δήμου
- Στην πρόληψη και αντιμετώπιση κλιματικών κινδύνων (πυρκαγιών, πλημμυρικών φαινομένων και αστικής υπερθέρμανσης), καθώς και στη ευαισθητοποίηση και ενίσχυση της δημόσιας υγείας
- Στην βιώσιμη διαχείριση των απορριμμάτων, μέσω εναλλακτικών λύσεων, όπως η μέθοδος της ανακύκλωσης, της επανάχρησης και της κομποστοποίησης, στην διαχείριση των επίγειων και υπόγειων υδάτων, στην δημιουργία αστικών καλλιεργειών και στο βιώσιμο διατροφικό σύστημα
- Στην ψηφιακή διακυβέρνηση, στα εκπαιδευτικά προγράμματα και στην διάχυση καλών πρακτικών για το κλίμα

Ολοκληρώνοντας και την μελέτη του Σχεδίου Δράσης, σε συνδυασμό με την μελέτη των μεμονωμένων καθημερινών δράσεων του Δήμου Αθηναίων, ακολούθησε η συνολική αξιολόγηση. Για να επιτευχθεί αυτό, δημιουργήθηκε πίνακας, στον οποίο αντιστοιχίστηκαν οι υποστόχοι των ΣΒΑ που ικανοποιούνται από τις δράσεις του Δήμου Αθηναίων, με τους Άξονες του Σχεδίου Δράσης που συνάδουν. Με την μελέτη του πίνακα, προκύπτουν αποτελέσματα, σχετικά με τους ΣΒΑ της Agenda 2030 που καλύπτονται από τους Άξονες του Σχεδίου Δράσης για το Κλίμα, μέσω των δράσεων του Δήμου Αθηναίων, αλλά γίνονται και πιο ξεκάθαρα τα σημεία στα οποία φαίνεται να μην δίνεται η αντίστοιχη προσοχή από το παραπάνω Σχέδιο Δράσης που υλοποιείται. Έτσι, δημιουργήθηκε μια σειρά προτάσεων για τον Δήμο της Αθήνας, προκειμένου να καλύψει όσο το δυνατόν περισσότερους από τους ΣΒΑ της Agenda 2030, και να οδηγήσει την πόλη προς την βιωσιμότητα.

1. Η Agenda 2030

Θέτοντας μια αρχή, θεωρείται απαραίτητη η ανάλυση της Agenda 2030 των Ηνωμένων Εθνών για την Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Ξεκινώντας με την Βιώσιμη Ανάπτυξη, αυτή αναφέρεται συχνά και ως αειφόρος, αλλά και με άλλους συναφείς όρους, και αποτελεί ένα πρότυπο ανάπτυξης που αφορά στην εξισορρόπηση διαφορετικών, και συχνά ανταγωνιζόμενων αναγκών, σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, χωρίς να διακυβεύεται το μέλλον των επόμενων γενεών. Συνοπτικά, ορίζεται η ανάπτυξη που εστιάζει σε ένα καλύτερο μέλλον, με απόλυτο σεβασμό και γνώση του τώρα (Βιώσιμη Ανάπτυξη: Τι είναι και πως θα αλλάξει τον κόσμο, <http://futuregeneration.gr>). Τα παραπάνω τρία, αποτελούν και το τρίπτυχο της Βιώσιμης Ανάπτυξης και, ουσιαστικά και πρακτικά, στόχος είναι η δημιουργία συνθηκών τέτοιων για μακροπρόθεσμη οικονομικοκοινωνική ανάπτυξη με ταυτόχρονη εξασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος. Καθώς αυτό αποτελεί ένα θέμα που απασχολεί όλες τις χώρες παγκοσμίως, σε αυτό το σημείο συνδέεται και η Agenda 2030 για την Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Στο πλαίσιο της 70ης Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, στις 25 Σεπτεμβρίου 2015, υιοθετήθηκε η Agenda 2030 με 17 στόχους και 169 υποστόχους, οι οποίοι αφορούν στην Βιώσιμη Ανάπτυξη και η οποία αποτελεί, με απλά λόγια, μια παγκόσμια συμφωνία μεταξύ των κρατών του ΟΗΕ, που θέτει στο επίκεντρο τους Ανθρώπους, τον Πλανήτη και την Ευημερία (<http://sdgs.un.org/2030agenda>). Μέσω την Agenda 2030, προωθείται η ενσωμάτωση και των τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης που προαναφέρθηκαν, ενώ παράλληλα προάγεται η σύνδεση και η συνοχή των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) με τα πολιτικά και νομοθετικά πλαίσια, που αυτοί σχετίζονται.

Αυτή η παγκόσμια ατζέντα αποτελεί ουσιαστικά μια έκκληση για δράσης για τις χώρες χαμηλού, μεσαίου, αλλά και υψηλού εισοδήματος. Καθορίζει ένα ολοκληρωμένο σύνολο ολοκληρωμένων στόχων που εστιάζουν στους ανθρώπους, στον πλανήτη, στην ευημερία, στην ειρήνη και την εταιρική σχέση για τα επόμενα 15 χρόνια. Γι' αυτό το λόγο, όλες οι χώρες έχουν αναλάβει δεσμεύσεις, λαμβάνοντας υπόψιν τις διαφορετικές εθνικές πραγματικότητες, τα επίπεδα ανάπτυξης της κάθε χώρας και τις εθνικές πολιτικές και προτεραιότητες.

Με την σειρά που παρουσιάζονται, οι 17 στόχοι της Agenda 2030 είναι:

Στόχος 1	Να δοθεί τέλος σε όλες τις μορφές φτώχειας σε όλο το κόσμο
Στόχος 2	Τέλος στην πείνα εξασφαλίζοντας επισιτιστική ασφάλεια σε όλους, με ταυτόχρονη βελτίωση της βιώσιμης γεωργίας και κατ' επέκταση της διατροφής
Στόχος 3	Η διασφάλιση μιας ζωής με υγεία και ευημερία σε όλους, σε όλες τις ηλικίες
Στόχος 4	Η ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση, προάγοντας και τις ευκαιρίες διά βίου μάθησης
Στόχος 5	Η ισότητα των φύλων
Στόχος 6	Η διασφάλιση διαθεσιμότητας και βιώσιμης διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους
Στόχος 7	Η σίγουρη πρόσβαση σε οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους

Στόχος 8	Να προαχθεί η διαρκής, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και η διαρκής απασχόληση και αξιοπρεπής εργασία
Στόχος 9	Να οικοδομηθούν ανθεκτικές υποδομές, προάγοντας παράλληλα την ανοιχτή και βιώσιμη βιομηχανοποίηση, ενθαρρύνοντας την καινοτομία
Στόχος 10	Να μειωθούν οι ανισότητες εντός αλλά και μεταξύ των χωρών
Στόχος 11	Να δημιουργηθούν ασφαλείς, προσαρμοστικές, βιώσιμες πόλεις με ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς
Στόχος 12	Η διασφάλιση βιώσιμης κατανάλωσης και μεθόδων παραγωγής
Στόχος 13	Να ληφθεί άμεση δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της
Στόχος 14	Η προστασία και χρήση με βιώσιμο τρόπο τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη
Στόχος 15	Η προώθηση της βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολεμώντας την ερημοποίηση, αναστρέφοντας την υποβάθμιση του εδάφους και της βιοποικιλότητας
Στόχος 16	Να προαχθούν ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, παρέχοντας πρόσβαση στην δικαιοσύνη για όλους και οικοδόμησης αποτελεσματικών θεσμών σε όλα τα επίπεδα
Στόχος 17	Τελευταίος και πολύ ουσιαστικός στόχος αποτελεί η συνεργασία των εθνών για την υλοποίηση των παραπάνω

Πίνακας 1. Στόχοι Agenda 2030 (<http://unric.org/el/united-nations-sustainable-development-goals/>).

Ιδιαίτερη σημασία και ανάλυση θα δοθεί στον Στόχο 11, που εστιάζει στην δημιουργία πόλεων και ανθρώπινων οικισμών χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους. Πιο αναλυτικά, έως το 2030, έχουν τεθεί κάποιοι πιο συγκεκριμένοι υποστόχοι. Σύμφωνα λοιπόν με την Agenda 2030 και τον Στόχο 11, οφείλει να διασφαλιστεί η πρόσβαση όλων σε επαρκή, ασφαλή, προσιτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες, καθώς και να αναβαθμιστούν οι φτωχογειτονιές των πόλεων. Επιπλέον, βάση δίνεται και στις μεταφορές, με στόχο να παρέχονται ασφαλή, προσιτά, προσβάσιμα, και βιώσιμα συστήματα μεταφορών για όλους, ασφαλείς δρόμοι, κυρίως μέσω της επέκτασης των δημόσιων συγκοινωνιών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως είναι τα άτομα με αναπηρία, τα παιδιά και οι ηλικιωμένοι. Περιλαμβάνεται επίσης η βελτίωση της, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης, αστικοποίησης για όλους, καθώς και των ικανοτήτων για συμμετοχικό, ολοκληρωμένο και βιώσιμο σχεδιασμό και διαχείριση των ανθρώπινων

οικισμών για όλες τις χώρες, όπως και η ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία και την διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Έως το 2030, κάθε κράτος στοχεύει σε σημαντική μείωση του αριθμού των θανάτων και του αριθμού των πληγέντων από φυσικές καταστροφές, φαινόμενο που απασχολεί ιδιαίτερα τη χώρα τα τελευταία χρόνια, καθώς και των άμεσων οικονομικών απωλειών σε σχέση με το παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν που οφείλεται σε φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των σχετιζόμενων με το νερό καταστροφών, εστιάζοντας στην προστασία των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Ένας από τους υποστόχους, είναι η μείωση του δυσμενούς, κατά κεφαλήν, περιβαλλοντικού αντίκτυπου των πόλεων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του αέρα και την διαχείριση των αστικών και άλλων αποβλήτων, και ταυτόχρονα η παροχή καθολικής πρόσβασης σε ασφαλείς, χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμους πράσινους και δημόσιους χώρους, ιδίως για τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και τα άτομα με αναπηρία. Επιπλέον, προάγεται η υποστήριξη θετικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δεσμών μεταξύ των αστικών, περιαστικών και αγροτικών περιοχών, μέσω της ενδυνάμωσης του εθνικού και περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού. Σύμφωνα με το Πλαίσιο Sendai για την Μείωση των Κινδύνων από Καταστροφές 2015-2030, μέχρι το 2020, υπήρχε στόχος για την ουσιαστική αύξηση των πόλεων και των ανθρώπινων οικισμών που υιοθετούν και εφαρμόζουν ολοκληρωμένες πολιτικές και σχέδια, τα οποία αποβλέπουν στην κοινωνική ένταξη, στην αποδοτικότητα των πόρων, στην άμβλυνση των επιπτώσεων και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στην ανθεκτικότητα απέναντι στις καταστροφές, καθώς και ανάπτυξη και εφαρμογή μιας ολιστικής διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών σε όλα τα επίπεδα. Τελευταίος υποστόχος που υπάγεται στον Στόχο 11, είναι η υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, μέσω οικονομικής και τεχνικής βοήθειας, για την οικοδόμηση βιώσιμων ανθεκτικών κτιρίων με την χρήση τοπικών υλών.

Εικόνα 1. Οι στόχοι της Agenda 2030 (sdgs.un.org).

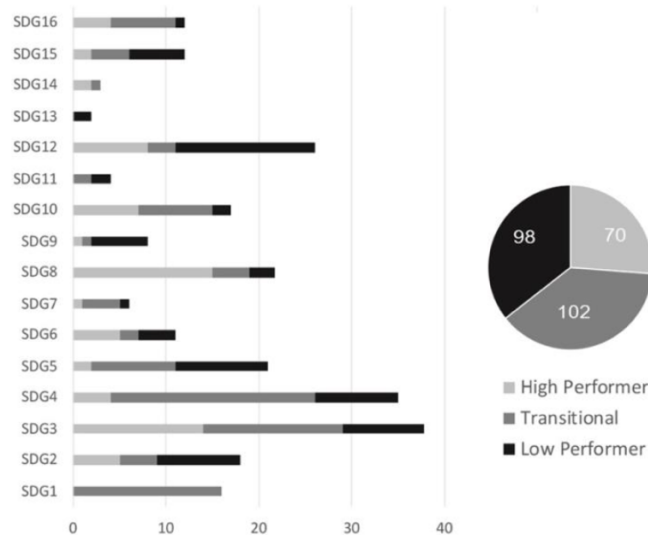
Έτσι λοιπόν, η δημιουργία ΣΒΑ είναι η απάντηση της παγκόσμιας κοινότητας σε σοβαρές προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα ο πλανήτης και οι κάτοικοί του. Μεγάλη μερίδα ανθρώπων παγκοσμίως ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας χωρίς τις βασικές προϋποθέσεις για αξιοπρεπή ζωή, με βέβαιη καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς μιλάμε για πρόσβαση σε καθαρό νερό, φαγητό, αξιοπρεπή εργασία και στέγαση. Παράλληλα οι βίαιες συγκρούσεις που εξακολουθούν να λαμβάνουν χώρα, προκαλούν παγκόσμια αναταραχή και εκτοπισμούς πληθυσμών. Επιπλέον η ισότητα των φύλων αποτελεί μέχρι και σήμερα μεγάλη πρόκληση, οι περιβαλλοντικές απειλές επηρεάζουν κάθε χώρα, ενώ, ακόμη και στις ανεπτυγμένες χώρες, η οικονομική ανάπτυξη δεν προσφέρει σε όλους τις ίδιες δυνατότητες.

2. Ιεράρχηση Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ): Πληροφορίες από την Αυστραλία και τον κόσμο

Η επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) απαιτεί αποτελεσματικές εθνικές πρωτοβουλίες και κατανομή πόρων (Asadikia A., Kalantari M., Rajabifard A., 2023). Παρόλα αυτά, η φύση των στόχων και περιορισμοί σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους και τις εκάστοτε εθνικές προτεραιότητες εμποδίζουν την επιτυχή επίτευξη των Στόχων. Πλησιάζοντας στο 2030, η ιεράρχηση των ΣΒΑ αποτελεί επείγουσα ανάγκη, έτσι ώστε να τεθούν αληθοφανείς στόχοι σχετικά με το τι μπορεί να επιτευχθεί, αμβλύνοντας το κενό γνώσης στον εντοπισμό των σημείων που χρήζουν προσοχή και βελτίωση. Προκειμένου να σχηματιστεί μια εικόνα για το τι συμβαίνει σε παγκόσμιο επίπεδο σχετικά με την ιεράρχηση των ΣΒΑ, συγκεντρώθηκαν στοιχεία για την Αυστραλία, που φαίνεται να εστιάζει σε αρκετούς δείκτες των ΣΒΑ της Agenda 2030, όπως είναι η προστασία των βασικών περιοχών βιοποικιλότητας του γλυκού νερού, της χερσαίας και ορεινής βιοποικιλότητας, η αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η έρευνα και η ανάπτυξη σε όλα τα επίπεδα, η ισότητα των φύλων κ.α..

Όπως πολλά έθνη, η Αυστραλία αντιμετωπίζει προκλήσεις για την επίτευξη των ΣΒΑ (Allen et al., 2020), και ενώ σε ορισμένους τομείς σημειώνεται πρόοδος, σε άλλους εξακολουθούν να υπάρχουν δυσκολίες, όπως για παράδειγμα, στον περιορισμό εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και στην πίεση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων της χώρας, κατατάσσοντας την χώρα κάτω από τον μέσο όρο όσον αφορά την πρόοδο των ΣΒΑ, συγκριτικά με άλλα ανεπτυγμένα έθνη, τονίζοντας ακόμη περισσότερο την ανάγκη βελτίωσης της απόδοσης των ΣΒΑ. Για τον προσδιορισμό των τομέων προτεραιότητας για την επίτευξη των ΣΒΑ, οι ερευνητές συχνά αξιολογούν την τρέχουσα πρόοδο για τον εντοπισμό των ΣΒΑ με χαμηλή απόδοση (e.g., Allen et al., 2017, 2020; McArthur & Rasmussen, 2019; Apollonia Miola & Schiltz, 2019; OECD, 2019) και στην συνέχεια πραγματοποιούν συγκριτική αξιολόγηση (Allen, Metternicht, & Wiedmann, 2019), με χώρες υψηλότερης κατάταξης με παρόμοια χαρακτηριστικά. Στην προκειμένη, έγινε μελέτη της σύγκρισης προόδου των ΣΒΑ της Αυστραλίας με αυτή της Σουηδίας, της Δανίας και της Φινλανδίας, τρεις χώρες με κορυφαία επιτυχία υλοποίησης των ΣΒΑ από το 2017 (Sachs, Schmidt-Traub, Kroll, Durand-Delacre, & Teksoz, 2017).

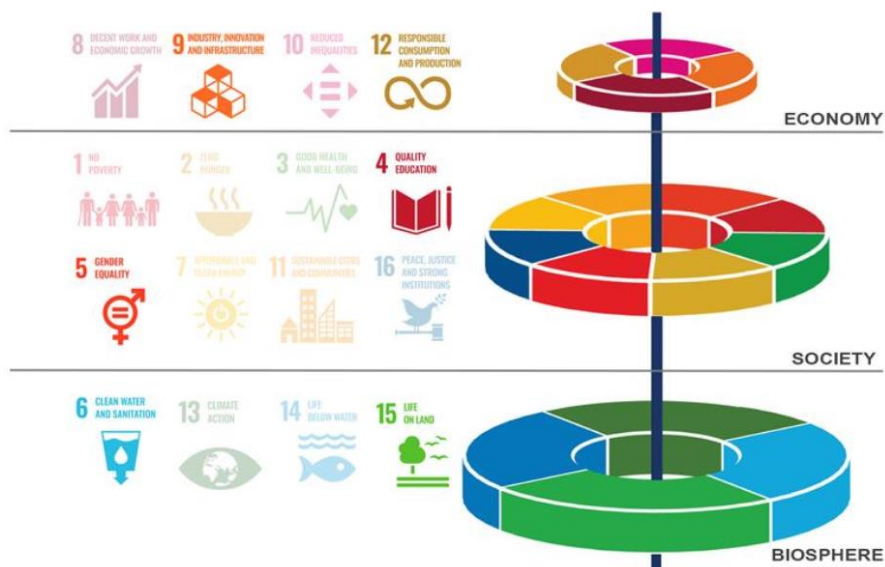
Προκειμένου να αξιολογηθεί η πρόοδος της χώρας όσον αφορά την υλοποίηση των δεικτών των ΣΒΑ, αυτοί κατηγοριοποιήθηκαν σε 3 επίπεδα επείγουσας ανάγκης: (1) Υψηλό, για δείκτες χαμηλής απόδοσης, (2) Μέτριο, για μεταβατικούς δείκτες και (3) χαμηλό, για δείκτες υψηλής απόδοσης. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης φαίνονται στο παρακάτω σχήμα, δίνοντας μια σφαιρική άποψη για τα δεδομένα της Αυστραλίας.

Εικόνα 2. Αποτελέσματα ανάλυσης απόδοσης των ΣΒΑ στην Αυστραλία, βασισμένα σε 270 δείκτες (“A Systems Perspective on National Prioritization of Sustainable Development Goals: Insights from Australia”, Asadikia A., Kalantari M., Rajabifard A., 2023).

Παρατηρείται, ότι μεγάλος αριθμός στόχων (Στόχοι 3, 8, 14, 16) παρουσιάζουν μεγαλύτερο αριθμό δεικτών με υψηλή ή μεταβατική απόδοση. Ταυτόχρονα βέβαια, σε στόχους όπως οι 9, 12, 13 και 15, παρατηρείται υψηλός αριθμός δεικτών χαμηλής απόδοσης, οι ΣΒΑ 1 και 14, στερούνται δείκτες με υψηλό επίπεδο απόδοσης, ενώ όλοι οι δείκτες του ΣΒΑ 13 εμπίπτουν στην κατηγορία των χαμηλών επιδόσεων.

Η Αυστραλία φαίνεται να δίνει έμφαση στον ΣΒΑ 1, που αφορά στην εξάλειψη της φτώχειας, ενώ λιγότερη σημασία δίνεται στον ΣΒΑ 9, που αφορά στην βιομηχανία, την καινοτομία και τις υποδομές. Ταυτόχρονα χαμηλές αποδόσεις παρατηρούνται και σε συγκεκριμένους υποστόχους των στόχων 2 και 12, όπως ο τερματισμός της πείνας και η διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων, ιδίως των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους και η επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης και της επαρκούς χρήσης των φυσικών πόρων, αντίστοιχα.

Εικόνα 3. Οι ΣΒΑ της Αυστραλίας με υψηλό αριθμό δεικτών χαμηλής απόδοσης σε κάθε

πυλώνα βιωσιμότητας (*“A Systems Perspective on National Prioritization of Sustainable Development Goals: Insights from Australia”*, Asadikia A., Kalantari M., Rajabifard A., 2023).

Στο παραπάνω Σχήμα, φαίνονται χωρισμένοι οι στόχοι της Agenda 2030 ανά πυλώνα βιωσιμότητας, ενώ παράλληλα, οι πιο «έντονοι» χρωματικά στόχοι αντιπροσωπεύουν τους στόχους με τον μεγαλύτερο αριθμό δεικτών χαμηλής απόδοσης στην Αυστραλία (Asadikia A., Kalantari M., Rajabifard A., 2023).

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, για οποιαδήποτε προοπτική βελτίωσης της προόδου υλοποίησης των ΣΒΑ, υπάρχει ανάγκη να εντοπιστούν δείκτες, που έχουν χαμηλή απόδοση, έτσι ώστε να προσδιοριστούν οι κατάλληλες δράσεις που θα αποσκοπούν στην μεγιστοποίηση της προόδου προς την Agenda 2030.

High Priority Actions	Indicator
Επέκταση της προστασίας των βασικών περιοχών βιοποικιλότητας γλυκών νερών, χερσαίων και ορεινών περιοχών	15.1.2, 15.4.1
Αύξηση του μεριδίου ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μείωση του επιπέδου ενεργειακής έντασης της πρωτογενούς ενέργειας	7.2.1, 7.3.1
Αύξηση δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη	9.5.1
Βελτίωση της ισότητας των φύλων για (α) εθνικά κοινοβούλια και (β) επίπεδο επάρκειας στην ανάγνωση και τα μαθηματικά	5.5.1, 4.5.1
Πρόοδος και ανάπτυξη στη βιομηχανία με λιγότερες εκπομπές άνθρακα	9.2.1, 9.4.1
Βελτίωση της ασφάλειας των δρόμων και του εργασιακού περιβάλλοντος για την ελαχιστοποίηση των τραυματισμών	3.6.1, 8.8.1
Βελτίωση του ελάχιστου επιπέδου επάρκειας στα μαθηματικά στα δημοτικά σχολεία	4.1.1
Εξασφάλιση ασφαλών υπηρεσιών υγιεινής για όλους	6.2.1

Πίνακας 2. Συνιστώμενη λίστα ενεργειών για την Αυστραλία για την βελτίωση της συνολικής επίτευξής της στους ΣΒΑ (*“A Systems Perspective on National Prioritization of Sustainable Development Goals: Insights from Australia”*, Asadikia A., Kalantari M., Rajabifard A., 2023).

Υλοποιώντας μια λίστα σαν την παραπάνω, επισημαίνονται οι βασικοί δείκτες που είναι κρίσιμοι για την επιτυχία μιας χώρας στην επίτευξη των ΣΒΑ, κατανοώντας την επίδραση κάθε δείκτη σε ολόκληρο το σύστημα των ΣΒΑ, καθώς χωρίς ένα τέτοιο σχέδιο, είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι η Αυστραλία θα επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει ο ΟΗΕ για τα κράτη, έως το 2030 (Asadikia A., Kalantari M., Rajabifard A., 2023).

Μελετώντας την περίπτωση της Αυστραλίας προκύπτουν μια σειρά από ουσιαστικές επιπτώσεις, που σχετίζονται με τους ΣΒΑ, στην Αυστραλία και, ενδεχομένως, σε άλλες χώρες. Αρχικά, υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα ενός καλά δομημένου και στοχευμένου σχεδίου

ιεράρχησης προτεραιοτήτων, όσον αφορά στις δράσεις που πραγματοποιούνται σχετικά με την βιωσιμότητα των πόλεων της κάθε χώρας. Στην περίπτωση της Αυστραλίας, με το 1/3 των δεικτών να παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο επείγουσας ανάγκης, η διαμόρφωση περιεκτικών στρατηγικών για την αντιμετώπιση των εκάστοτε τομέων, καθίσταται ύψιστης σημασίας. Δεύτερον, αναγνωρίζοντας την πολυπλοκότητα κάθε στόχου, αλλά και των αντίστοιχων δεικτών που τους πλαισιώνουν, είναι σημαντικό το στάδιο αναγνώρισης αυτής της πολυπλοκότητας. Τέλος, τα δεδομένα που προκύπτουν από μελέτες σχετικά με την Αυστραλία, μπορούν να αξιοποιηθούν για την ενημέρωση των αποφάσεων και του σχεδιασμού, ώστε να πραγματοποιηθούν στρατηγικά βήματα προς την επίτευξη των ΣΒΑ και για άλλες χώρες.

Συμπερασματικά, η διαμόρφωση στρατηγικών και επιχειρησιακών σχεδίων βελτίωσης που βασίζονται σε ένα καλά δομημένο σύστημα ιεράρχησης προτεραιοτήτων, μπορεί να βελτιστοποιήσει τα επιτεύγματα που σχετίζονται με τους ΣΒΑ (Asadikia A., Kalantari M., Rajabifard A., 2023). Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να ληφθούν υπόψιν παράγοντες, όπως είναι η συνολική πρόοδος που έχει κάνει κάθε κράτος, αλλά και η τρέχουσα απόδοση του εκάστοτε στόχου της Agenda 2030. Το σύστημα που μελετήθηκαν τα δεδομένα από την Αυστραλία από τους Asadikia A., Kalantari M. και Rajabifard A. παρέχει πλεονεκτήματα, όπως είναι η προσέγγιση βάσει δεδομένων, η ανάλυση των δεικτών της Agenda 2030 και η ανάλυση αποδόσεων των δεικτών. Όποια και αν είναι η προσέγγιση παρόλα αυτά, αποδεικνύεται ότι, μια προσέγγιση βασισμένη σε στοιχεία, μπορεί να βελτιστοποιήσει την κατανομή των πόρων και να διασφαλίσει την πρόοδο υλοποίησης της Agenda 2030.

Κάνοντας μια συνολική μελέτη των βιώσιμων πόλεων ανά τον κόσμο, συμπεραίνεται ότι τα βασικά στοιχεία για τον χαρακτηρισμό μιας πόλης ως «βιώσιμη», είναι η σταθερότητα και οι καλές υποδομές, μαζί με ένα καλά οργανωμένο σύστημα υγείας και αρκετές ευκαιρίες για τον πολιτισμό και την ψυχαγωγία των πολιτών εντός της πόλης. Ο δείκτης Economist Intelligence Unit's Global Livability 2023, λαμβάνοντας υπόψιν πολλούς παράγοντες, όπως η ενέργεια, οι υποδομές μεταφορών, η ρύπανση, η ποιότητα αέρα, η ασφάλεια, η επιχειρηματικές συνθήκες, το σύστημα ιατρική περίθαλψης κ.α., ανέδειξε την Βιέννη στην πρώτη θέση, ως την πιο βιώσιμη πόλη για να ζει κανείς. Ουσιαστικά, οι πόλεις που κατέλαβαν τις υψηλότερες θέσεις, ικανοποιούσαν ένα σύνολο παραγόντων που εξασφαλίζουν μια ποιοτική καθημερινότητα μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Top 10 positions									
City	Location		Rank	Index	Stability	Healthcare	Culture & environment	Education	Infrastructure
Vienna	Austria		1	98.4	100.0	100.0	93.5	100.0	100.0
Copenhagen	Denmark		2	98.0	100.0	95.8	95.4	100.0	100.0
Melbourne	Australia		3	97.7	95.0	100.0	95.8	100.0	100.0
Sydney	Australia		4	97.4	95.0	100.0	94.4	100.0	100.0
Vancouver	Canada		5	97.3	95.0	100.0	97.2	100.0	96.4
Zurich	Switzerland		6	97.1	95.0	100.0	96.3	100.0	96.4
Calgary	Canada		7	96.8	100.0	100.0	87.3	100.0	100.0
Geneva	Switzerland		7	96.8	95.0	100.0	94.9	100.0	96.4
Toronto	Canada		9	96.5	100.0	100.0	94.4	100.0	89.3
Osaka	Japan		10	96.0	100.0	100.0	86.8	100.0	96.4
Auckland	New Zealand		10	96.0	95.0	95.8	97.9	100.0	92.9

Source: EIU.

Εικόνα 4. The Global Livability Index 2023, Top 10 Positions (<http://eiu.com>)

Η Αθήνα κατέλαβε την 73^η θέση στην κατάταξη, λαμβάνοντας υπόψιν το κλίμα, τα ενεργειακά αποθέματα, τα νέα έργα υποδομής κ.α..

Ο τελικός στόχος μπορεί να είναι ο ίδιος για κάθε πόλη, αλλά η πορεία προς την βιωσιμότητα πρέπει να ανταποκρίνεται στο σύνολο των χαρακτηριστικών κάθε πόλης, και στις προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίζει.

3. Ιστορική Αναδρομή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σημαντικότερη αιτία επιλογής της Αθήνας ως πρωτεύουσα και καθέδρας του νεοσύστατου ελληνικού κράτους (1833) ήταν ο συναισθηματικός δεσμός του βασιλέως της Βαυαρίας Λουδοβίκου Α' με την πολιτιστική κληρονομιά της πόλης αυτή (Παπαγεωργίου – Βενετάς, 2001). Η πόλη αναπτύχθηκε σε επαφή με την ζώνη ανασκαφών και σε στενή σχέση με την παλαιά πόλη, και ύστερα από ευτυχείς συγκυρίες κατά την ανάπτυξη της πόλης, αλλά και από συγκεκριμένα ρυθμιστικά μέτρα που εφαρμόστηκαν, διαμορφώθηκε μια πλούσια σε ιστορία πολιτιστική ζώνη στο κέντρο της μεγαλόπολης. Χρονιά ορόσημο για την μετέπειτα εξέλιξη της πρωτεύουσας υπήρξε το 1922. Αυτή τη χρονιά, η πόλη θα βιώσει μια μεγάλη πληθυσμιακή έκρηξη, καθώς θα φιλοξενήσει τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας. Η ξαφνική αύξηση του πληθυσμού, σε συνδυασμό με τις ελλειπείς υποδομές, την κακή οικονομική κατάσταση της πολιτείας και τις έντονες διαφορές εντός της «νεοσύστατης» κοινωνίας, επέφεραν αλλαγές σε μια Αθήνα που βίωνε συνεχώς νέα δεδομένα. Σταθμό στην ιστορία της πρωτεύουσας αποτελεί και η δεκαετία του '40. Από τα πρώτα χρόνια κιόλας και την Κατοχή, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας και το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου, η Αθήνα βίωνε μια σκοτεινή περίοδο. Την σκοτεινή αυτή περίοδο, ακολούθησε η δεκαετία του 1960, μια δεκαετία γεμάτη έντονες πολιτικές και κοινωνικές ανατροπές, αλλαγές στην νοοτροπία, στα ήθη και έθιμα, ρήξεις, αμφισβητήσεις, εντάσεις και αντιφάσεις, αλλά και καινοτομίες. Μέχρι το 1965, η Αθήνα και οι γύρω γειτονιές, αναβαθμίζουν τις υποδομές τους, προκειμένου να απορροφηθούν οι μεγάλες ροές πληθυσμού που προσεγγίζουν την πόλη. Αν και η οικονομία γνωρίζει ανάπτυξη, σε δεύτερη μοίρα μπαίνει η φροντίδα του περιβάλλοντος, καθώς τα αυτοκίνητα εισβάλλουν στην καθημερινότητα των πολιτών, προκαλώντας ρύπανση της ατμόσφαιρας και εν γένει κυκλοφοριακά προβλήματα. Περνώντας στην δεκαετία του '80, η Αθήνα διαμορφώνεται σε ένα ισχυρό αστικό κέντρο, το οποίο εξαπλώνεται και προς τα γύρω προάστια, ενώ παράλληλα η πίεση στο φυσικό περιβάλλον συνεχίστηκε, με αυξητικούς ρυθμούς. Σημείο αναφοράς αποτέλεσε το Σύνταγμα του 1975, το οποίο επιδέχθηκε 3 αναθεωρήσεις, με τελευταία αυτή του 2008, στο οποίο θεσπίζονται ξεκάθαρα η θέση των πολιτών στην κοινωνία, κανόνες που προάγουν την δικαιοσύνη και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μαζί των κρατών, κανόνες για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, αλλά ταυτόχρονα, εξασφαλίζονται ατομικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην πληροφόρηση, η πρόσβαση στην τέχνη, την επιστήμη, την εκπαίδευση, την εργασία και την στέγαση, θέτοντας ήδη τις βάσεις για μια πιο βιώσιμη πόλη.

2.1 – Η πρώτη ρυμοτόμηση της πόλης των Αθηνών: Το σχέδιο Κλεάνθους και Schaubert

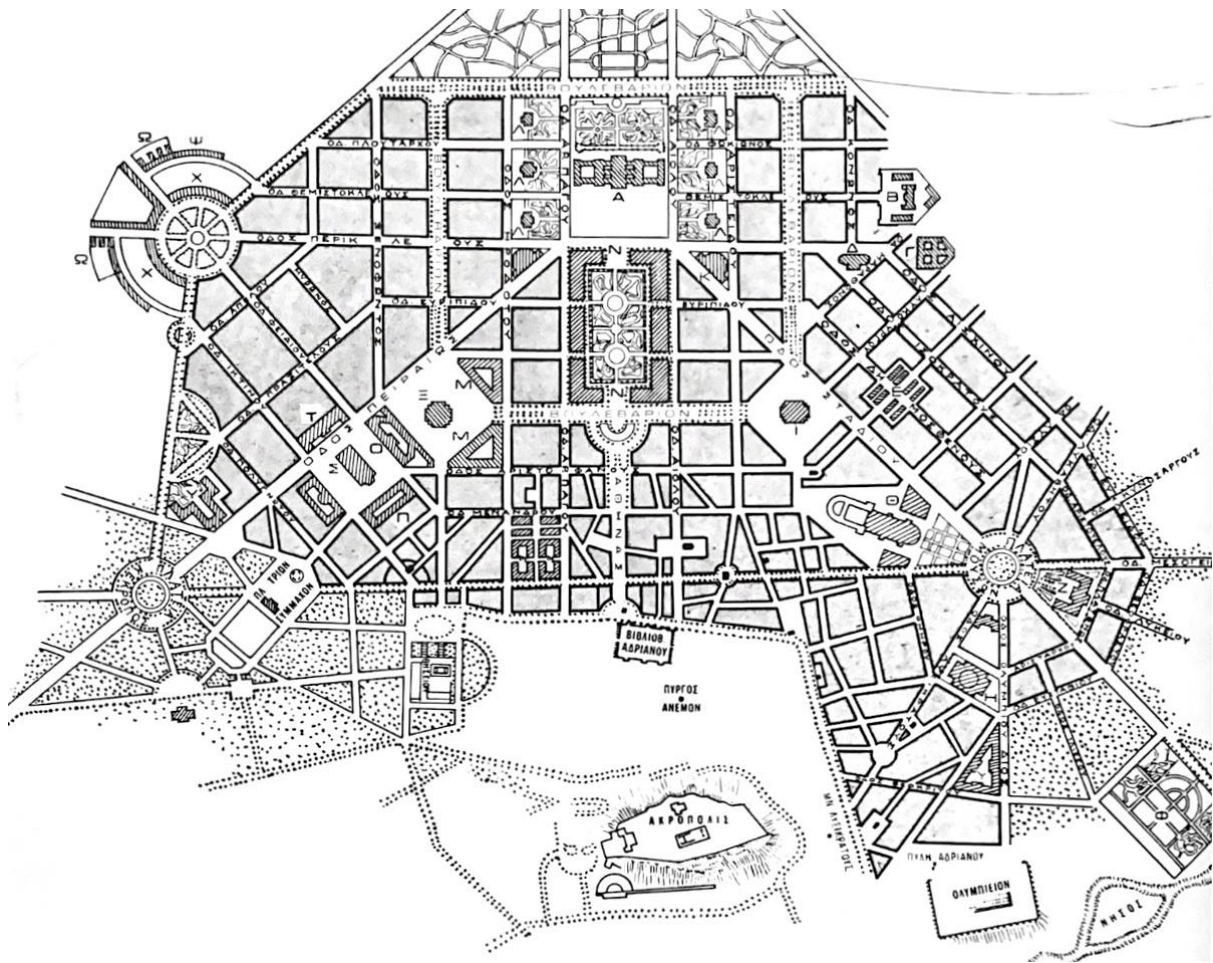
Κατά τη διάρκεια της τελευταίας φάσης της Οθωμανικής κυριαρχίας, η Αθήνα συνήλθε από την προγενέστερη παρακμή της και ξανάνθισε, μεταβαλλόμενη σε μια επαρχιακή κωμόπολη με 8.000 περίπου κατοίκους. Ανάμεσα σε πυκνό ιστό σπιτιών με αυλές και μικρά περιβόλια, επιζούσε ένας μεγάλος αριθμός αρχαίων και μεσαιωνικών μνημείων – μερικά από αυτά εν χρήσει, άλλα ερειπωμένα. Τόσο η Ακρόπολη, ως οχυρωμένη άνω πόλη, όσο και η κάτω πόλη, ήταν περιοχές πυκνοδομημένες με στενά δρομάκια, χαμηλά κτήρια, ενώ μέσα στο τείχος δεν υπήρχαν δημόσιοι κήποι ή άλση. Η συμπαγής πυκνή δόμηση και η παρουσία αρχαίων καταλοίπων που ήταν διάσπαρτα παντού, ήταν τα χαρακτηριστικά της Αθήνας εκείνη την εποχή. Μερικά χιλιόμετρα από τις παρυφές της πόλης, εκτεινόταν ελαιώνας, που ερχόταν σε αντίθεση με την μορφή της πόλης.

Κατά την Επανάσταση, η πόλη καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς. Η είδηση του 1830, ότι η Ελλάδα επανάκτησε την ανεξαρτησία της, έβρισκε μια Αθήνα «ερείπιο», άμορφη και έρημη. Τα μόνα μνημεία που μαρτυρούσαν την ιστορική πόλη, ήταν η Ακρόπολη και ο ναός του Θησέως, ενώ άλλα, όπως η Ακαδημία του Πλάτωνος, είχαν χαθεί.

Παρόλα αυτά, η περίοδος αυτή δεν κράτησε για πολύ. Τον Νοέμβριο του 1831, ο Σταμάτιος Κλεάνθης, απόφοιτος αρχιτέκτονας από την Ακαδημία του Βερολίνου και ο συνάδελφός του Edward Schaubert, βρέθηκαν στην Αθήνα με σκοπό να την τοπογραφήσουν και να συντάξουν έναν αρχαιολογικό χάρτη, που θα χρησίμευε στους επισκέπτες, τα οποία περατώθηκαν κατά τον Μάρτιο του επόμενου έτους. Τον Μάιο του 1832, δόθηκε εντολή στους δύο αρχιτέκτονες, να μελετήσουν το σχέδιο της Νέας Αθήνας, «έχοντας υπ' όψει την δόξα και το κάλλος των Αρχαίων», όπως αναφέρεται σε σχετικό έγγραφο. Συντάχθηκε λοιπόν, λεπτομερής τοπογραφική αποτύπωση της παλαιάς πόλης, η οποία χρησίμευσε ως υπόβαθρο του πολεοδομικού σχεδίου της. Τον Ιούλιο του 1833 επικυρώθηκε από τον Βασιλιά Όθωνα το σχέδιο πόλης που εκπόνησαν για τη νέα Αθήνα. Το σχέδιό τους ήταν προσαρμοσμένο στο μεσογειακό κλίμα και προσπάθησαν να συνδυάσουν κεντροευρωπαϊκές γεωμετρικές διατάξεις πόλεων.

Η βασική πρόταση του σχεδίου ήταν η άμεση παράθεση παλαιάς και νέας πόλης, η οποία αποτελεί επέκταση της πρώτης προς τον βορρά. Η νέα πόλη είχε σχεδιαστεί να έχει σχήμα μηνίσκου (ημισελήνου) και έκταση 2150 στρέμματα, και να περιλαμβάνει το υπάρχον ιστορικό κέντρο. Η αρμονική σύνδεση των δύο τμημάτων της πόλης θα γινόταν δυνατή με την διάνοιξη νέων οδικών αξόνων. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του σχεδίου ήταν τα εξής:

1. Η χαρακτηριστική τριγωνική – ακτινωτή διάρθρωση του ρυμοτομικού σχεδίου σύμφωνα με τη λογική της πόλης της πεφωτισμένης δεσποτείας 18^{ου} αιώνα, έχοντας ως πρότυπα την Πετρούπολη, τις Βερσαλλίες κ.α.): οι κυριότερες οδικές αρτηρίες ξεκινούν ακτινωτά από την έδρα της βασιλικής εξουσίας (τα ανάκτορα) με τη μορφή της λεγόμενης 'patte d'oie' (ποδιού χήνας).
2. Η άμεση οπτική σύνδεση των συμβολικά σημαντικών σημείων της πόλης με τα αρχαία μνημεία της Ακρόπολης (π.χ. ο άξονας της οδού Αθηνάς που συνδέει οπτικά τα ανάκτορα με τα Προπύλαια).
3. Η χάραξη των κυριότερων οδών, οι οποίες διατάσσονται τριγωνικά. Το σύστημα αυτό συνιστάται σε περισσότερα του ενός ορθογωνικά δίκτυα οδών, τα οποία είναι διατεταγμένα διαγωνίως το ένα προς το άλλο. Η διάταξη των κυριών οδών υπό μορφή ορθογωνίου τριγώνου επιτρέπει, αντίθετα από ό,τι συμβαίνει στην περίπτωση οξυκόρυφων ακτινωτών διατάξεων, τη διαμόρφωση αυτόνομων συνοικιών με ορθογώνιο κάναβο οδών. Οι συνοικίες οργανώνονται παράλληλα προς τις διαγωνίως διατεταγμένες κύριες οδικές αρτηρίες.
4. Η διαγώνια διάταξη των δύο κυριότερων οδικών αξόνων, δηλαδή των οδών Σταδίου και Πειραιώς, δεν είναι μόνο μία τυπική επιλογή συμμετρίας. Οι δύο αυτοί άξονες δεν είχαν την κατεύθυνση των υφιστάμενων κυριότερων διαύλων ανάμεσα στους κεντρικούς λόφους του λεκανοπεδίου της Αθήνας (Παπαγεωργίου – Βενετιάς, 2001).

Εικόνα 5. Η συγκρότηση του σχεδίου Κλεάνθου και Schaubert (Κώστας Η. Μπίρης (1996)).

Στο σχέδιο της πόλης προβλέπονταν πολλά μικρά δημόσια πάρκα και φυτεμένες πλατείες, καθώς επίσης και ένας εκτεταμένος βασιλικός κήπος πλάι στα ανάκτορα στις βόρειες παρυφές της πόλης. Το σχετικά χαμηλό ποσοστό πρασίνου στην πόλη, θα εξισορροπούσαν οι ιδιωτικοί κήποι και η δενδροφύτευση παράλληλα των οδών. Ο βασιλικός κήπος, τριγωνικού σχήματος, με πυκνή φύτευση, παρόλο που δεν διαμορφώθηκε ποτέ όπως προέβλεπε το σχέδιο, είχε μεγάλη ομοιότητα με τον βασιλικό κήπο όπως διαμορφώθηκε τελικά από την βασίλισσα Αμαλία. Σε αντίθεση με την υπόλοιπη πρωτεύουσα, η περιοχή νοτίως της Ακρόπολης παρέμενε αδόμητη στο σχέδιο του Κλεάνθη – Schaubert, προκειμένου να δημιουργηθεί μια εκτεταμένη αρχαιολογική ζώνη ανασκαφών, συνολικής έκτασης 1500 στρεμμάτων.

Η θεμελιώδης ιδέα των αρχιτεκτόνων ήταν η αρμονική συνύπαρξη της νέας πόλης στον βορρά, με την πλούσια σε ιστορία ζώνη ανασκαφών στο νότο. Η πρότασή τους επίσης προέβλεπε εν μέρει την κατεδάφιση, καθώς και την εξυγίανσή της, προκειμένου να διευκολυνθούν οι μελλοντικές ανασκαφές για την αποκάλυψη της αρχαίας Αθήνας.

Δεδομένου ότι στο τέλος του αγώνα της ανεξαρτησίας, λίγα μόνο από τα 1.200 κτήρια της παλαιάς πόλης είχαν μείνει ανέπαφα και η υπόλοιπη πόλη είχε καταστραφεί ολοσχερώς, οι νέοι αρχιτέκτονες είχαν το πρόσφορο έδαφος να τολμήσουν την πρόταση σχετικά με τις εκτεταμένες ανασκαφές στους πρόποδες της Ακρόπολης. Η πρόταση περιλάμβανε, πέρα από τις ανασκαφές, και διαμόρφωση του τοπίου στους αρχαιολογικούς χώρους μετά το πέρας των ανασκαφών. Ωστόσο, δεν διατύπωσαν ποτέ κηποτεχνική πρόταση για την διαμόρφωση των ελεύθερων χώρων αυτής της ζώνης, γεγονός που συνέβαλε στην ιδέα ενός ενιαίου αρχαιολογικού πολιτιστικού πάρκου. Το ανατολικό τμήμα της αρχαίας πόλης δεν φάνηκε να απειλείται από τον σχεδιασμό της νέας πόλης, καθώς βρισκόταν μακριά από το κέντρο της

νέας Αθήνας και γι' αυτό στο μέλλον οι ανασκαφές θα ήταν εύκολες, πράγμα που επιβεβαιώθηκε και με την κατόπιν εξέλιξη.

Τον επόμενο όμως χρόνο, το 1834, το εμπνευσμένο πολεοδομικό σχέδιο των Κλεάνθη και Schaubert αμφισβητήθηκε. Η παράνομη δόμηση στην παλαιά πόλη, η κερδοσκοπία πάνω στη γη, καθώς και οι διαμαρτυρίες των κατοίκων εναντίον των σκληρών μέτρων απαλλοτριώσεων για την ανάπλαση της παλαιάς πόλης, ήταν οι κύριες αιτίες που οδήγησαν στην αναθεώρηση του σχεδίου. Σημαντικό ρόλο σε αυτό έπαιξε επίσης η τελική χωροθέτηση των ανακτόρων, που υπήρξε εξ αρχής αμφιλεγόμενη (Παπαγεωργίου – Βενετάς, 2001).

Ακολούθησαν εναλλακτικές προτάσεις για την νέα Αθήνα, οι οποίες αν και δεν επέδρασαν πρακτικά στην πραγματική ανάπτυξη της πόλης, βασίζονταν σε μία ριζοσπαστική ιδέα ανεξάρτητης ανάπτυξης νέας πόλης, σε αντιπαράθεση στον χώρο προς την αρχαία αρχιτεκτονική κληρονομιά. Μία από αυτές, ήταν η νέα Αθήνα να αναπτυχθεί στην επικλινή έκταση ανάμεσα στον Λυκαβηττό και στον Ιλισό, στα ανατολικά των ανακτόρων, με αυστηρά ορθογώνιο δίκτυο. Η πρόταση αυτή, αποσκοπούσε κυρίως στην ολοκληρωτική εγκατάλειψη της παλαιάς Αθήνας, ώστε να διευκολυνθεί στο μέλλον η πλήρης ανασκαφή της αρχαίας πόλης. Η στρατηγική αυτή δεν αποσκοπούσε μόνο στην αποφυγή της δόμησης στη λοφώδη περιοχή γύρω από την Ακρόπολη και στις παρόχθιες εκτάσεις του Ιλισού, αλλά ταυτοχρόνως και στην σταδιακή παρακμή όλης της παλαιάς πόλης, ώστε να προετοιμαστεί το έδαφος για τις μελλοντικές ανασκαφές. Η βασική ιδέα της συγκεκριμένης πρότασης ήταν η ανάπτυξη ενός εκτεταμένου κεντρικού πολιτιστικού πάρκου, ως μνημειακού πυρήνα για την μελλοντική ανάπτυξη της πόλης. Παρόμοιας λογικής όραμα, το οποίο βασιζόταν εξίσου στην πεποίθηση ότι τα κατάλοιπα της αρχαιότητας δεν θεωρούνται ως θετική προϋπόθεση για τον σχεδιασμό, ήταν και αυτό που αφορούσε την χωροθέτηση της πρωτεύουσας σε άμεση γειτνίαση με την Αθήνα, αλλά σε κάποια απόσταση από την ιστορική πόλη. Προτάθηκε ο Πειραιάς, πόλη – λιμάνι, η οποία είχε στρατηγικά και οικονομικά πλεονεκτήματα.

Παρόλα αυτά, οι προτάσεις αυτές παρέλειψαν το γεγονός ότι μόνο μία άμεση παράθεση ή και αντιπαράθεση των αρχαίων ερείπιών και της νέας πόλης θα τόνιζαν την ιστορική συνέχεια εντός του συνόλου αυτής. Η εκλογή της Αθήνας ως πρωτεύουσα της χώρας, αποδείχθηκε σωστή, λαμβάνοντας υπόψιν την κατόπιν επέκταση της πόλης και την συνένωση της με τον Πειραιά και τα γύρω προάστια, δημιουργώντας ένα ενιαίο οικιστικό συγκρότημα.

Ποια ήταν τελικά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα για την μετέπειτα ανάπτυξη της Αθήνας που προέκυψαν από τις πρώτες πολεοδομικές αποφάσεις;

<i>ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</i>	<i>ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</i>
Οι ιστορικοί λόφοι δυτικά τη Ακρόπολης έμειναν αδόμητοι και εξασφαλίστηκε η βασική προϋπόθεση για την μετέπειτα δημιουργία ενός αρχαιολογικού – πολιτιστικού πάρκου στο κέντρο της Αθήνας	Καθυστερήσε επί πολύ η διερεύνηση του αρχαίου κέντρου της πόλης, η οποία ξεκίνησε μόλις στα τέλη του 19 ^{ου} αιώνα. Αυτό αποδίδεται στην αυθαίρετη ανοικοδόμηση της παλαιάς συνοικίας της Πλάκας κατά τον 19 ^ο αιώνα και στην συνδεδεμένη με αυτή κερδοσκοπία επί της γης. Το ίδιο ισχύει, ως έναν ορισμένο βαθμό, και για τις περιοχές του Κεραμικού, της Ακαδημίας και του Δημοσίου Σήματος
Επιτεύχθηκε συμβολική και λειτουργική σύνδεση της νέας με την παλαιά πόλη, εφόσον τα κεντρικά σημεία της νέας πόλης ήταν οπτικά συνδεδεμένα με το μνημειακό συγκρότημα της Ακρόπολης	Παρέμεινε απραγματοποίητη η πρόταση ολοσχερούς κατεδάφισης του άνω τμήματος της παλαιάς πόλης (Πλάκας) και δημιουργίας ενός ενιαίου χώρου πρασίνου γύρω από την Ακρόπολη – μία επιθυμία πολλών αρχαιολόγων αλλά και πολιτικών

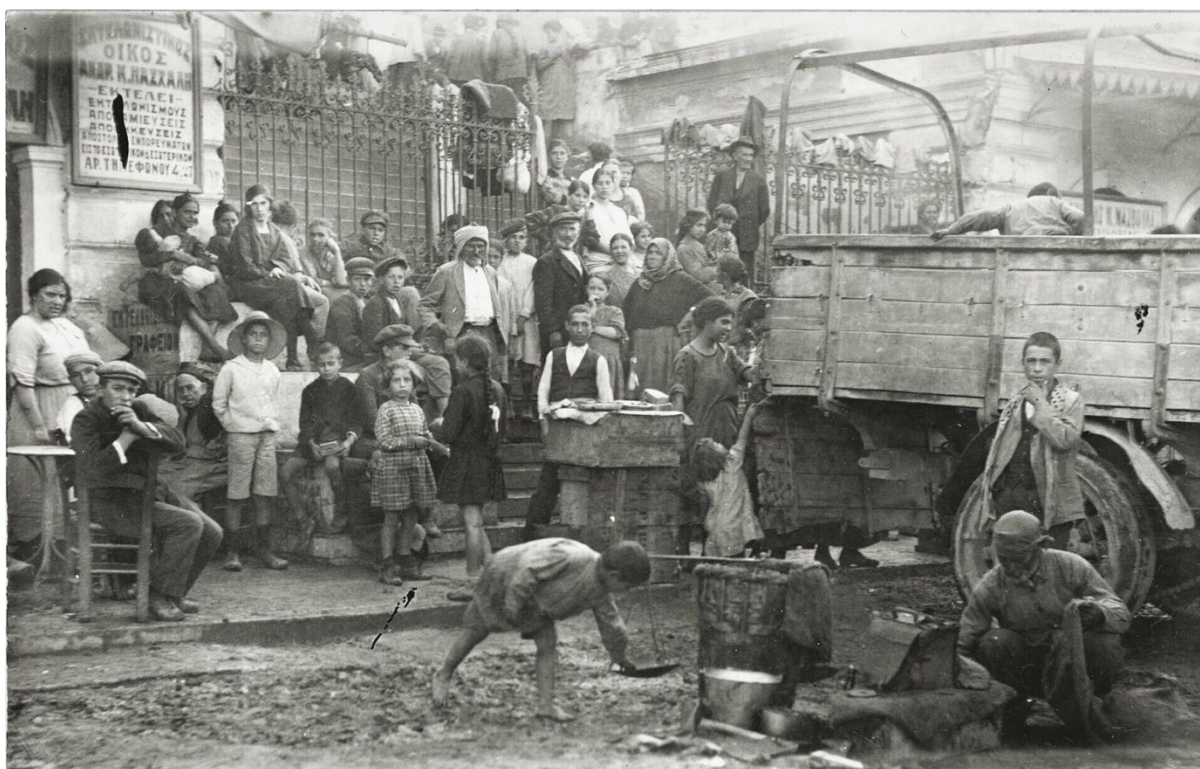
	μέχρι την δεκαετία του 1960 – που στο μεταξύ έχει εγκαταλειφθεί.
Διαμορφώθηκε το ανατολικό τμήμα της κεντρικής ζώνης πρασίνου γύρω από τον βασιλικό κήπο, το Ολυμπείο και το Στάδιο, από όπου προσφέρονται ωραίες θέες προς την Ακρόπολη	
Η πολύ αργή αύξηση του πληθυσμού κατά τον 19 ^ο αιώνα διατήρησε την περιοχή δυτικά της Ακρόπολης ελεύθερη από την πίεση μιας αυθαίρετης δόμησης, πράγμα που γύρω στα 1900 κατέστησε δυνατή την αναδάσωση των λόφων και την οριστική τους ένταξη στο πολιτιστικό πάρκο της Αθήνας.	

Πίνακας 3. Μεταγενέστερες επιπτώσεις των αρχικών πολεοδομικών επιλογών (Παπαγεωργίου – Βενετάς, 2001).

2.2 – Η μεσοπολεμική και μεταπολεμική εποχή στην πρωτεύουσα

2.2.1 – Η προσφυγική Αθήνα

Κατά τη μεσοπολεμική περίοδο (από τα τέλη του 1918 έως τα τέλη του 1939) και μέσα σε λίγα μόλις χρόνια η πρωτεύουσα θε μεγαλώσει βίαια, ξαφνικά, χωρίς κανέναν σχεδιασμό και δημόσιες υποδομές για να καταφέρει να στεγάσει την ορδή κόσμου που κατέφτασε στην πόλη. Η παλιά και μικρή Αθήνα των αρχών του 20^{ου} αιώνα, που φιλοδοξούσε να γίνει μια σύγχρονη πρωτεύουσα με αρχιτεκτονικό, πολεοδομικό και χωροταξικό σχέδιο δυτικοευρωπαϊκού τύπου, έγινε τον Σεπτέμβριο του 1922 μια άναρχη προσφυγική πόλη. Χιλιάδες σκηνές στήθηκαν παντού και πέρασε αρκετός καιρός μέχρι οι Μικρασιάτες να μπορέσουν να ζήσουν υπό φυσιολογικές συνθήκες στέγασης. Το κράτος είχε καταστραφεί οικονομικά και η αποκατάσταση άργησε πολλά χρόνια, μέχρι και δεκαετίες. Στην Αθήνα δημιουργήθηκαν νέοι μεγάλοι και μικροί συνοικισμοί περιμετρικά της πόλης, αποκλειστικά για Μικρασιάτες. Οι πρώτες προσφυγικές περιοχές της πρωτεύουσας που δημιουργήθηκαν, σε απαλλοτριωμένες εκτάσεις, και κατοικήθηκαν σχεδόν αμέσως, ήταν ο Βύρωνας, η Καισαριανή και η Νέα Ιωνία.

Εικόνα 6. Πρόσφυγες σε δρόμο της Αθήνας, 1922 (Αρχείο Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού, library of Congress).

Οι πρώτες κατοικίες που μπήκαν όμως, ήταν μικρά ξύλινα σπιτάκια, παραπήγματα και τρώγλες, γεγονός που σηματοδοτούσε ότι η εποχή της παράγκας στην Αθήνα, μόλις ξεκινούσε, καθιστώντας τα αυθαίρετα κτίσματα σήμα κατατεθέν για την Αθήνα εκείνης της εποχής. Το 1920, αν και η Αθήνα απαρτιζόταν από πληθυσμό περίπου 300.000 κατοίκων, ήταν πόλη με ανύπαρκτες υποδομές, χωρίς δίκτυο ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτρικής ενέργειας, υποδομές που αν και σήμερα θεωρούνται αυτονόητα, τότε ήταν εκτός πραγματικότητας. Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1910, η πολιτεία σχεδίαζε την επέκταση της Αθήνας σε κοντινά προάστια, με σκοπό η πόλη να μετατραπεί σε μία σύγχρονη δυτικοευρωπαϊκή πρωτεύουσα με κηπουπόλεις, οργανωμένο πολεοδομικό ιστό και μοντέρνα δόμηση. Τον Σεπτέμβριο του 1920 όμως, η προσφυγική ροή 100.000 κυνηγημένων προσφύγων από τα παράλια της Μικράς Ασίας, βρήκε απροετοίμαστη την πολιτεία, η οποία μετά από 10 χρόνια πολέμων, είχε καταστραφεί οικονομικά. Η ανάγκη στέγασης και η συνύπαρξη των προσφύγων με τους γηγενείς, ήταν μερικά από τα βασικά προβλήματα που είχε να διαχειριστεί τότε η πολιτεία, καθώς από τη μία δεν υπήρχαν υποδομές για την άμεση στέγαση των προσφύγων, με αποτέλεσμα αυτοί, να πλημμυρίζουν δημόσια κτίρια, ή και σπίτια γηγενών, σύμφωνα με το μέτρο αναγκαστικής συγκατοίκησης της κυβέρνησης, προκειμένου να μην μείνουν άστεγοι, και από την άλλη, οι διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμοί – σε μερικές περιπτώσεις μέχρι και η διαφορετική γλώσσα – μεταξύ των δύο κόσμων που είχαν βρεθεί να συνυπάρχουν, δημιουργούσαν μέσα στην πόλη εντάσεις και τοξικό χάσμα, καθώς η ελλαδική κοινωνία, η οριζόμενη από τα στενά σύνορα του νεοελληνικού κράτους και η ίδια κυριαρχούμενη από τον αρχικό του πυρήνα (την Παλαιά Ελλάδα, και κατ' επέκταση την Παλαιά Αθήνα), ήταν οπωσδήποτε ξένη για τους περισσότερους πρόσφυγες, παρά ορισμένους κοινούς δεσμούς, και από τη άλλη, οι γηγενείς, αμφισβητούσαν ή και αρνούνταν την «ελληνικότητα» των προσφύγων.

Εικόνα 7. Πρόσφυγες μπροστά στα Παλαιά Ανάκτορα, Αθήνα, 1922 (Αρχείο Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού, Library of Congress).

Εικόνα 8. Γυναίκες από τον προσφυγικό καταυλισμό που στήθηκε μπροστά στο Θησείο (Ναός του Ηφαίστου). Αθήνα, 1922 (Αρχείο Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού, library of Congress).

Η τότε κυβέρνηση Πλαστήρα, ίδρυσε το Ταμείο Περίθαλψης Προσφύγων, του οποίου πρώτος στόχος θα ήταν η κατασκευή οικημάτων για τις προσφυγικές οικογένειες. Το έργο αυτό, είχε σκοπό να αλλάξει το κέντρο της πόλης, αλλά και του ευρύτερου λεκανοπεδίου. Αν και έχει δεχθεί δυσφήμιση για την διαχείριση του προσφυγικού, το κράτος μέσα από το Υπουργείο Περίθαλψης και Πρόνοιας δημιούργησε συνολικά 18.337 δωμάτια στην περιοχή της Αθήνας. Μέχρι το 1928, ο πληθυσμός στην πρωτεύουσα είχε αυξηθεί σχεδόν κατά 40% και αυτό οδήγησε στην απαξίωση των σχεδίων για κηπουπόλεις, μεγάλους δρόμους και μοντέρνες κατασκευές. Επιπλέον σε δεύτερη μοίρα μπήκαν σχέδια και νόμοι της προηγούμενης δεκαετίας για την ανάπτυξη και σχεδιασμό, αφού η πρωτεύουσα και ο Πειραιάς, εκείνη τη περίοδο είχαν να διαχειριστούν 46 προσφυγικούς συνοικισμούς, οι οποίοι καθόριζαν ριζικά την μορφή της κάθε πόλης.

Παρόλα αυτά, μεγάλοι προσφυγικοί οικισμοί, όπως αυτοί του Βύρωνα – του πρώτου προσφυγικού οικισμού της Ελλάδας – και της Νέας Ιωνίας, αναπτύχθηκαν με ταχύτατους ρυθμούς, οικοδομικά, αλλά και οικονομικά. Τρανά παραδείγματα αποτελούν, η κλειστή αγορά του Βύρωνα, η πρώτη συνοικία στην Ελλάδα με την δική της κλειστή αγορά, και οι βιοτεχνίες κλωστοϋφαντουργίας στην Νέα Ιωνία, τα οποία συνέβαλαν στο να γίνουν οι δύο παραπάνω οικισμοί αυτόνομοι, δυναμικοί και ξεχωριστοί δήμοι, μόλις το 1934.

Εικόνα 9. Εργάτριες σε βιοτεχνία κλωστοϋφαντουργίας (Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο).

2.2.2 – Η Αθήνα την δεκαετία 1940-1950

Από την πρώτη μέρα, μέχρι και την αποχώρηση του τελευταίου Γερμανού στρατιώτη στις 12 Οκτωβρίου του 1944, οι Αθηναίοι βίωσαν μια τετραετία πρωτοφανών κακουχιών και στερήσεων. Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι Αθηναίοι, αλλά και

όλη η Ελλάδα, εκείνη την περίοδο ήταν το επισιτιστικό. Τα στρατεύματα κατοχής από την πρώτη στιγμή κατέσχισαν και λεηλάτησαν προϊόντα και αγαθά για τις δικές τους ανάγκες. Η ραγδαία αύξηση των τιμών και ο υπερπληθωρισμός οφείλονταν τόσο στις ελλείψεις των βασικών ειδών, όσο και στην αύξηση κυκλοφορίας του χρήματος που οδήγησε σε απανωτές υποτιμήσεις. Ο συνδυασμός κυνικότητας των κατακτητών, που ιδιοποιούνταν την όποια παραγωγή και της διάλυσης του κρατικού, οικονομικού και κοινωνικού ιστού, συντέλεσαν να ζήσει η Αθήνα τον χειμώνα του '41-'42 έναν από τους χειρότερους λιμούς σε ευρωπαϊκό έδαφος, ακόμα και για τα δεδομένα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Εικόνα 10. Ένας νεκρός από την πείνα στον δρόμο, Οκτώβριος 1943 (Keystone/Hulton Archive/Getty Images).

Κατά την διάρκεια της Κατοχής στην Ελλάδα, σημειώθηκαν προφανώς και μεγάλα ποσοστά ανεργίας. Ταυτόχρονα, ο δημόσιος τομέας λειτουργούσε υποτυπωδώς. Οι αμοιβές βέβαια ήταν εν γένει πολύ χαμηλές και μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού συντηρούνταν, αποκλειστικά ή εν μέρει από την παραοικονομία. Βασικά είδη της καθημερινότητας, όπως τρόφιμα, καύσιμα και ρουχισμός, αποτελούσαν είδη πολυτελείας, και έτσι πολλοί κατέφευγαν σε κλοπές προκειμένου να επιβιώσουν, καθώς η ασιτία, ο τύφος, η φυματίωση και άλλες μολυσματικές ή οφειλόμενες στον υποσιτισμό αρρώστιες «θέριζαν». Η ιατρική περίθαλψη ήταν από υποτυπώδης μέχρι ανύπαρκτη και τα δε μεγάλα νοσοκομεία είχαν επιταχθεί για τις ανάγκες των κατακτητών.

Την μεσοπολεμική περίοδο της Αθήνας, χαρακτηρίζουν και τα χρόνια του Εμφυλίου Πολέμου. Παρόμοιες επιπτώσεις στην πόλη είχαν οι εμφύλιες συγκρούσεις, αφήνοντας πίσω περίπου 50.000 νεκρούς και μία βομβαρδισμένη πόλη.

Εικόνα 11. Πατησίων και Στουρνάρη, 1944. Το ανατιναγμένο από τον ΕΛΑΣ κτήριο της Γενικής Ασφάλειας δίπλα στο Πολυτεχνείο. Φωτογραφία του Δημ. Παπαδήμου.

Παρόλα αυτά, μετά από μια δύσκολη δεκαετία, οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης ήταν υψηλοί, προμηνύοντας μία, ακόμη σημαντική για την πρωτεύουσα, χρονική περίοδο.

2.2.3 – Η πρωτεύουσα την μεταπολεμική περίοδο

Μετά τα δύσκολα χρόνια που πέρασε η πόλη, ακολούθησε η πρώτη δεκαετία, αυτή του 1960, που η πρωτεύουσα αρχίζει να έχει όραμα, είτε αυτό εν τέλει είχε θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα. Η Αθήνα της δεκαετίας του 1960 είναι μία πόλη που αλλάζει. Η μεταβολή συμβαίνει με έναν πρωτόγνωρο ρυθμό, που ακολουθεί τους αλματώδεις ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας. Από το 1955 ως το 1965, η Αθήνα έχει ανανεώσει μεγάλο ποσοστό των υποδομών της, έχει υποδεχτεί χιλιάδες εσωτερικούς μετανάστες και έχει εξαπλωθεί, σε έως πρότινος, αδόμητες περιοχές του λεκανοπεδίου. Η ανοικοδόμηση στεγάζει τους νέους πληθυσμούς, δημιουργεί και συντηρεί επαγγέλματα, αλλοιώνει την ιστορική φυσιογνωμία της πρωτεύουσας αλλά παράλληλα συμβάλλει και στον εκσυγχρονισμό της καθημερινότητας και την εδραίωση της Αθήνας ως μητρόπολης. Η αστυφιλία και η αντιπαροχή, φαινόμενα που επικρατούν στην Αθήνα εκείνη την εποχή, δημιουργούν μία άναρχη και αυθαίρετη δόμηση και μία επέκταση της πόλης χωρίς προγραμματισμό και σχεδιασμό. Η παλιά αθηναϊκή γειτονιά αστικοποιείται και η Αθήνα αρχίζει να αποκτά ένα νεωτερικό πρόσωπο και την εικόνα μιας μεγαλούπολης. Ειδικοί της εποχής προειδοποιούν για επερχόμενη αναστάτωση στην δομή της πόλης, την καταστροφή του περιβάλλοντος, καθώς και την εξέλιξη του κυκλοφοριακού, χωρίς αποτέλεσμα.

Σχετικά με την μορφή της πόλης, οι πολυκατοικίες αντικαθιστούν τα νεοκλασικά κτίρια που είχαν σωθεί ανά τα χρόνια, ο συντελεστής δόμησης αυξάνεται, αρχίζει μία τάση για ανέγερση ουρανοξυστών στην πρωτεύουσα και σημάδια για μια επερχόμενη πολεοδομική στροφή αρχίζουν να εμφανίζονται.

Τον Οκτώβριο του 1960 καταργούνται τα τραμ και το 1961 μπαίνουν στους δρόμους της Αθήνας φωτεινοί σηματοδότες. Παρόλα αυτά, η έλλειψη καλών συγκοινωνιών και ο ξέφρενος

ρυθμός εισαγωγής αυτοκινήτων δημιουργεί, εκτός από την ρύπανση της ατμόσφαιρας, κυκλοφοριακά προβλήματα, αλλά και προβλήματα στάθμευσης, τα οποία χειροτέρευαν καθημερινά.

Η οικονομία γνωρίζει άνθηση, με τη βιομηχανία να είναι ο κύριος τομέας ανάπτυξης. Γίνονται επενδύσεις στη βαριά βιομηχανία, όπως η μεταλλουργία και τα χημικά, ενώ ταυτόχρονα σε καταναλωτικά αγαθά και μηχανήματα. Παρ' όλα αυτά, η ανεργία δεν μπόρεσε να καταπολεμηθεί και πολλοί Έλληνες αναζήτησαν την τύχη τους στο εξωτερικό.

Την δεκαετία του '60 έγιναν και μεγάλες κοινωνικές αλλαγές. Λόγω του φαινομένου της πολυκατοικίας, παρατηρήθηκε συγχώνευση των κοινωνικών στρωμάτων. Η μορφή της παραδοσιακής οικογένειας αλλάζει, και μαζί με αυτήν αλλάζουν ή καταργούνται διάφοροι εθιμοτυπικοί κανόνες. Οι γυναίκες απελευθερώνονται, σπουδάζουν, εργάζονται, κατακτούν θέσεις σε τομείς που θεωρούντο ανδρικοί και λείπουν αρκετές ώρες από το σπίτι, πρωτοφανείς καταστάσεις και συνθήκες για τα μέχρι τότε δεδομένα της κοινωνίας.

Η δεκαετία του 1960 είναι σημαντική και για τις υποδομές της πόλης, αφού κατασκευάζονται οι πρώτοι ανισόπεδοι κόμβοι προς διευκόλυνση της κυκλοφορίας και γίνονται διαπλατύσεις δρόμων. Εμβληματικά κτίρια, όπως το κτίριο της Αμερικάνικης Πρεσβείας, οικοδομούνται και γίνονται τοπόσημα της Αθήνας.

Μέχρι το 1980, η πρωτεύουσα διαμορφώνεται σε ένα ισχυρό αστικό κέντρο, μητροπολιτικής και εθνικής σημασίας. Οι κυρίαρχες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες εκείνων των δεκαετιών προκάλεσαν μεγάλες πληθυσμιακές μετακινήσεις προς το Δήμο της Αθηνάς, δημιουργώντας τεράστιες ανάγκες για στέγαση και νέες υποδομές στην πόλη (όπως για μεταφορές, ενέργεια και νερό) ενώ η πρακτική της αντιπαροχής για κατασκευή πολυώροφων πολυκατοικιών έκτοτε διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό το αστικό τοπίο της πρωτεύουσας. Η επακόλουθη πίεση της αστικής συμφόρησης, της κυκλοφορίας, του θορύβου και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης οδήγησε σε μαζική έξοδο των αστών από την πόλη και στην μετακίνησή τους προς τα προάστια από τη δεκαετία του '80 και έπειτα. Ελλείπει ολοκληρωμένου σχεδιασμού, η πίεση στο φυσικό περιβάλλον αυξήθηκε σημαντικά. Η μαζική και άναρχη δόμηση και το ταχέως αναπτυσσόμενο οδικό δίκτυο οδήγησαν στην εξάντληση του περιαστικού πράσινου και την κάλυψη σημαντικών υδάτινων πόρων της πόλης και του λεκανοπεδίου, συμπεριλαμβανομένων και των δύο ποταμών που διέτρεχαν άλλοτε την Αθήνα (Κηφισό και Ιλισό).

Σε όλη την παραπάνω κατάσταση, αλλά και στις σημερινές συνθήκες που επικρατούν στον Δήμο, επηρέασε το Σύνταγμα που ψηφίστηκε το 1975, και αναθεωρήθηκε διαδοχικά το 1986, το 2001 και το 2008. Το Σύνταγμα του 1975, θέσπισε το πολίτευμα της Ελλάδας, όρισε την θέση των πολιτών στην κοινωνία, προάγοντας τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου, ακολουθώντας κανόνες του διεθνούς δικαίου προκειμένου να προασπιστεί η ειρήνη, η δικαιοσύνη, καθώς και η ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων μεταξύ των κρατών (Σύνταγμα της Ελλάδας, (2008), Βουλή των Ελλήνων). Στα Άρθρα του Συντάγματος του 1975, αναλύονται τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών, καθώς και οι υποχρεώσεις τους. Σε αυτά, συγκαταλέγονται το δικαίωμα στην πληροφόρηση, η ελευθερία και η ελευθερία στην έκφραση, η εύκολη πρόσβαση στην τέχνη, την επιστήμη, τον αθλητισμό και την εκπαίδευση, το δικαίωμα στην στέγαση και την εργασία, καθώς και η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Με την αναθεώρηση του Συντάγματος, τέθηκαν στο προσκήνιο και η άρση των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων, καθώς και η μέριμνα των δασών και εν γένει των χώρων πρασίνου, καλύπτοντας έτσι ένα ευρύ φάσμα των στόχων της Agenda 2030, ήδη από το 2008.

4. Υφιστάμενη Κατάσταση στον Δήμο

4.1 – Διοικητικά, πληθυσμιακά και κοινωνικο – οικονομικά στοιχεία

4.1.1 – Διοικητικά και πληθυσμιακά δεδομένα

Ο Δήμος Αθηναίων είναι η έδρα του Κεντρικού Τομέα, στο Αθηναϊκό πεδίο της Αττικής. Καταλαμβάνει έκταση 38,96 τ.χλμ. και αποτελεί τον πολυπληθέστερο Δήμο της χώρας, με πληθυσμό 643.452 ατόμων (μείωση κατά 3,2% σε σχέση με την απογραφή του 2011 και τα 664.046 άτομα) σύμφωνα με την καταγραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. του 2021, και αναπτύσσεται σε υψόμετρο κέντρου 90 μ.. Αποτελείται από 7 δημοτικές κοινότητες (Αμπελόκηποι, Προμπονάς, Πλ. Αμερικής, Νιρβάνα, Ελαιώνας, Πεδίο Άρεως – Ευελπίδων, Προφ. Ηλίας) και περιλαμβάνει το κλεινόν Άστυ, γνωστό ως ιστορικό κέντρο. Σύγχρονο πολεοδομικό κέντρο είναι η Ομόνοια, βόρεια της Ακροπόλεως. Με την εφαρμογή της διοικητικής διαίρεσης Καλλικράτης, το 2011, δεν επήλθε καμία μεταβολή στον Δήμο.

Εικόνα 12. Οι επτά Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Αθηναίων.

Στην Εικόνα 9 παρουσιάζονται οι επτά δημοτικές κοινότητες, πρώην δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου. Αναλυτικότερα:

1. Πεδίο Άρεως – Ευελπίδων
Περιλαμβάνει το κέντρο των Αθηνών με το λεγόμενο εμπορικό τρίγωνο (Πλατεία Συντάγματος – Ομόνοια – Μοναστηράκι, Πλάκα, Κολωνάκι – Λυκαβηττός, Εξάρχεια, Κουκάκι, Ιλίσια, Μακρυγιάννη).
2. Προφ. Ηλίας

- Περιλαμβάνει τις Ν.Α. συνοικίες (Παγκράτι – Ανάκτορα, Ζάππειο – Μετς, Κυνοσάργους, Γούβα, Νέος Κόσμος).
3. Ελαιώνας
Περιλαμβάνει τις Ν.Δ. συνοικίες (Αστεροσκοπείο, Πετράλωνα, Θησείο, Ρουφ, Βοτανικός, Ελαιώνας (Αθήνα)).
 4. Νιρβάνα
Περιλαμβάνει τις Δ. συνοικίες (Κολωνός, Ακαδημία Πλάτωνος, Κολοκυνθού, Προφ. Δανιήλ, Σεπόλια).
 5. Προμπονάς
Περιλαμβάνει τις Β.Δ. συνοικίες, από τα Κάτω Πατήσια μέχρι τον Προμπονά (Άγιος Ελευθέριος, Πατήσια, Ριζούπολη, Προμπονά).
 6. Πλ. Αμερικής
Περιλαμβάνει τις βόρειες κεντρικές συνοικίες (Πλατεία Αμερικής, Αττική (συνοικία), Κυψέλη).
 7. Αμπελόκηποι
Περιλαμβάνει τις Β.Α. συνοικίες (Νέα Φιλοθέη, Αμπελόκηποι, Ελληνορώσων, Γουδή, Κουντουριώτικα, Ερυθρός Σταυρός, Γηροκομείο, Πολύγωνο, Γκύζη).

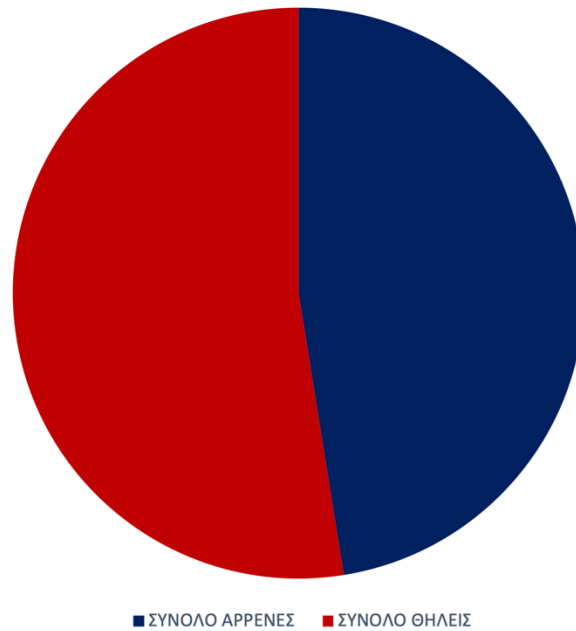
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	2001	2011	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)
Πεδίο Άρεως – Ευελπίδων	100.936	75.810	-24,89%
Προφ. Ηλίας	126.932	103.004	-18,85%
Ελαιώνας	54.794	46.508	-15,12%
Νιρβάνα	92.310	85.629	-7,24%
Προμπονάς	105.539	98.665	-6,51%
Πλ. Αμερικής	162.366	130.582	-19,58%
Αμπελόκηπου	146.289	123.848	-15,34%

Πίνακας 4. Πληθυσμιακά στοιχεία και μεταβολή αυτών ανά δημοτική ενότητα του Δήμου Αθηναίων. (ΕΛΣΤΑΤ)

Αν και συγκριτικά με τα παλαιότερα χρόνια παρατηρείται μείωση του πληθυσμού, η Αθήνα παραμένει μία από τις πιο πυκνοκατοικημένες πόλεις της Ελλάδας και της Ευρώπης, κυρίως εξαιτίας των υψηλών όρων δόμησης που εφαρμόζονται.

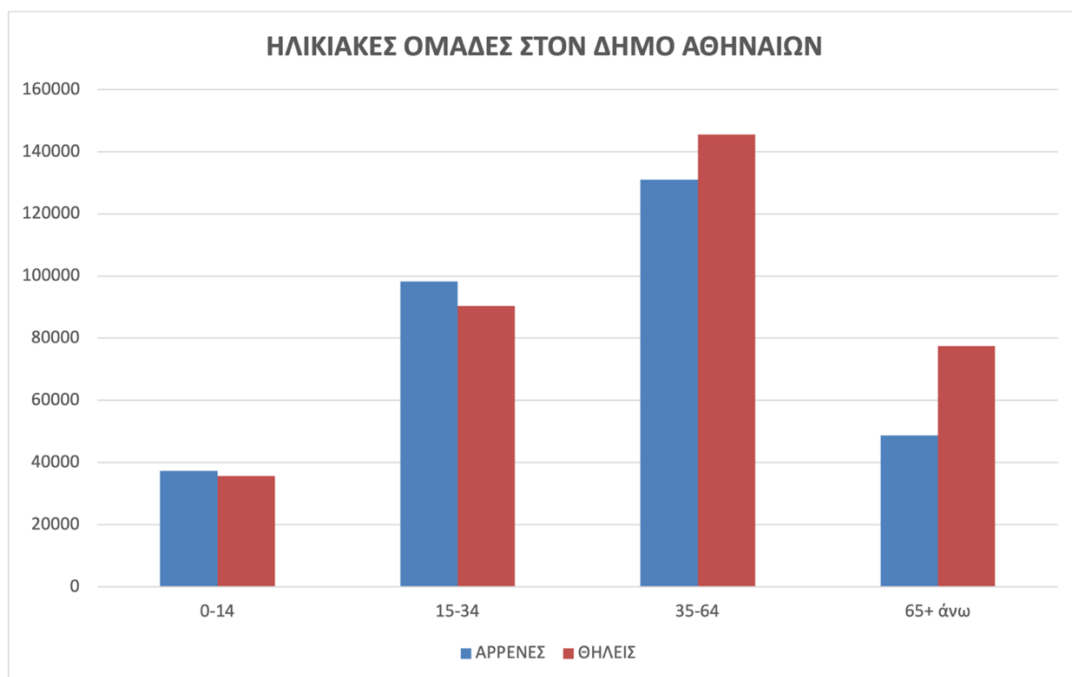
Όσον αφορά στα πληθυσμιακά δεδομένα ανά φύλο για τον Δήμο Αθηναίων, εκεί επιβεβαιώνεται η γενική εικόνα που υπάρχει και στην υπόλοιπη Ελλάδα, όπου θέλει τις γυναίκες να καταλαμβάνουν το 52% του γενικού πληθυσμού της χώρας (ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΦΥΛΟ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Διάγραμμα 1. Ποσοστά του πληθυσμού ανά φύλο. (ΕΛΣΤΑΤ, 2021)

Η ανάλυση των ηλικιακών ομάδων, παρομοίως, δεν διαφέρει σημαντικά από την συνολική εικόνα της χώρας. Σε αυτόν τον τομέα, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2, το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 35-64 ετών, με δεύτερη την ηλικιακή ομάδα 15-34 ετών, ποσοστά που δικαιολογούνται καθώς στην πρώτη ηλικιακή ομάδα ανήκουν ενεργοί πολίτες, που εργάζονται και επιθυμούν να βρίσκονται στο κέντρο της πρωτεύουσας, ενώ στην δεύτερη ανήκουν νέοι, πιθανόν φοιτητές.

Διάγραμμα 2. Ηλικιακές ομάδες στον Δήμο Αθηναίων. (ΕΛΣΤΑΤ, 2011)

Ταυτόχρονα, αρκετά υψηλό είναι και το ποσοστό των 65+, ξεπερνώντας ελαφρώς αυτό των 0-14 ετών, στοιχεία που φανερώνουν στο σύνολό τους, έναν «γερασμένο» πληθυσμό, με λίγες σχετικά γεννήσεις, υποδεικνύοντας ένα μείζον θέμα του Δήμου.

Στον τομέα του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων του Δήμου, με βάση τον παρακάτω πίνακα, παρατηρούνται ιδιαίτερα ενδιαφέροντα στοιχεία.

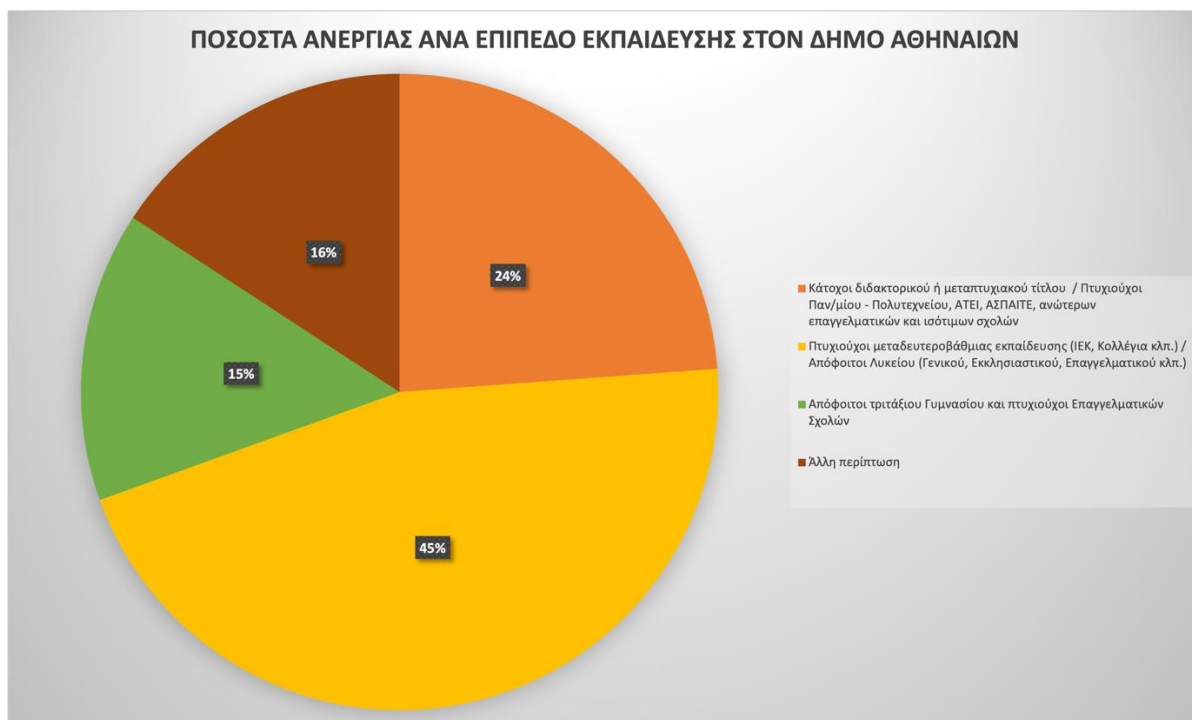
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	
ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ/ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	24,4%
ΠΤΥΧΙΟ ΤΡΙΤ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	6,1%
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	29,6%
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	12%
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	15,2%
ΟΥΤΕ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	7,8%
ΜΗ ΚΑΤΑΤΑΣΣΟΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ	4,9%

Πίνακας 5. Τα ποσοστά του μορφωτικού επιπέδου του Δήμου Αθηναίων. (ΕΛΣΤΑΤ, 2011)

Από τον Πίνακα 2 και τα στατιστικά που συλλέχθηκαν, φαίνεται ότι το 30% των κατοίκων της πόλης έχουν ολοκληρώσει τις υποχρεώσεις τους στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έχοντας ένα απολυτήριο Λυκείου, ενώ το αμέσως επόμενο υψηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στο διπλωματούχους με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο, στοιχείο εντυπωσιακό, καθώς δεν είναι ένα φαινόμενο που εντοπίζεται συχνά.

4.1.2 – Κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά

Ένα από τα φαινόμενα του πλήττουν τις σύγχρονες κοινωνίες είναι αυτό της ανεργίας, το οποίο απασχολεί κυρίως τους νέους. Οι περισσότεροι πτυχιούχοι καταλήγουν να απασχολούνται σε τομέα διαφορετικό από αυτόν που εξειδικεύτηκαν, παρουσιάζοντας έντονα το φαινόμενο της ετεροαπασχόλησης. Παρακάτω παρουσιάζονται τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από την ΕΛΣΤΑΤ, ύστερα από την απογραφή του 2011, με τα ποσοστά της ανεργίας στον Δήμο, ανά επίπεδο εκπαίδευσης.

Διάγραμμα 3. Ποσοστά ανεργίας ανά επίπεδο εκπαίδευσης στον Δήμο Αθηναίων. (ΕΛΣΤΑΤ, 2011)

Από οικονομική σκοπιά, οι περισσότερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός του Δήμου, αφορούν το λιανικό και χονδρικό εμπόριο, ακολουθούμενες από τις επαγγελματικές και λοιπές τεχνικές δραστηριότητες, με τρίτες τις υπηρεσίες καταλυμάτων και εστίασης, καθώς και τις υπηρεσίες ενημέρωσης και επικοινωνίας. Υψηλή θέση κατέχει και ο τομέας του τουρισμού, καθώς έχει παρατηρηθεί αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, και πριν, αλλά και μετά το ξέσπασμα της πανδημίας, η οποία επέβαλλε στην χώρα και στην πόλη της Αθήνας δυσχερείς κοινωνικοοικονομικές συνθήκες διαβίωσης, για μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού.

Διάγραμμα 4. Ποσοστά απασχόλησης ανά κλάδο εργασίας στον Δήμο Αθηναίων. (ΕΛΣΤΑΤ, 2011)

Προκλήσεις, όπως αυτές της ενεργειακής φτώχειας, αλλά και άλλες παράμετροι φτωχοποίησης του πληθυσμού, διαμορφώνουν ένα αβέβαιο περιβάλλον, καθώς το υψηλότερο κόστος ζωής μέσω της αυξημένης ζήτησης ενέργειας και της αύξησης των τιμών βασικών αγαθών, πλήττονται οι αδύναμοι της πόλης και υπό αυτό το πρίσμα, οφείλουν να συνυπολογιστούν οι κίνδυνοι και σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Παρόλα αυτά, ο Δήμος Αθηναίων έχει αρκετά μεγαλύτερο ΑΕΠ σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα, με αυξητικές τάσεις από το 2014. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (2017), το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) για τον Κεντρικό Τομέα Αθηνών είναι 33.002€, ενώ για την Περιφέρεια Αττικής είναι 22.784€ και 16.757€ για ολόκληρη την χώρα.

4.1.3 – Κοινωνική πολιτική και δημόσια υγεία

Στα διοικητικά όρια του Δήμου υπάρχουν πολλές δημόσιες υγειονομικές δομές, κυρίως Νοσοκομεία, οι οποίες εξυπηρετούν και ασφαλισμένους και ανασφάλιστους πολίτες τόσο του Δήμου όσο και της Περιφέρειας αλλά και ολόκληρης της χώρας. Παράλληλα, ο Δήμος είναι ο πρώτος δήμος της Ελλάδας που έχει εφαρμόσει το θεσμό των Δημοτικών Ιατρείων ως φορέα Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας που παρέχει ελεύθερα και σε όλους τους πολίτες μια δέσμη βασικών υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης. Μεταξύ άλλων, εξυπηρετούνται άτομα που είναι ανασφάλιστα, άνεργοι, κάτοικοι που βρίσκονται στα όρια της φτώχειας και ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ηλικιωμένοι, ΑμεΑ και άλλες ευπαθείς ομάδες.

Ο Δήμος Αθηναίων διαθέτει Δημοτικά Ιατρεία στις 6 από τις 7 Δημοτικές Κοινότητες του, προκειμένου να παρέχεται σε όλους τους πολίτες η πρωτοβάθμια φροντίδα, όσο το δυνατόν πλησιέστερα στον χώρο που ζουν και εργάζονται. Μετά το ξέσπασμα της πανδημίας, τα παραπάνω Δημοτικά Ιατρεία προσάρμοσαν την λειτουργία τους αντίστοιχα, παρέχοντας τον απαραίτητο έλεγχο σε σχέση με τον κορονοϊό. Επίσης, στον Δήμο λειτουργεί και Κοινωνικό

Ιατρείο του ΚΥΑΔΑ, το οποίο προσφέρει τις υπηρεσίες του στις ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες, που πλήττονται από την φτώχεια και βιώνουν αποκλεισμό και κοινωνική απομόνωση. Σχετικά με την φροντίδα των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, η πόλη είναι εξοπλισμένη ώστε να στηρίζει τους κατοίκους της. Στον Δήμο λειτουργούν 25 Λέσχες Φιλίας, που 5.000 μέλη βρίσκουν καθημερινά διέξοδο, ενώ κατά τις περιόδους ακραίων καιρικών φαινομένων, κάποιες Λέσχες λειτουργούν ως κλιματικά καταφύγια για τους ευάλωτους πληθυσμούς. Επιπλέον, ο Δήμος ανταποκρινόμενος στις ανάγκες των γυναικών που υφίστανται βία, λειτουργεί γραμμή υποστήριξης, η οποία απαρτίζεται από επιστημονικό προσωπικό από το Τμήμα Πολιτικών Ισότητας και Αντιμετώπισης Διακρίσεων του Δήμου Αθηναίων, ενώ τους παρέχεται δωρεάν νομική βοήθεια και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Το 2020, συστάθηκε το Πολυδύναμο Κέντρο Άστεγων και το κέντρο τοξικοεξαρτημένων αστέγων στον Δήμο Αθηναίων, τα οποία είναι σε θέση να καλύψουν πλήρως τις επίσημα καταγεγραμμένες στεγαστικές ανάγκες του άστεγου πληθυσμού της πόλης, αλλά και τις ανάγκες τους για σίτιση, ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα και ψυχοκοινωνική στήριξη, ώστε να επανενταχθούν στην κοινωνία ομαλώς. Όσον αφορά το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα, το οποίο έχει απασχολήσει έντονα, τόσο την πόλη, αλλά και όλη την χώρα, το Κέντρο Συντονισμού Φορέων για θέματα Μεταναστών και Προσφύγων συμβάλλει στην ομαλή κοινωνική ένταξή τους στην κοινωνία, μέσω τοπικών και διεθνών ΜΚΟ, διεθνών οργανισμών, δημόσιων φορέων και εθελοντών, οι οποίοι συνολικά διαμορφώνουν από κοινού καινοτόμα προγράμματα και προσφέρουν υπηρεσίες σε μετανάστες και πρόσφυγες που ζουν στην Αθήνα. Τέλος, ο Δήμος Αθηναίων έχει θέσει σε λειτουργία Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης, για θέματα που αφορούν όλη την ισχύουσα νομοθεσία και τις διευκρινιστικές εγκυκλίους για τις εργασιακές σχέσεις κατά την διάρκεια της πανδημίας. Μέσω της συγκεκριμένης γραμμής, οι πολίτες μπορούν να ενημερωθούν για το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και τις εγκυκλίους για την αντιμετώπιση της πανδημίας, για τις υπηρεσίες του Δήμου Αθηνών που διευκολύνουν τους πολίτες στα συγκεκριμένα ζητήματα, καθώς και για τις κατάλληλες δομές και υπηρεσίες ανάλογα με τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων.

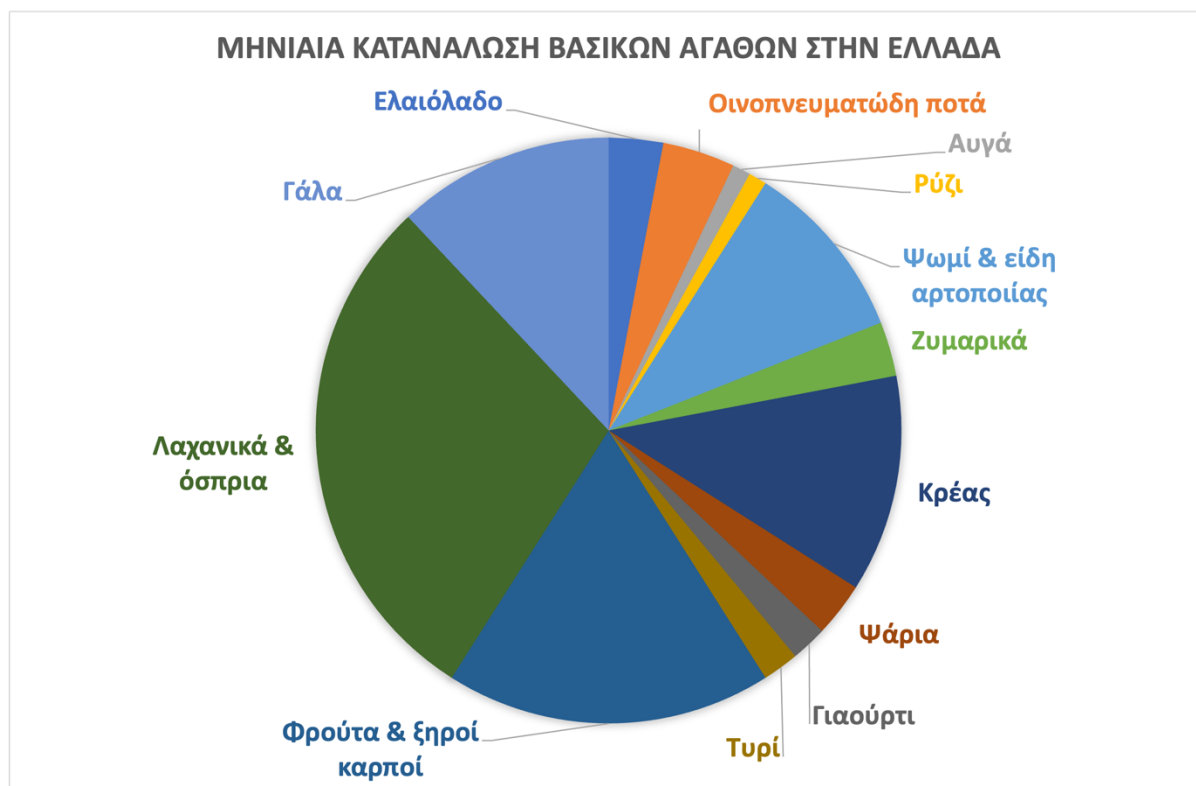
Στον τομέα της δημόσιας υγείας, μπορεί να συμπεριληφθεί και το κομμάτι της σίτισης και της διατροφής, καθώς είναι δύο τομείς αλληλένδετοι. Ο Δήμος Αθηναίων δίνει ιδιαίτερη μέριμνα στην διατροφική επάρκεια των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, λαμβάνοντας υπόψιν του άπορους, άστεγους, αλλά και τα παιδιά, τα οποία πιθανόν σε μικρές ηλικίες (νηπιακές και σχολικές ομάδες παιδιών), να χρειάζονται καθοδήγηση.

Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα, σύμφωνα με τελευταία στατιστικά της ΕΛΣΤΑΤ (2020), η μηνιαία κατανάλωση βασικών αγαθών στην Ελλάδα συνολικά, ανταποκρίνεται αρκετά στο πρότυπο της μεσογειακής διατροφής, καθώς φαίνεται ότι οι Έλληνες καταναλώνουν μηνιαία μεγάλο ποσοστό λαχανικών και οσπρίων, φρούτων και γαλακτοκομικών προϊόντων που είναι αγαθά της βάσης της Πυραμίδας της Μεσογειακής Διατροφής.

Στον Δήμο Αθηναίων λειτουργούν κοινωνικές κουζίνες, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην σίτιση ευπαθών ομάδων, όπως είναι η δομή «Ανθρώπων Γεύματα» της Equal Society, η ΜΚΟ «Αποστολή» κοκ. Επιπλέον, μέσω του Κέντρου Υποδοχής και Αλληλεγγύης Δήμου Αθηναίων (ΚΥΑΔΑ), υποστηρίζονται έμπρακτα οι ευάλωτες ομάδες της πόλης, με την παροχή τροφίμων και άλλων ειδών. Σχετικά με τις μικρότερες ηλικίες, όσον αφορά τα θέματα ποιότητας της διατροφής στον Δήμο Αθηναίων, στα σχολεία εφαρμόζονται οι Υπουργικές Αποφάσεις 707/2016 (ΦΕΚ 2091/Β/2016) και Υ1γ/2013 (ΦΕΚ 2135/Β/2013), οι οποίες θέτουν ένα αυστηρό πλαίσιο ποιότητας των διατροφικών προϊόντων που πωλούνται σε σχολικά κυλικεία και καντίνες. Βάσει αυτών, απαγορεύεται η πώληση προϊόντων που περιέχουν ζάχαρη ή μεταλλαγμένων προϊόντων, ενώ προωθούνται τα φρέσκα φρούτα και λαχανικά, καθώς και προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας.

Εκτός αυτών, στο πλαίσιο του Milan Urban Food Policy Pact, στο οποίο και συμμετέχει ο Δήμος Αθηναίων, συντάχθηκε το 2015 «Σχέδιο Δράσης – Βιώσιμη διατροφή για την Αθήνα»,

που αναμένεται να αξιοποιηθεί μέσω του πρόσφατου Ευρωπαϊκού, χρηματοδοτούμενου έργου FUSILLI, που ξεκίνησε να υλοποιείται στα τέλη του 2021, και αφορά ένα πρόγραμμα τροφίμων και φυσικών πόρων, το οποίο επικεντρώνεται στην υποστήριξη των πόλεων να μεταβούν προς πιο βιώσιμα συστήματα τροφίμων.

Διάγραμμα 5. Μέση μηνιαία κατανάλωση βασικών αγαθών στην Ελλάδα το 2019. (ΕΛΣΤΑΤ, 2020)

4.1.4 – Τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, με μεγάλη ακόμη δυνατότητα ανάπτυξης. Η πόλη της Αθήνας, ανέκαθεν αποτελούσε δημοφιλή τουριστικό προορισμό, τόσο λόγω της ιστορίας και του πολιτισμού της, αλλά και λόγω της ζωντάνιας, της φιλοξενίας, της γαστρονομίας και των ευνοϊκών κλιματικών συνθηκών κατά την διάρκεια του χρόνου. Το εμπορικό τρίγωνο της Αθήνας, περιοχή που ορίζεται από τους οδικούς άξονες των οδών Σταδίου, Μητροπόλεως και Αθηνάς, με κορυφές του νοητού «τριγώνου» τις πλατείες Συντάγματος, Μοναστηρακίου και Ομόνοιας, περικλείει περιοχή του κέντρου με εμπορικά μαγαζιά, αλλά και ξενοδοχειακές μονάδες και καταστήματα εστίασης, με πλακόστρωτους πεζόδρομους, που αποτελούν σημείο αναφοράς για τους επισκέπτες της πόλης.

Για την ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης της πόλης, ο Δήμος Αθηναίων έχει δημιουργήσει το διεθνώς αναγνωρισμένα brand «This is Athens» και την «Τουριστική Σύμπραξη για την Αθήνα», ενώνοντας σημαντικές παραγωγικές δυνάμεις για την ανάδειξη και δημιουργία ενός αυθεντικού και βιώσιμου τουριστικού προορισμού. Ταυτόχρονα, συνεργάζεται με το «Παγκόσμιο Συμβούλιο για τον Αειφόρο Τουρισμό» για την ανάλογη πιστοποίηση.

Ο σχεδιασμός και πιστοποίηση της Αθήνας ως Βιώσιμου Τουριστικού Προορισμού, αποτελεί επίτευγμα της πόλης, ενώ η Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (ΕΑΤΑ), μέσα στο 2021 ολοκλήρωσε, σε συνεργασία με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Αειφόρου Τουρισμού (GSTC), μια αξιολόγηση της Αθήνας ως τουριστικό προορισμό. Η αξιολόγηση

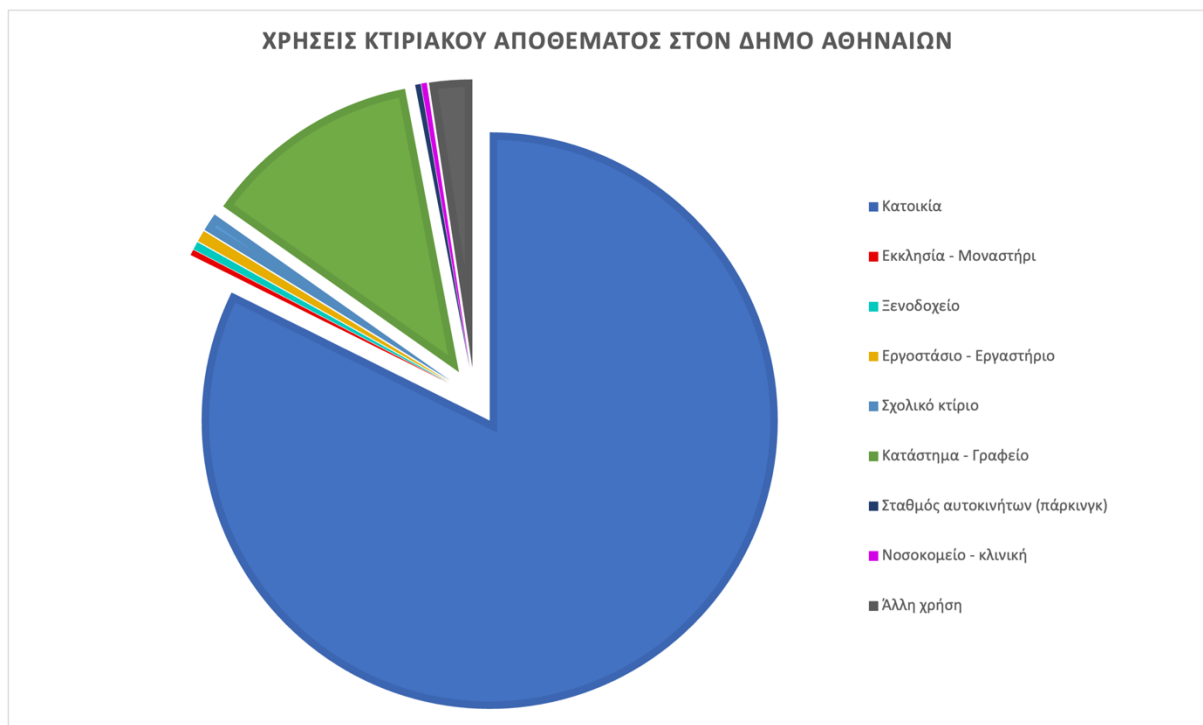
αυτή έχει ως στόχο να βοηθήσει την πόλη να ενσωματώσει στα σχέδια και τις στρατηγικές της πόλης για τον τουρισμό και την αστική ανάπτυξη, τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

Έχοντας ως δεδομένο την υψηλή τουριστική κίνηση του 2019 στην χώρα, με κάτι παραπάνω από 14 εκατομμύρια εισερχόμενους τουρίστες, το 2022, με περίπου 18 εκατομμύρια, διατηρεί ακόμη πιο ψηλά τα στατιστικά και επικυρώνει την υψηλή θέση της Ελλάδας στις τουριστικές επιλογές των ταξιδιωτών. Παρά τα υψηλά αυτά νούμερα ωστόσο, η προσπάθεια να συνάδουν οι δράσεις του Δήμου με τους 17 στόχους της Agenda 2030, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψιν τα κοινά ενδιαφέροντα των επισκεπτών της πόλης, των κατοίκων και των επιχειρήσεων, καθώς και να προετοιμάσουν την πόλη κατάλληλα, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις αυξημένες τουριστικές ροές, οι οποίες επιφέρουν αυξημένες ανάγκες στην χρήση ενέργειας και πόρων, στην διαχείριση απορριμμάτων, στις μεταφορές, στην διατήρηση της βιοποικιλότητας και του τοπίου, αλλά και στην αποτελεσματική διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αθήνας.

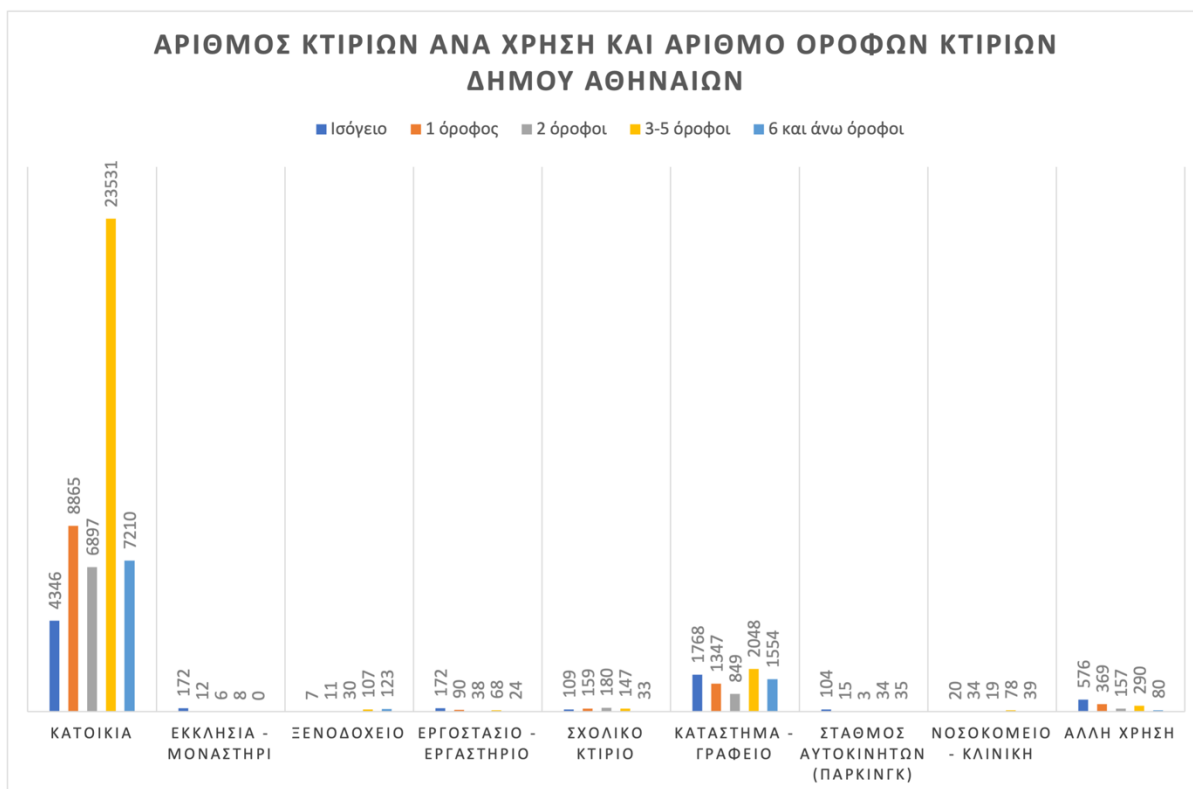
4.2 – Υποδομές

4.2.1 – Κτιριακό Απόθεμα

Βάσει της απογραφής του 2011, στον Δήμο Αθηναίων μετρούνται συνολικά 61.764 κτίρια, από τα οποία, κατοικίες αποτελούν το 82,3% του κτιριακού αποθέματος του Δήμου Αθηναίων (ΕΛΣΤΑΤ, 2011), η πλειοψηφία των οποίων (46,3%) είναι πολυκατοικίες άνω των 3 ορόφων.

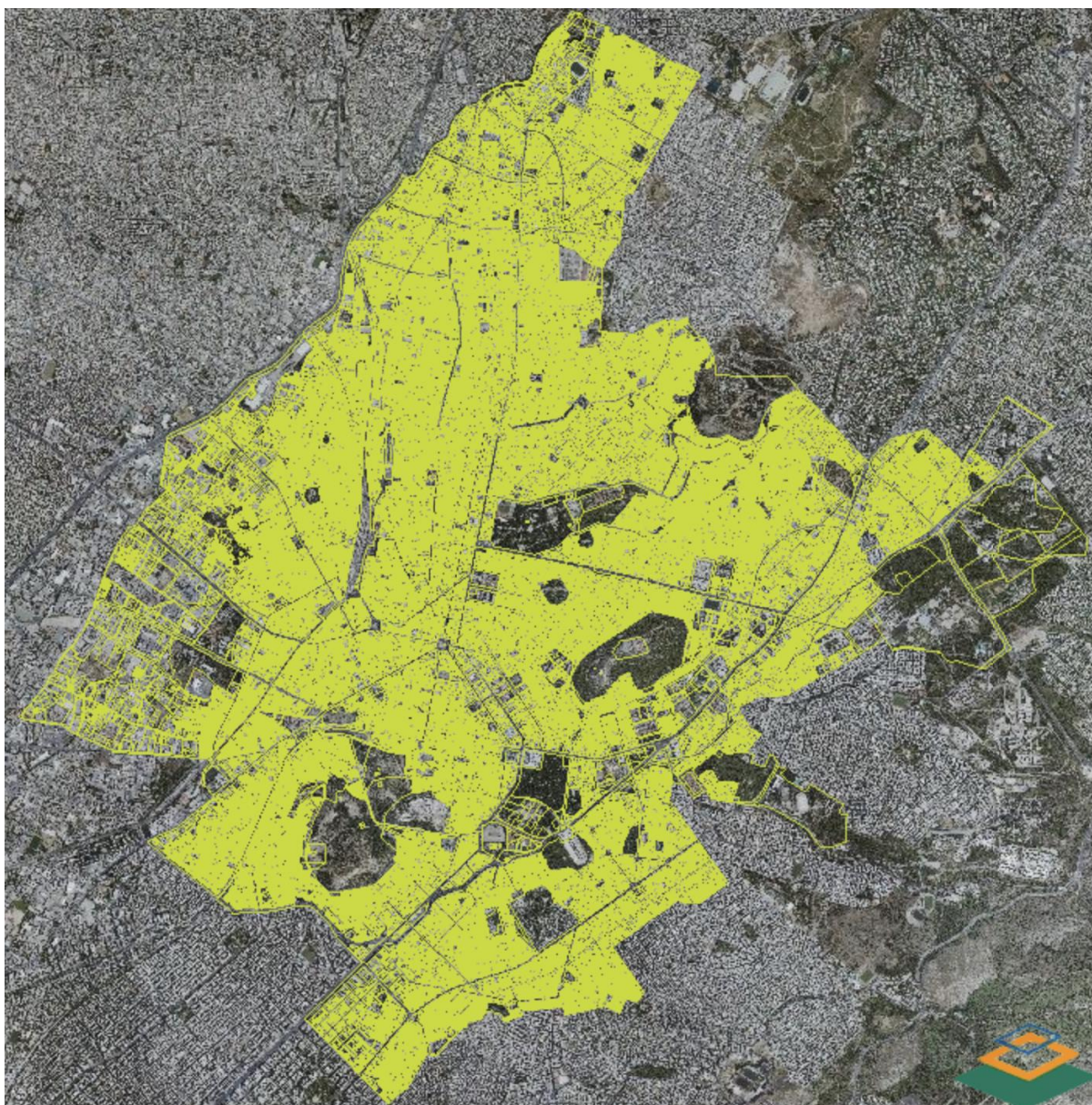

Διάγραμμα 6. Χρήσεις κτιρίων στον Δήμο Αθηναίων. (ΕΛΣΤΑΤ, 2011)

Διάγραμμα 7. Αριθμός κτιρίων ανά χρήση και αριθμό ορόφων κτιρίων Δήμου Αθηναίων. (ΕΛΣΤΑΤ, 2011)

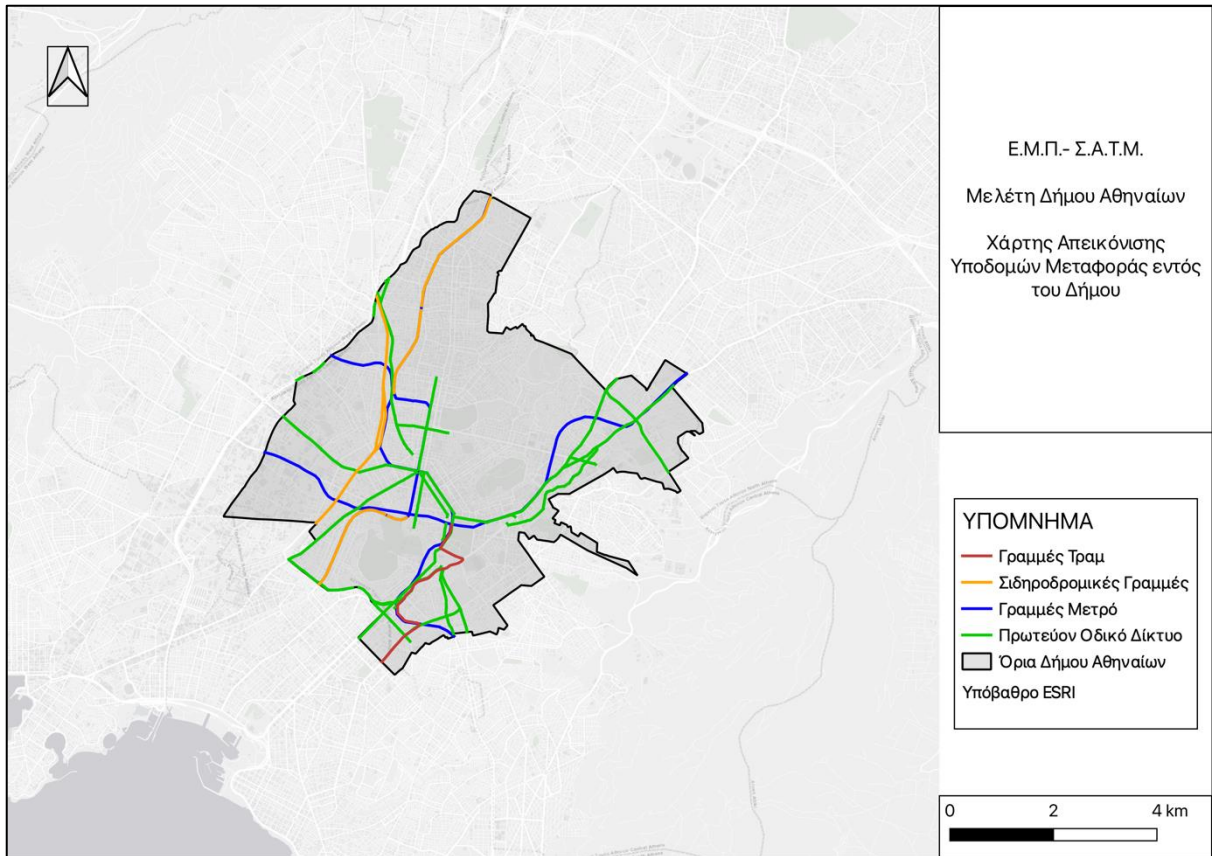
Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι το 2010 ξεκίνησε και η κτηματογράφηση του Δήμου Αθηναίων, και ότι με την αρ. 223/2304681/01-03-2023 απόφαση του Προέδρου του ν.π.δ.δ. Ελληνικό Κτηματολόγιο, διαπιστώθηκε η περαίωση της διαδικασίας κτηματογράφησης και η ολοκλήρωση των πρώτων εγγραφών στα κτηματολογικά βιβλία για τα ακίνητα στον Δήμο Αθηναίων (<http://ktimatologio-athens.gr>).

Εικόνα 13. Προανάρτηση Κτηματογράφησης Δήμου Αθηναίων. (Ελληνικό Κτηματολόγιο, 2022)

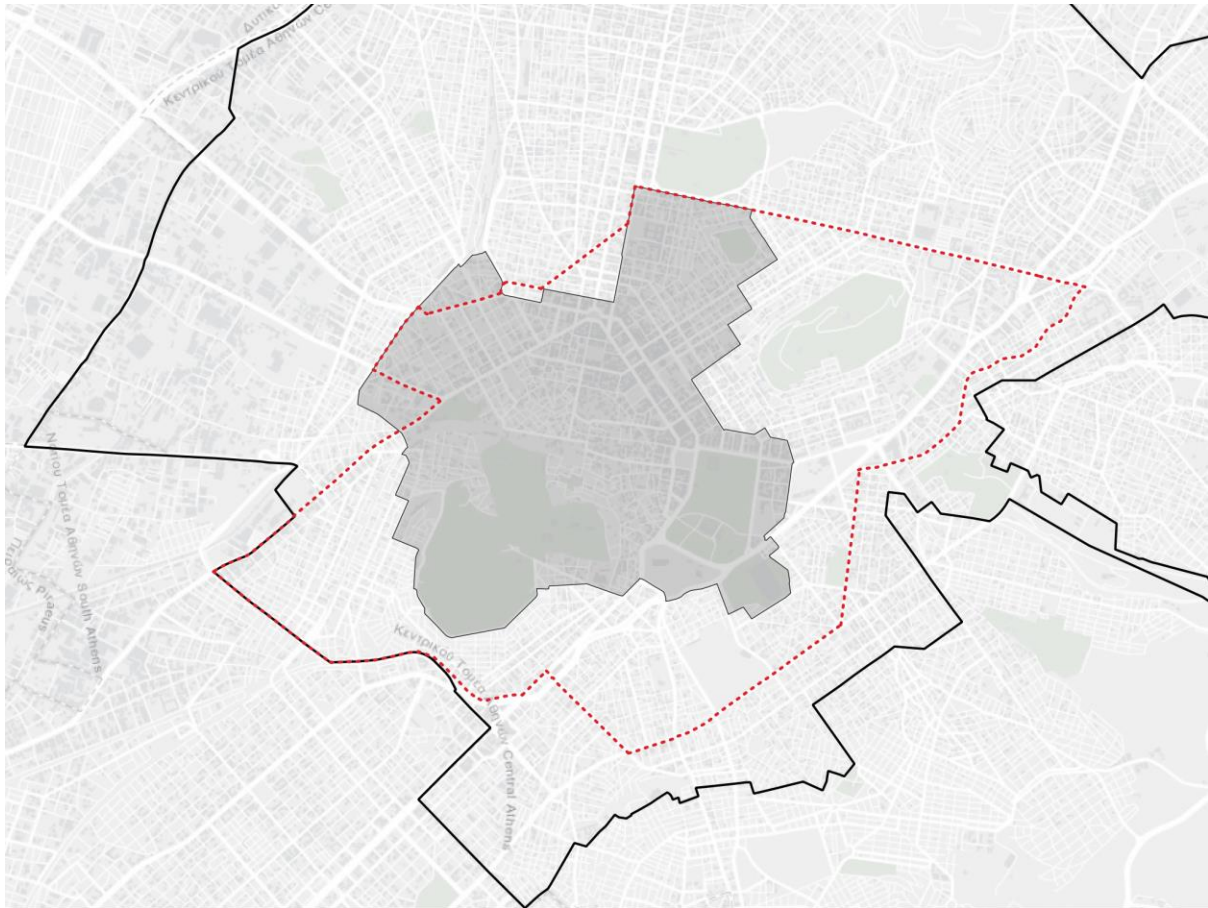
4.2.2 – Μεταφορές

Το δίκτυο μεταφορών του Δήμου διακρίνεται σε οδικό και επίγειο/υπόγειο σιδηροδρομικό. Ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) είναι υπεύθυνος για το σύστημα μέσων μαζικής μεταφοράς (ΜΜΜ) του πολεοδομικού συγκροτήματος της μητροπολιτικής περιοχής της Αθήνας, στο οποίο περιλαμβάνονται επίγεια (ΗΣΑΠ, Τραμ) και υπόγειο (Μετρό) σιδηροδρομικά δίκτυα, λεωφορεία και τρόλεϊ.

Χάρτης 1. Χάρτης Απεικόνισης Υποδομών Μεταφοράς εντός του Δήμου Αθηναίων.

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω χάρτη, όσον αφορά στις συγκοινωνίες, ο Δήμος Αθηναίων καλύπτεται σε μεγάλο μέρος του από σιδηροδρομικό δίκτυο, επίγειο και υπόγειο, δίνοντας την επιλογή στους κατοίκους και τους επισκέπτες να διευκολύνουν όσο το δυνατόν περισσότερο τις μετακινήσεις τους, έχοντας ως δεδομένες και τις διαδρομές των λεωφορείων και τρόλεϊ που εξυπηρετούν το κέντρο και το συνδέουν με τις γύρω περιοχές αλλά και με πιο μακρινά προάστια. Σχετικά με το πρωτεύον οδικό δίκτυο, αυτό αποτελείται ως επί το πλείστον, από μεγάλες οδικές αρτηρίες, διπλής ή μονής κατευθύνσεως, όπως είναι ενδεικτικά η Βασ. Σοφίας, η 3^η Σεπτεμβρίου, η Σταδίου, η Λεωφ. Συγγρού, η Πειραιώς, η Λεωφ. Αθηνών, η Λεωφ. Βουλιαγμένης κ.α., οι οποίες συνδέουν τις επτά δημοτικές κοινότητες του Δήμου μεταξύ τους. Η σωστή λειτουργία των ΜΜΜ εντός του Δήμου, επηρεάζει τόσο τις ομαλές μετακινήσεις και την αποσυμφόρηση του κυκλοφοριακού φόρτου, όσο και το περιβαλλοντικό αντίκτυπο που έχουν οι εκπομπές καυσαερίων των ιδιωτικών οχημάτων. Προκειμένου να υλοποιηθεί το παραπάνω, τον Ιούλιο του 1979 θεσπίστηκε ο Δακτύλιος Αθηνών, ένα μέτρο περιορισμού της κυκλοφορίας των οχημάτων στο κέντρο της Αθήνας, που βασίζεται στην εκ περιτροπής κυκλοφορία των περισσότερων από αυτά, με σκοπό την μείωση του κυκλοφοριακού φόρτου στο κέντρο και κατά συνέπεια τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, λόγω των αέριων ρύπων κατά την λειτουργία των οχημάτων, τόσο στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, όσο και στην περιοχή του κέντρου της.

Εικόνα 14. Ο Δακτύλιος Αθηνών (κόκκινη διακεκομμένη γραμμή) (<http://geodata.gov.gr>)

Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στον Δήμο Αθηναίων που αφορούν τις μεταφορές, σε μέτρηση και υπολογισμό κατά το 2018, αντιστοιχούσαν στο 28% των συνολικών (C40 Knowledge, Exploring the benefits of consistent and comparable city – wide greenhouse gas emission inventories, Οκτώβριος 2018). Παρόλα αυτά, σε γενικές γραμμές, η λειτουργία των δρόμων της Αθήνας μέχρι σήμερα συνδέεται με την κυριαρχία των οχημάτων, την ανάπτυξη της ταχύτητας και την παραμέληση των πεζών. Ο Δήμος Αθηναίων έχει ολοκληρώσει Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ), ώστε να επαναπροσδιοριστεί η κινητικότητα με πρωταγωνιστή τον άνθρωπο και επιδιώκει την βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών και την προώθηση της περπατησιμότητας της πόλης. Με το ΣΒΑΚ, μέσω των 10 προτεραιοτήτων που παρουσιάζει και φέρνει στο προσκήνιο (Κεφάλαιο 6), προτείνονται μέτρα που διευκολύνουν τις καθημερινές μετακινήσεις, επιτρέπουν την πρόσβαση σε όλα τα σημεία της πόλης από όλους (παιδιά, ΑμεΑ, ηλικιωμένους κ.λπ.) και μετατρέπουν την πόλη σε ζωντανό, ευχάριστο και ασφαλές περιβάλλον, αντιμετωπίζοντας πλέον τους δρόμους ως ζωντανό δημόσιο χώρο, που μπορεί να υποδεχθεί ποικίλες δραστηριότητες.

Πιο συγκεκριμένα:

- Λαμβάνονται μέτρα κινητικότητας, όπως η εξασφάλιση βαδισιμότητας και προσβασιμότητας ΑΜΕΑ στο σύνολο της πόλης, αναπτύσσονται δράσεις πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης για τους μετακινούμενους, αλλά και εφαρμογή αισθητήρων παρκαρίσματος σε ράμπες και διαβάσεις ΑΜΕΑ
- Προγραμματίζονται δράσεις προώθησης και επέκτασης της χρήσης συλλογικών μέσω μεταφοράς, σε συνδυασμό με αναπλάσεις
- Βελτιώνονται οι υφιστάμενοι πράσινοι χώροι, μέσω αναπλάσεων, αλλά και συνδέονται με σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος

- Αναπροσαρμόζονται οι συνθήκες στους δρόμους, ώστε να αυξηθεί η αίσθηση ασφάλειας των μετακινούμενων, μέσω οριζόντιας και κατακόρυφης σήμανσης και αναβάθμισης του δικτύου οδοφωτισμού
- Προγραμματίζεται η διαχείριση της στάθμευσης, μέσω συστήματος ελεγχόμενης στάθμευσης
- Εξετάζεται η διαχείριση της κυκλοφορίας και η μείωση των ταχυτήτων στις περιοχές κατοικίας, μέσω ορισμού χαμηλού ορίου ταχύτητας και σήμανσης του οδικού δικτύου
- Ενισχύονται ή/και δημιουργούνται ασφαλείς διαδρομές ποδηλάτου, πυκνώνοντας το δίκτυο ποδηλατοδρόμων
- Προστατεύεται το κέντρο και οι γειτονιές του από τις διελύσεις μηχανοκίνητης κυκλοφορίας, με αναπλάσεις μεγάλης κλίμακας, όπως αυτή του Μεγάλου Περιπάτου, αλλά και μικρότερης, όπως μικρότερης έκτασης περιπατητικών διαδρομών στα κέντρα των γειτονιών
- Αποθαρρύνεται η άσκοπη χρήση του αυτοκινήτου και
- Προωθείται η χρήση «καθαρών», ηλεκτροκίνητων οχημάτων, με την εγκατάσταση σημείων φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων σε δημόσιων χώρους

Ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης των δράσεων υπολογίζεται από τα 5 έως τα 10 έτη, με συνεχείς μετρήσεις υλοποίησης της κάθε δράσης.

4.2.3 – Απορρίμματα

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο Δήμος Αθηναίων, είναι η μείωση του όγκου και του βάρους των αποβλήτων που παράγει, τόσο για περιβαλλοντικούς λόγους, καθώς τα απορρίμματα ευθύνονται σε έναν βαθμό για τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου της πόλης, όσο και για οικονομικούς, εφόσον επιβαρύνονται τα αντίστοιχα σημαντικά τέλη ταφής. Ο Δήμος συλλέγει τα σύμμεικτα απορρίμματα της πόλης στους πράσινους κάδους και έχει εγκαταστήσει επίσης 17 βυθιζόμενους συμπιεστές απορριμμάτων, που αντικαθιστούν 500 συμβατικούς κάδους σε γειτονιές της Αθήνας, ενώ ταυτόχρονα προγραμματίζεται έργο εγκατάστασης αντίστοιχων βυθιζόμενων κάδων πολλαπλών ρευμάτων σε 350 σημεία σε όλες τις δημοτικές κοινότητες του Δήμου. Παράλληλα, εφαρμόζει και πρακτικές ανακύκλωσης, διαχωρίζοντας τα ανακυκλώσιμα απορρίμματα, από τις ηλεκτρικές συσκευές και τις μπαταρίες και τους λαμπτήρες. Επιπλέον, προωθεί την επανάχρηση αντικειμένων, μέσω συγκέντρωσης ρουχισμού και χρήσιμων οικιακών ειδών στους κόκκινους κάδους στις γειτονιές του.

Πρόσφατα (Μάρτιος 2020), η Περιφέρεια Αττικής διέθεσε 20 ειδικά απορριμματοφόρα για την συλλογή οργανικών αποβλήτων και 2.300 καφέ κάδους στον Δήμο Αθηναίων, ενώ παράλληλα ο Δήμος έχει εκπονήσει Τοπικό Σχέδιο για την Διαχείριση Απορριμμάτων, που αναλύονται οι προτεραιότητες στον τομέα αυτό. Οι ροές των απορριμμάτων αρχικά μεταφέρονται στον Σταθμό Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων του Δήμου Αθηναίων, στον Ελαιώνα, και καταλήγουν για περαιτέρω επεξεργασία στον Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Αττικής (ΕΔΣΝΑ).

Αν και η ανακύκλωση και κομποστοποίηση αυξάνεται ραγδαία στον Δήμο Αθηναίων, η παραγωγή απορριμμάτων στην πόλη σημειώνει επίσης σημαντική αύξηση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ποσότητα απορριμμάτων που καταλήγουν στο ΧΥΤΑ, παραμένει δυσανάλογη με αυτή που ανακυκλώνεται ή κομποστοποιείται. Παράλληλα, λόγω της πανδημίας και της τάσης απόρριψης αντικειμένων μετά την πρώτη χρήση, το φαινόμενο εντείνεται. Η μείωση των απορριμμάτων στην πηγή τους και η αλλαγή του τρόπου κατανάλωσης αποτελούν αναγκαιότητα για την Αθήνα, ενώ η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των πολιτών με παράλληλη προώθηση/υποστήριξη επιχειρηματικών πρακτικών κυκλικής οικονομίας, για επανάχρηση αγαθών θα βοηθούσε προς αυτήν την κατεύθυνση.

4.3 – Κλιματικά και περιβαλλοντικά στοιχεία

4.3.1 – Τοπολογία και κλίμα

Η πόλη της Αθήνας αποτελεί το κέντρο της Μητροπολιτικής Αθήνας, εντός του Λεκανοπεδίου Αττικής, με υψόμετρο 130 μ. πάνω από την στάθμη της θάλασσας, σε γεωγραφικό πλάτος 38° και μήκος 24°, και καταλαμβάνει έκταση 39 km². Το λεκανοπέδιο περιβάλλεται από τέσσερις ορεινούς όγκους: το όρος Αιγάλεω στα δυτικά, την Πάρνηθα στα βόρεια, την Πεντέλη στα βορειοανατολικά και τον Ύμηττό στα ανατολικά ενώ νότια βρέχεται από το Σαρωνικό Κόλπο. Το κλίμα της Αθήνας χαρακτηρίζεται ως υποτροπικό, μεσογειακό με παρατεταμένα θερμά και ξηρά καλοκαίρια και ήπιους χειμώνες, με μέτρια βροχόπτωση. Η μέση ετήσια θερμοκρασία έχει αυξητική τάση, ειδικά τα τελευταία χρόνια λόγω της κλιματικής αλλαγής, ενώ στην Αθήνα, όπως και σε άλλες αστικές περιοχές, η αύξηση των θερμοκρασιών λόγω της κλιματικής αλλαγής αλληλοεπιδρά και με το φαινόμενο την αστικής θερμικής νησίδας. Σχετικά με τον υετό, η μέση βροχόπτωση είναι σχετικά χαμηλή, καθώς και η ταχύτητα του ανέμου. Σε συνδυασμό όλα τα παραπάνω, οι πιο σοβαρές απειλές για την Αθήνα αποτελούν οι υψηλές θερμοκρασίες, οι καύσωνες, οι πυρκαγιές, η ξηρασία και οι πλημμύρες.

4.3.2 – Περιοχές πρασίνου

Ο ορισμός των αστικών χώρων είναι διαφορετικός από χώρα σε χώρα και από εποχή σε εποχή, και αυτό οφείλεται στις διαφορετικές αντιλήψεις που υπάρχουν σε σχέση με τον σκοπό και την χρήση αυτών. μ Έχει οφέλη κοινωνικά, οικονομικά, αισθητικά, προσφέρει στους πολίτες χαλάρωση και αναψυχή, βελτιώνει την αισθητική, ενισχύει την οικονομική δραστηριότητα έχοντας ένα σημαντικό μερίδιο στη δομή της πόλης (Νικολή Α. 2007). Ένας τέτοιος χώρος, εκτός από τα αισθητικά και τα κοινωνικά οφέλη, μπορούν να βελτιώσουν τις περιβαλλοντικές συνθήκες επειδή παρέχουν οικοσυστημικές υπηρεσίες (καθαρισμός και συγκράτηση νερού, μείωση θερμοκρασιών, βελτίωση ποιότητας του αέρα, βελτίωση ηχητικής ρύπανσης, συγκράτηση εδαφών, αύξηση βιοποικιλότητας κ.α.) και συνεπώς την υγεία των πολιτών και την ποιότητα ζωής τους ενώ παράλληλα λειτουργούν ως χώροι αναψυχής και συναναστροφής συνεισφέροντας στην ευεξία των κατοίκων.

Το αστικό πράσινο αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ φύσης και πόλης, φυσικού και τεχνητού περιβάλλοντος, και εφόσον ο άνθρωπος κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο στις σύγχρονες πόλεις, οι αστικοί χώροι πρασίνου είναι επιβεβλημένοι για την ζωή στην σύγχρονη πόλη. Επιπλέον, οι χώροι αυτοί είναι οι κατάλληλοι να φιλοξενήσουν πλήθος δραστηριοτήτων, όπως άθληση, εκπαίδευση και αναψυχή. Το αστικό πράσινο, διεθνώς, περιέχει από μητροπολιτικά πάρκα, μεγάλης έκτασης, έως μικρότερα, τύπου «rocket parks», τα οποία είναι ανοιχτοί χώροι, προσβάσιμοι στο κοινό, που συμβάλλουν στην αναβάθμιση των περιοχών όπου δημιουργούνται και την επανοργάνωση του αστικού και κοινωνικού ιστού σε επίπεδο γειτονιάς, 1.

Ο Δήμος Αθηναίων έχει υπό την ευθύνη του 1.346 ξεχωριστούς χώρους πρασίνου, συνολικής έκτασης 4.000 περίπου στρεμμάτων, και έκτασης καθαρού πρασίνου 3.350 περίπου στρεμμάτων, κατανεμημένους σε όλη την έκταση της πόλης. Είναι ενδεικτικό ότι τα τελευταία 2,5 χρόνια (2020-2022), συνολικά φυτεύτηκαν 3.733 δέντρα και περίπου 30.000 θάμνοι, προσθέτοντας πράσινο στις γειτονιές και περισσότερο οξυγόνο στην πόλη.

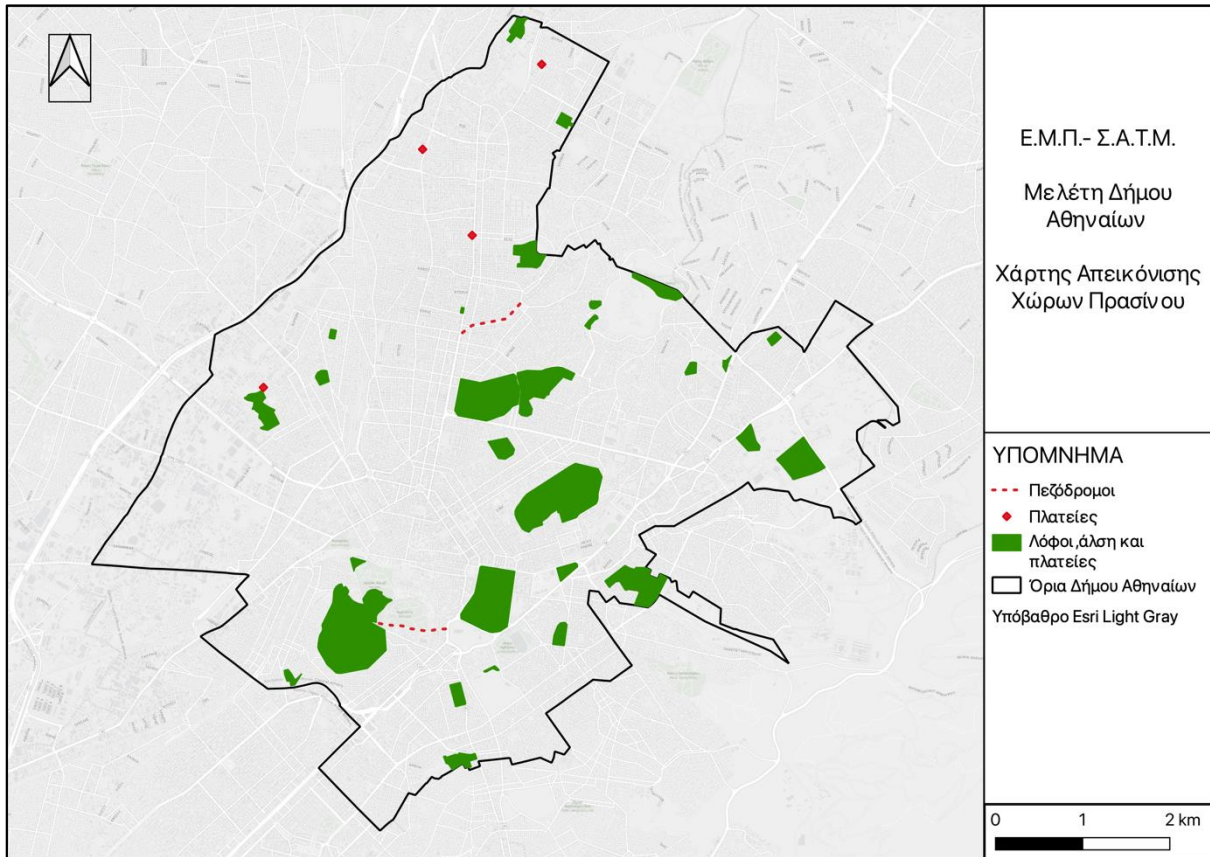
Πιο συγκεκριμένα:

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
1. Πεδίο Άρεως – Ευελπίδων	Πάρκο Ριζάρη
	Πεζόδρομος Διονυσίου Αεροπαγίτου
	Άλσος Ιλισίων
	Λόφος Στρέφη
	Πεδίον Άρεως – Λόφος Φινοπούλου (Λόφος Εθνικής Αντιστάσεως)
	Λόφος Άρειου Πάγου
	Εθνικός Κήπος
	Λόφος Λυκαβηττού
2. Προφ. Ηλίας	Άλσος Παγκρατίου
	Λόφος Λαμπράκη
	Άλσος Λογγίνου
	Λόφος Αγίου Ιωάννη
3. Ελαιώνας	Λόφος Φιλοπάππου – Λόφος Νυμφών
	Λόφος Κοίλης
	Άλσος Θησειού
4. Νιρβάνα	Πάρκο Ακαδημίας Πλάτωνος
	Πλατεία Νέα Πλάτωνος
	Λόφος Κολωνού
	Λόφος Σκούζε
	Πλατεία Κολιάτσου
5. Προμπονάς	Πάρκο Βασίλη Αυλωνίτη (Πλατεία Θέρμιδος)
	Πλατεία Ναθαναήλ
	Πλατεία Εργατών Πολεμιστών (Πλατεία Λαμπρινής)
	Άλσος Προμπονά
6. Πλ. Αμερικής	Αττικό Άλσος
	Άλσος Γιαλούρου (Άλσος Πολυγώνου)
	Άλσος Αλεπότρυπας (Λόφος Ελικώνος)
	Άλσος Πατάτσου
	Άλσος Ευελπίδων (Άλσος Πρώην Σχολής Ευελπίδων)
	Πεζόδρομος Φωκίωνος Νέγρη
	Πλατεία Αμερικής
7. Αμπελόκηποι	Άλσος Γουδί (Τμήμα Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδί)
	Άλσος Χωροφυλακής
	Πλατεία Πηνελόπης Δέλτα
	Πάρκο ΚΑΠΑΨ – Πάρκο για το Παιδί και τον Πολιτισμό
	Πλατεία Ρώμης – Μ. Χατζηδάκη

Πίνακας 6. Χώροι πρασίνου στον Δήμο Αθηναίων (Δήμος Αθηναίων, 2022).

Οι καταγεγραμμένοι χώροι πρασίνου στην Αθήνα καταλαμβάνουν περίπου 9,10 τ.χλμ. της συνολικής έκτασης του Δήμου Αθηναίων (38,96 τ.χλμ.), δηλαδή περίπου το 25% του Δήμου.

Το αστικό πράσινο προστατεύεται συνταγματικά, με το άρθρο 24, του Ελληνικού Συντάγματος του 1975, και η υπεράσπισή του είναι μέρος τόσο της δασικής, όσο και την πολεοδομικής νομοθεσίας. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την Υ.Α.ΥΠΕΧΩΔΕ 10788/05.03.2004, (αρ. φύλλου 285, ΦΕΚ Δ), επιβάλλονται ποσοτικά και ποιοτικά πρότυπα χώρων αστικού πρασίνου, τα οποία επιβάλλεται να εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων, πολεοδομικών μελετών και Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης.

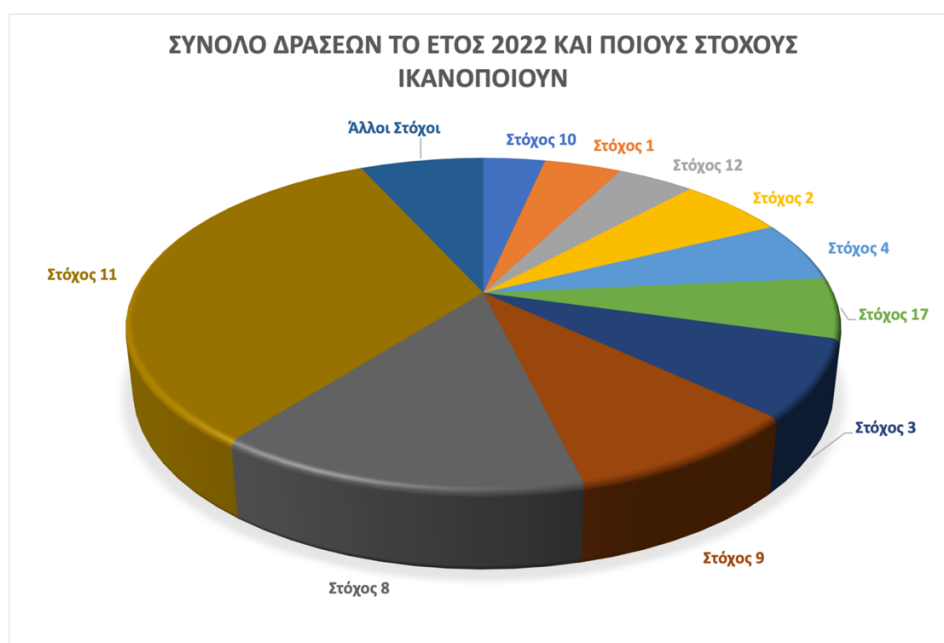
Χάρτης 2. Χάρτης απεικόνισης χώρων πρασίνου στον Δήμο Αθηναίων.

5. Δράσεις και Προτεραιότητες του Δήμου

Είναι γεγονός, ότι η Αθήνα, έχει ζήσει τα τελευταία χρόνια αλληπάλληλες κρίσεις, εθνικές και οικονομικές. Την τελευταία δεκαετία, η προσοχή στράφηκε περισσότερο στην διαχείριση οικονομικών κρίσεων και στο ισχυρό μεταναστευτικό ρεύμα, αφήνοντας σε δεύτερη μοίρα τις επενδύσεις, την αναπτυξιακή δυναμική και τον ποιοτικό δημόσιο χώρο. Η παγκόσμια απειλή της πανδημίας αμέσως μετά, καθυστέρησε την προσδοκώμενη ανάκαμψη της χώρας γενικώς, και επανέφερε στο προσκήνιο αξίες της δημόσιας υγείας, άμεσα σχετιζόμενες με την συλλογική ζωή των πόλεων και την δημόσια σφαίρα. Παράλληλα, οι συνεχόμενες προκλήσεις της παγκόσμιας κλιματικής κρίσης, οξύνθηκαν ακόμη περισσότερο με τον πόλεμο στην Ουκρανία. Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον, η Αθήνα, όπως και το σύνολο των μεγάλων πόλεων, αναζητούν μια νέα δημόσια ταυτότητα, την κινητήρια προοπτική τους και την βιώσιμη προσαρμογή στην ρευστή πραγματικότητα.

Καθημερινά και καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου 2022 – 2023, ο Δήμος Αθηναίων πραγματοποιεί δράσεις, μικρού ή μεγάλου βεληνεκούς, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα αναγκών που προκύπτουν εντός των ορίων του. Δεδομένων των κρίσεων που έχει ζήσει η πόλη τα τελευταία χρόνια, από την κλιματική κρίση, το μεταναστευτικό ζήτημα, και τελευταία, την υγειονομική κρίση, ο Δήμος Αθηναίων, μέσα από τις αποφάσεις και τις δράσεις τους, καθρεφτίζει το όραμα μιας πόλης που είναι ζωντανή και δυναμική, που αλληλοεπιδρά με τους ανθρώπους της και προσαρμόζεται στις αλλαγές και τις προκλήσεις. Κάνοντας το απαραίτητο φιλτράρισμα στο σύνολο των δράσεων, οι οποίες αναρτώνται καθημερινά στο αντίστοιχο τμήμα της ιστοσελίδας του Δήμου (<http://cityofathens.gr>), ώστε να απομονωθούν εκείνες που αφορούν την Agenda 2030 των Ηνωμένων Εθνών, στην συνέχεια αυτές κατηγοριοποιήθηκαν ανάλογα με το ποιον Στόχο ικανοποιούν.

Η συλλογική εικόνα των δράσεων του Δήμου, αντικατοπτρίζει το όραμα μιας πόλης που είναι δυναμική και αλληλοεπιδρά διαδραστικά με τους ανθρώπους της, εξελίσσεται στον χρόνο και ενσωματώνει τις νέες προκλήσεις. Δεδομένης της υπάρχουσας κατάστασης, η επανεφεύρεση της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ανθεκτικότητας της σύγχρονης πόλης και τα μοντέλα συνύπαρξης στην δημόσια ζωή, παραμένουν επίκαιρα, το οποίο φαίνεται άλλωστε και στην συνολική εικόνα των δράσεων του Δήμου καθ' όλη την διάρκεια του έτους.

Διάγραμμα 8. Οι δράσεις του Δήμου το 2022 και ποιους Στόχους ικανοποιούν ποσοτικά.

Από ένα σύνολο περίπου 85 δράσεων που φιλτραρίστηκαν και καταγράφηκαν τα έτη 2022 – 2023, παρατηρείται από το παραπάνω διάγραμμα ότι ο Δήμος καλύπτει με τις δράσεις του ένα ευρύ φάσμα Στόχων, παρόλα αυτά, φαίνεται, ότι οι περισσότερες δράσεις εστιάζουν στον Στόχο 11 της Agenda 2030 των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος αφορά στις βιώσιμες πόλεις, χωρίς αποκλεισμούς. Τον Στόχο 11 ακολουθούν ο Στόχος 8, που αφορά στη διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους, και ο Στόχος 9, που σχετίζεται με την οικοδόμηση ανθεκτικών υποδομών και την προαγωγή της βιώσιμης βιομηχανοποίησης ενθαρρύνοντας την καινοτομία.

Την περίοδο μελέτης (2022 – 2023), ο Δήμος κάλυψε με τις δράσεις του μια ευρεία αναγκών τόσο των πολιτών του, όσο και του αστικού περιβάλλοντος. Σχετικά με του πολίτες του Δήμου, οι δράσεις ικανοποιούν κυρίως τις ανάγκες των ευάλωτων ομάδων, προσφέροντας για παράδειγμα στέγαση στους άστεγους κατά περιόδους έντονων καιρικών συνθηκών, πρόσβαση στους δρόμους της πόλης στα άτομα με κινητικά προβλήματα, εγκαθιστώντας αισθητήρες σε ράμπες και διαβάσεις για να αποτρέπονται τα παράνομα παρκαρίσματα, δωρεάν ιατρικές εξετάσεις σε όσους δεν μπορούν να τις καλύψουν, διανομή βασικών αγαθών σίτισης σε πολύτεχνες οικογένειες, ενώ έχει δημιουργήσει Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών, για όσες γυναίκες έχουν βρεθεί θύματα κακοποιητικής συμπεριφοράς. Όσον αφορά στις δράσεις του Δήμου σχετικά με την πόλη, πραγματοποιήθηκε μια σειρά μικρών αναπλάσεων προς την αισθητική βελτίωση του χώρου, ενέργειες καθαριότητας, ενεργειακή αναβάθμιση των υποδομών και του εξοπλισμού τους, προκειμένου να μειωθούν τα ενεργειακά κόστη, έργα που προωθούν την περπατησιμότητα στην πόλη, και το μεγάλο έργο Ανάπλασης του Βοτανικού, το οποίο έχει διπλό στόχο: ο πρώτος, αφορά την ουσιαστική βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης και την πολεοδομική εξυγίανση της περιοχής, η οποία παρά τις θεσμοθετημένες ήδη από το 1985 προβλέψεις, ουδέποτε μπόρεσε να υλοποιηθεί, ενώ ο δεύτερος αφορά τη διεύρυνση των επιλογών αθλητισμού, αναψυχής, ψυχαγωγίας και εργασίας προς όφελος υποβαθμισμένων περιοχών της πρωτεύουσας.

Εστιάζοντας, λοιπόν, στον Στόχο 11 της Agenda 2030 του ΟΗΕ, ο Δήμος Αθηναίων υλοποίησε το 2022 ένα Σχέδιο Δράσης, που εστιάζει στο Κλίμα, με στόχο ένα κοινό μέλλον για μια πόλη βιώσιμη, η οποία θα είναι προσαρμοσμένη και ανθεκτική στην αντιμετώπιση κρίσεων.

6. Σχέδιο Δράσης για το Κλίμα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Δήμος Αθηναίων, τα τελευταία χρόνια, μέσα από τις πρωτοβουλίες και τις δράσεις που έχει αναπτύξει και υλοποιήσει, κατευθύνεται προς την εφαρμογή μιας πολιτικής που έχει ως επίκεντρο τον πολίτη με την δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών διαβίωσής του σε μια πόλη που αντέχει, προσαρμόζεται στις νέες καιρικές συνθήκες, αλλά και βελτιώνεται. Έχοντας ως κυρίαρχο στοιχείο το κλίμα, ψηφίστηκε το 2022 το παρακάτω Σχέδιο Δράσης για το Κλίμα, που στοχεύει συνολικά σε μια ανθεκτική, βιώσιμη και κοινωνικά πιο δίκαιη πόλη, που παραμένει δυνατή εν μέσω κλιματικής κρίσης. Οι γενικοί ποσοτικοί στόχοι του Επικαιροποιημένου Σχεδίου αφορούν στην μείωση των εκπομπών τω αερίων του θερμοκηπίου κατά 61% έως το 2030 (σε σχέση με το 2018), στην προσβασιμότητα και συνδεσιμότητα του πληθυσμού της πόλης σε χώρους πρασίνου με οικοσυστημικές λειτουργίες έως το 2030 και τέλος, το 30% της επιφάνειας της πόλης να καλύπτεται με χώρους πρασίνου (δεντροστοιχίες, πάρκα κ.λπ.) και/ή να αποτελούν διαπερατές επιφάνειες (χωμάτινες επιφάνειες, επιφάνειες με συστήματα βιώσιμης διαχείρισης νερού κ.λπ.) έως το 2030. Οι παραπάνω ποσοτικοί στόχοι, αναλύονται σε γενικότερους στόχους, όπως είναι η μείωση των υψηλών θερμοκρασιών στην πόλη, η προστασία πληθυσμού, φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος από τους κλιματικούς κινδύνους, την βελτίωση της ποιότητας του αέρα, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών, η κοινωνική συνοχή και άλλοι εξίσου αναλυτικοί στόχοι με απώτερο σκοπό την βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη. Το παραπάνω σύνολο στόχων, σχεδιάζεται να υλοποιηθεί μέσω 7 αξόνων, που αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές και στρατηγικές για την σταδιακή επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050.

6.1 – Άξονας 1: Παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και ενεργειακή αναβάθμιση δομημένου περιβάλλοντος

Ενεργειακή αναβάθμιση, αξιοποίηση κτιριακού αποθέματος και νέα κτίρια	Παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ	Ενεργειακή αναβάθμιση οδοφωτισμού
---	----------------------------	-----------------------------------

Πίνακας 7. Υποστόχοι Άξονα 1.

  	 	<p style="text-align: center;">ΣΤΟΧΟΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μείωση εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου • Κλιματική Δικαιοσύνη • Κλιματικά Βιώσιμη Πόλη
--	--	---

Πίνακας 8. Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 1.

6.1.1 – Ενεργειακή αναβάθμιση, αξιοποίηση κτιριακού αποθέματος και νέα κτίρια

Η ενεργειακή αναβάθμιση και η στατική επάρκεια του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος του Δήμου Αθηναίων και η μετατροπή του σε σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας έως το 2050 αποτελεί αναγκαία συνθήκη για ένα μέλλον ανθρακικής ουδετερότητας και είναι από τους πρωταρχικούς στόχους του θέτει ο Δήμος. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που προέρχονται από τον κτιριακό τομέα, σχετίζονται κυρίως με την κατανάλωση ορυκτών καυσίμων και ηλεκτρικής ενέργειας, με σκοπό την κάλυψη αναγκών θέρμανσης, ψύξης, φωτισμού και λοιπών ηλεκτρονικών συσκευών. Από τα σενάρια που μελετώνται, προκύπτει, ότι, προκειμένου η πόλη να συνεισφέρει στην μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 90% από τον κτιριακό τομέα έως το 2050 για την Αθήνα, πρέπει να επιτευχθεί:

- Ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ κατά 75% το 2030, 85% το 2040 και 96% το 2050
- Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στοιχείων σε οροφές για κάλυψη ηλεκτροπαραγωγής 15% έως το 2030, 20% έως το 2040, 30% έως το 2050 κτιρίων κατοικιών και 25% έως το 2030, 35% έως το 2040 και 45% έως το 2050 των κτιρίων του τριτογενούς τομέα.
- Ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακού αποθέματος της πόλης 40% έως το 2030, 80% το 2040 και 100% το 2050 για τις κατοικίες και 40% το 2030, 90% το 2040 και 100% το 2050 στον τριτογενή τομέα.

Όσον αφορά τα νέα και τα ριζικώς ανακαινισμένα κτίρια, εφαρμόζεται η εθνική νομοθεσία, η οποία προωθεί τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τον κτιριακό τομέα, βάσει του Ν.4602/2019, για κτίρια σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας και χορηγεί άδειες δόμησης μέσω της Διεύθυνσης Δόμησης, για όλα τα κτίρια, δημοτικά και μη. Επιπλέον, λαμβάνονται υπόψιν και τα κενά εγκαταλελειμμένα κτίρια, που βρίσκονται στο κέντρο της πόλης και, τα περισσότερα, χαίρουν υψηλής αρχιτεκτονικής αισθητικής. Ο Δήμος Αθηναίων εκπονεί στρατηγικό σχέδιο σε συνεργασία με συναρμόδιους φορείς, με σκοπό την αναζωογόνηση του κέντρου, την αξιοποίησή τους, την διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης και την βιώσιμη λειτουργία τους. Η προσπάθεια αυτή αφορά κυρίως εργασίας συντήρησης και αποκατάστασης δημοτικών κτιρίων, όπως είναι η Βίλα Κλωναρίδη, ο θερινός κινηματογράφος ΑΒ, κτίρια του Εθνικού Κήπου κ.α..

Εικόνες 17 & 18. Αριστερά η Βίλα Κλωναρίδη στην οδό Πατησίων (<http://www.athensvoice.gr>) και δεξιά ο Θερινός Κινηματογράφος ΑΒ στα Άνω Πατήσια (<http://www.ethnos.gr>).

6.1.2 – Παραγωγή Ενέργειας από ΑΠΕ

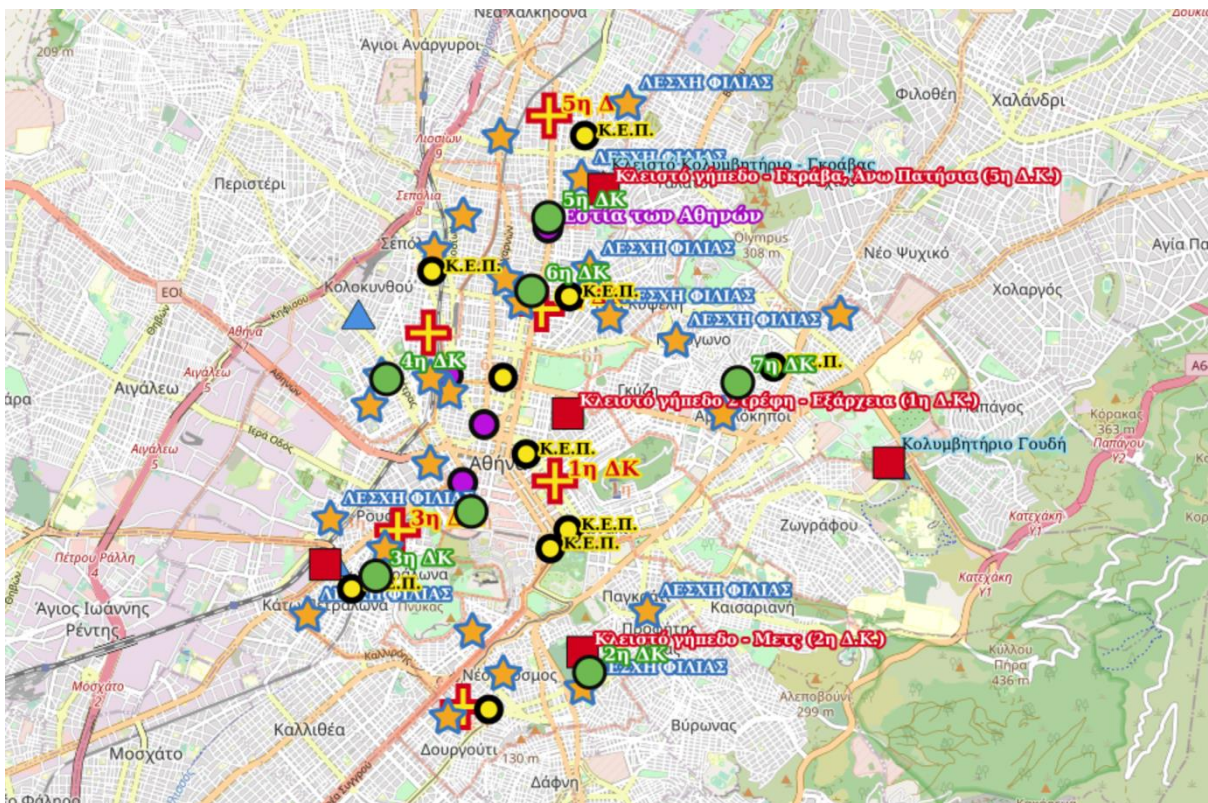
Σημαντικό για μία πόλη είναι η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και της ενέργειας που μπορεί να αντληθεί από αυτούς. Η παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, επιδρά με έμμεσο τρόπο στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που παράγονται εντός και εκτός των ορίων μιας πόλης. Στην Ελλάδα, η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε ταράτσες κτιρίων, για την κάλυψη των αναγκών ηλεκτρικής ενέργειας, είναι η αποδοτικότερη λύση, καθώς αξιοποιείται με τον βέλτιστο τρόπο ο υψηλός αριθμός ημερών ηλιοφάνειας της χώρας καθ' όλη την διάρκεια του έτους. Εκτός από την περιβαλλοντική σημασία της εγκατάστασης των φωτοβολταϊκών συστημάτων, τόσο σε κτίρια οικιακού τομέα, όσο και σε αυτά του τριτογενούς, εξίσου σημαντική θεωρείται και η επιρροή αυτών στον κοινωνικό και οικονομικό τομέα, δίνοντας έτσι σε όλους μια ευκαιρία σε, δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς, πρόσβαση στην ενέργεια.

Ο Δήμος Αθηναίων θέτει ως στόχο την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στοιχείων σε 50% του δημοτικού κτιριακού αποθέματος έως το 2030, προγραμματίζοντας αρχικά την εγκατάστασή του σε 50 σχολικά συγκροτήματα, λειτουργώντας ως παράδειγμα για κατοίκους και επιχειρήσεις της πόλης, να υιοθετηθούν πρακτικές βιώσιμης παραγωγής ενέργειας. Παράλληλα, η επένδυση στις υποδομές, εγγυάται την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, την ενεργειακή αυτονομία και την εξοικονόμηση των ενεργειακών δαπανών του Δήμου.

Εικόνα 19. Solar Map – Χάρτης απόδοσης ηλιακής ενέργειας ανά κτίριο.
<http://www.gis.cityofathens.gr>

Ισχύει, ότι η προώθηση των ΑΠΕ ενισχύει την τοπική οικονομία, καθώς εκτός των άλλων, προκύπτουν νέες θέσεις εργασίας και τα νοικοκυριά καταφέρνουν να ανεξαρτητοποιηθούν οικονομικά. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με την συνεργασία μεταξύ διάφορων φορέων παραγωγής ενέργειας που μπορούν να εγυηθούν την ανάπτυξη δικτύου ανεφοδιασμού, βασισμένο στα φωτοβολταϊκά συστήματα, τα οποία θα εγκατασταθούν είτε σε δημοτικά κτίρια, είτε σε κατοικίες.

Εικόνα 20. Χάρτης Δημοτικών Κτιρίων Δήμου Αθηναίων <http://gis.cityofathens.gr>

Ο Δήμος Αθηναίων στοχεύει στην ανάπτυξη ενεργειακών κοινοτήτων, δηλαδή τοπικούς αστικούς συνεταιρισμούς αποκλειστικού σκοπού, μέσω των οποίων πρωτίστως οι πολίτες, μπορούν να δραστηριοποιηθούν στον ενεργειακό τομέα, αξιοποιώντας τις ΑΠΕ. Αυτό το πλάνο, υποστηρίζεται από το νέο θεσμικό πλαίσιο, καθώς το άνωθεν διασφαλίζει ευνοϊκούς όρους για την σύσταση και λειτουργία ενεργειακών κοινοτήτων, με στόχο την ενίσχυση των νοικοκυριών, της τοπικής επιχειρηματικότητας και της αλληλέγγυας οικονομίας, διασφαλίζοντας τον ενεργό ρόλο της κοινωνίας σε αυτήν την ενεργειακή μετάβαση.

Όσον αφορά στα πλεονάσματα παραγωγής ενέργειας, αυτά πρόκειται να διατίθενται για κοινωφελείς δράσεις τοπικού χαρακτήρα, προσφέροντας ίσες ευκαιρίες πρόσβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας σε όλους, και κυρίως σε κοινωνικές ομάδες που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια.

6.1.3 – Ενεργειακή αναβάθμιση οδοφωτισμού

Ο οδοφωτισμός και ο φωτισμός των πλατειών στον Δήμο Αθηναίων αποτελεί τον τομέα με την μεγαλύτερη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, σε σημείο που ξεπερνά το 65% του συνόλου των δημοτικών καταναλώσεων (<http://www.cityofathens.gr>). Το δίκτυο φωτισμού του Δήμου καλύπτει περίπου 3.300 δρόμους, με ένα πλήθος φωτιστικών σωμάτων που ανέρχεται σε περίπου 45.000, το οποίο αποτελείται ως επί το πλείστον από λαμπτήρες παλαιάς τεχνολογίας, χαμηλής συνολικής απόδοσης, έως και μηδενικής σε ορισμένα σημεία.

Ο Δήμος Αθηναίων έχει ως στόχο την αντικατάσταση του τρόπου λειτουργίας του φωτισμού της πόλης, με την χρήση νέων τεχνολογιών, που έχουν ως στόχο να ενισχύσουν τον δημόσιο φωτισμό σε κάθε σημείο της Αθήνας και να ελαχιστοποιήσουν την ενεργειακή κατανάλωση. Η αντικατάσταση των λαμπτήρων έχει ήδη ξεκινήσει, μετρώντας μέχρι στιγμής περίπου 44.000 σύγχρονα φωτιστικά, νέας τεχνολογίας, κυρίως σε κεντρικές αρτηρίες της πόλης και κοινόχρηστους χώρους, όπως η οδός Πατησίων, η Ιερά Οδός κ.α., και πρόκειται να συνεχιστεί, προκειμένου να αντικατασταθεί το σύνολο αυτών και στα επτά διαμερίσματα του Δήμου. Επίσης, για την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας των δημοτών έχει επιλεγεί θερμή απόχρωση φωτός (3000K). Τα επιλεγμένα τεχνικά χαρακτηριστικά της φωτεινής εκπομπής του νέου εξοπλισμού εξασφαλίζουν ελαχιστοποιημένη φωτεινή ρύπανση και κατά συνέπεια την καλύτερη δυνατή προστασία του νυχτερινού περιβάλλοντος και του ουρανού.

Τα οφέλη της ενεργειακής αναβάθμισης του οδοφωτισμού θα είναι σημαντικά, τόσο για το περιβάλλον, όσο και για την οικονομία, καθώς προκύπτει εξοικονόμηση πόρων για τον Δήμο, μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και του κόστους συντήρησης του δικτύου.

Το νέο αυτό έργο περιλαμβάνει σημαντικές τεχνολογικές καινοτομίες, όπως:

- Δυνατότητα δυναμικού φωτισμού ανάλογα με το σημείο και την ώρα
- Άμεσο έλεγχο οποιουδήποτε φωτιστικού στην πόλη
- Χρήση αισθητήρων παρουσίας και κίνησης σε πλατείες, πάρκα και πεζοδρόμους
- Διαρκή δεδομένα χρήσης του δικτύου (π.χ. κατανάλωση ενέργειας, κίνηση πεζών)
- Αυτόματη σηματοδότηση βλαβών
- Απεριόριστα σενάρια λειτουργίας ανά σημείο, δρόμο, γειτονιά ή πλατεία
- Ο νέος εξοπλισμός που θα χρησιμοποιηθεί θα συντηρείται και θα αντικαθίσταται εύκολα, εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη μείωση του κόστους λειτουργίας και συντήρησης

Εικόνα 21. Αποτελέσματα αλλαγής φωτιστικών σε κεντρικούς δρόμους της Αθήνας.

6.2 – Άξονας 2: Επιτάχυνση της μετάβασης σε βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα

Ενίσχυση ενεργής κινητικότητας	Ελεγχόμενη και έξυπνη στάθμευση	Ηλεκτροκίνηση και αναβάθμιση στόλου
--------------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Πίνακας 9. Υποστόχοι Άξονα 2.

  	 	ΣΤΟΧΟΙ <ul style="list-style-type: none">• Μείωση εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου• Κλιματική Δικαιοσύνη• Κλιματικά Βιώσιμη Πόλη• Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
--	--	---

Πίνακας 10. Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 2.

6.2.1 – Ενίσχυση ενεργής κινητικότητας

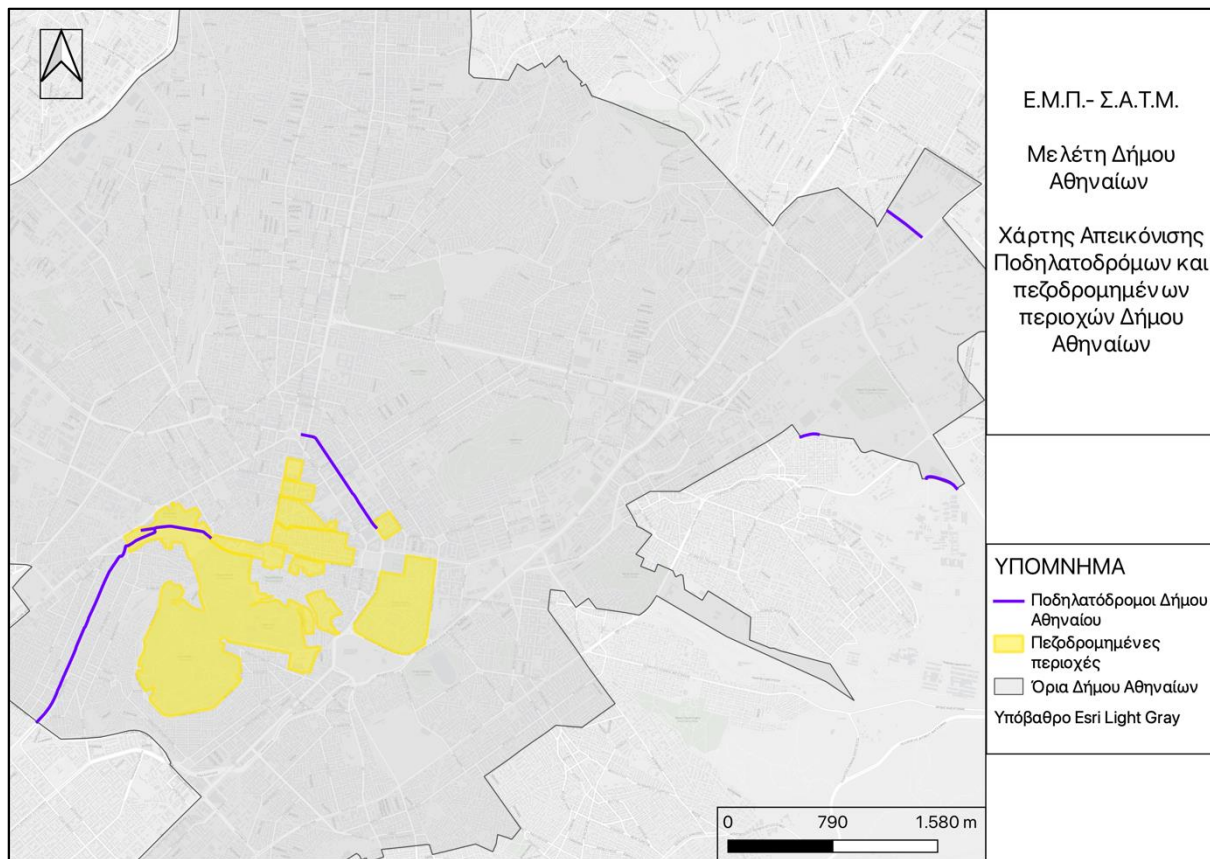
Οι μεταφορές στον Δήμο Αθηναίων είναι υπεύθυνες για ένα μεγάλο ποσοστό αερίων του θερμοκηπίου που εκλύονται στην πόλη. Με σκοπό το ποσοστό αυτό να μειωθεί, ο Δήμος εστιάζει στην ενίσχυση των ήπιων μορφών μετακίνησης στην πόλη, με έμφαση στο περπάτημα και το ποδήλατο, εφαρμόζοντας δράσεις αστικής αναδιαμόρφωσης που στοχεύουν στην βελτίωση της προσβασιμότητας στον δημόσιο χώρο, δίνοντας την απαραίτητα αξία στις πράσινες υποδομές. Βασικός στόχος του Δήμου Αθηναίων είναι η απελευθέρωση και ενοποίηση δημόσιων κοινόχρηστων χώρων, έτσι ώστε το 70% του πληθυσμού της πόλης να έχει πρόσβαση με τα πόδια μέσα σε 15 λεπτά σε έναν χώρο πρασίνου με οικοσυστημικές λειτουργίες, ενώ ταυτόχρονα οι γειτονιές να γίνουν πιο φιλικές στις ήπιες μορφές μετακίνησης, πιο ασφαλείς και πιο ευχάριστες.

Στον παραπάνω στόχο, συμβάλει και το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) του Δήμου Αθηναίων (<https://svakathina.wordpress.com>), που ψηφίστηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 2021, παρουσιάζει ένα σύνολο μέτρων υποδομής και πολιτικών για τον βέλτιστο σχεδιασμό της αστικής κινητικότητας, συμπεριλαμβάνοντας την προώθηση της ήπιας κινητικότητας και τον περιορισμό μετακινήσεων με ΙΧ, τα οποία περιγράφονται με 10 προτεραιότητες.

Οι 10 προτεραιότητες του ΣΒΑΚ στο κέντρο της Αθήνας	
Προτεραιότητα 1	Εξασφάλιση ασφαλούς και άνετης μετακίνησης με τα πόδια, με ιδιαίτερη έμφαση στην κάλυψη των αναγκών των ευάλωτων κατηγοριών μετακινούμενων και των ατόμων με προβλήματα κινητικότητας
Προτεραιότητα 2	Βελτίωση του επιπέδου εξυπηρέτησης από τα Μέσα Συλλογικής Μεταφοράς (ΜΣΜ)
Προτεραιότητα 3	Βελτίωση υφιστάμενων και αύξηση των ελεύθερων χώρων και των χώρων πρασίνου
Προτεραιότητα 4	Βελτίωση της οδικής ασφάλειας και προστασία των μετακινούμενων με οποιοδήποτε μέσο
Προτεραιότητα 5	Αποτελεσματικότερη διαχείριση της στάθμευσης
Προτεραιότητα 6	Διαχείριση της κυκλοφορίας και μείωση των ταχυτήτων στις περιοχές κατοικίας
Προτεραιότητα 7	Ενίσχυση της χρήσης του ποδηλάτου
Προτεραιότητα 8	Προστασία του κέντρου και των γειτονιών από διαμπερείς διελεύσεις μηχανοκίνητης κυκλοφορίας
Προτεραιότητα 9	Άσκηση πολιτικών αποθάρρυνσης της άσκοπης χρήσης αυτοκινήτου
Προτεραιότητα 10	Προώθηση καθαρών οχημάτων

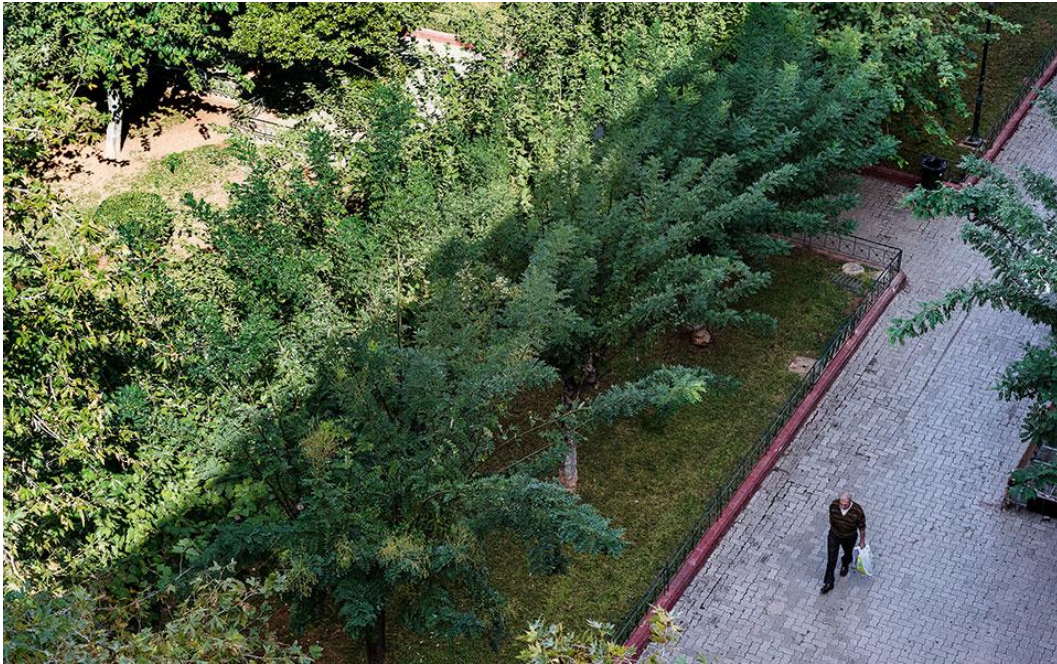
Πίνακας 11. Οι 10 προτεραιότητες του ΣΒΑΚ στο κέντρο της Αθήνας.

Ο Δήμος Αθηναίων έχει θέσει ως στόχο για την επόμενη δεκαετία να αφομοιώσει την πεζή μετακίνηση και να αυξήσει τη χρήση του ποδηλάτου, για τις μετακινήσεις εντός Δήμου, καθώς δημιουργώντας πιο περπατήσιμα, φιλικά στο ποδήλατο κέντρα, και βάζοντας τα θεμέλια και τις προϋποθέσεις γι' αυτό, δύνανται να εμφυσησει και στους πολίτες της να υιοθετήσουν ένα τέτοιο τρόπο ζωής. Τα θεμέλια έχουν ήδη αρχίσει να μπαίνουν, καθώς, υλοποιούνται, μέσω δρομολογημένων θεσμοθετήσεων, νέοι πεζόδρομοι, ποδηλατόδρομοι, οδοί ήπιας κυκλοφορίας, με διαπλατύνσεις πεζοδρομίων και κοινόχρηστοι χώροι, ενώ ταυτόχρονα πραγματοποιείται αναβάθμιση των υφιστάμενων πεζοδρόμων, πεζοδρομίων και κοινόχρηστων χώρων, επέκταση του υφιστάμενου δικτύου ποδηλατοδρόμων.

Χάρτης 3. Χάρτης απεικόνισης ποδηλατοδρόμων και πεζοδρομημένων περιοχών Δήμου Αθηναίων.

Προς αυτήν την κατεύθυνση κινούνται και δύο προγραμματιστικές συμβάσεις του Δήμου Αθηναίων με το ΕΜΠ. Η πρώτη αφορά στην εξέταση πρότυπων ρυθμίσεων κυκλοφορίας και στάθμευσης στο κέντρο της Αθήνας, φαινόμενα που ταλαιπωρούν τους κατοίκους και τους περαστικούς από τον Δήμο. Η δεύτερη αφορά στην υλοποίηση ενεργειών και δράσεων που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των αυξημένων κυκλοφοριακών προβλημάτων και στην ενίσχυση της ασφαλούς, άνετης και ανεμπόδιστης μετακίνησης πεζών στην Αθήνα, με την δημιουργία ενός Πρότυπου Γεωχωρικού Παρατηρητηρίου Περπατησιμότητας.

Εικόνα 22. Πεζόδρομος Φωκίωνος Νέγρη στην Κυψέλη (<http://kathimerini.gr>)

Εικόνα 23. Πεζόδρομος Διονυσίου Αεροπαγίτου στην Ακρόπολη (<http://athensvoice.gr>)

Μέχρι στιγμής, το σύνολο του κατασκευασμένου δικτύου ποδηλατοδρόμων ανέρχεται σε 2.6 χλμ. Το δίκτυο θα συνεχιστεί μέσω κύριων οδών του κέντρου της Αθήνας, αλλά και από οδούς τοπικού χαρακτήρα σε περιφερειακούς οικισμούς του Δήμου, με στόχο την σύνδεση των γειτονιών της πόλης. Η ενσωμάτωση του ποδηλάτου στις μετακινήσεις και στην ζωή των πολιτών της πόλης επιτυγχάνει, εκτός των άλλων, την μείωση του αστικού θορύβου, την βελτίωση του αστικού μικροκλίματος, την αποσυμφόρηση του κυκλοφοριακού φόρτου, την προάσπιση της δημόσιας υγείας και την ανάδειξη του αστικού και υπεραστικού περιβάλλοντος με όρους βιωσιμότητας, γι' αυτό και ο Δήμος Αθηναίων βρίσκεται στην διαδικασία εκπόνησης

Σχεδίου Δράσης για τα ποδήλατα, προκειμένου να διαδοθεί η χρήση και να αυξηθεί η δημόσια διαθεσιμότητά του μέσα στην πόλη.

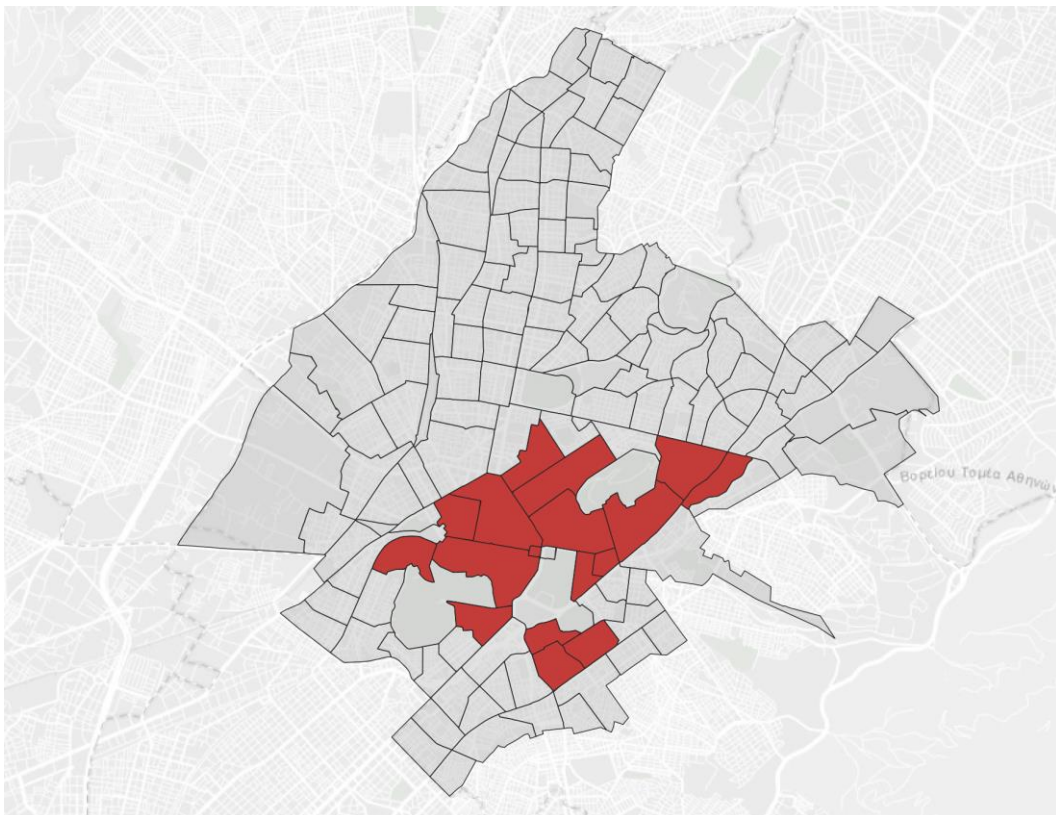
Σχετικά με την δημιουργία νέων ποδηλατοδρόμων, η Περιφέρεια Αττικής έχει δρομολογήσει την ολοκλήρωση των μητροπολιτικών ποδηλατικών διαδρομών, δηλαδή την διαδρομή που ενώνει το Γκάζι με την Κηφισιά, και την ποδηλατική σύνδεση Κατεχάκη – Πολυτεχνειούπολη – Πανεπιστημιούπολη – Ευαγγελισμός.

6.2.2 – Ελεγχόμενη και έξυπνη στάθμευση

Ο Δήμος Αθηναίων έχει προχωρήσει σε πρόγραμμα ελεγχόμενης στάθμευσης στο κέντρο της Αθήνας, με σκοπό να περιοριστεί η χρήση των αυτοκινήτων μέσα στην πόλη, αλλά και η ανεξέλεγκτη παράνομη στάθμευση οχημάτων, που δημιουργεί προβλήματα και στην κυκλοφορία, με αποτέλεσμα την εκπομπή περισσότερων ρύπων που επηρεάζουν την ποιότητα αέρα, αλλά και την προσπέλαση των οδών από τους πεζούς. Το υφιστάμενο σύστημα περιλαμβάνει 4 κατηγορίες θέσεων στάθμευσης:

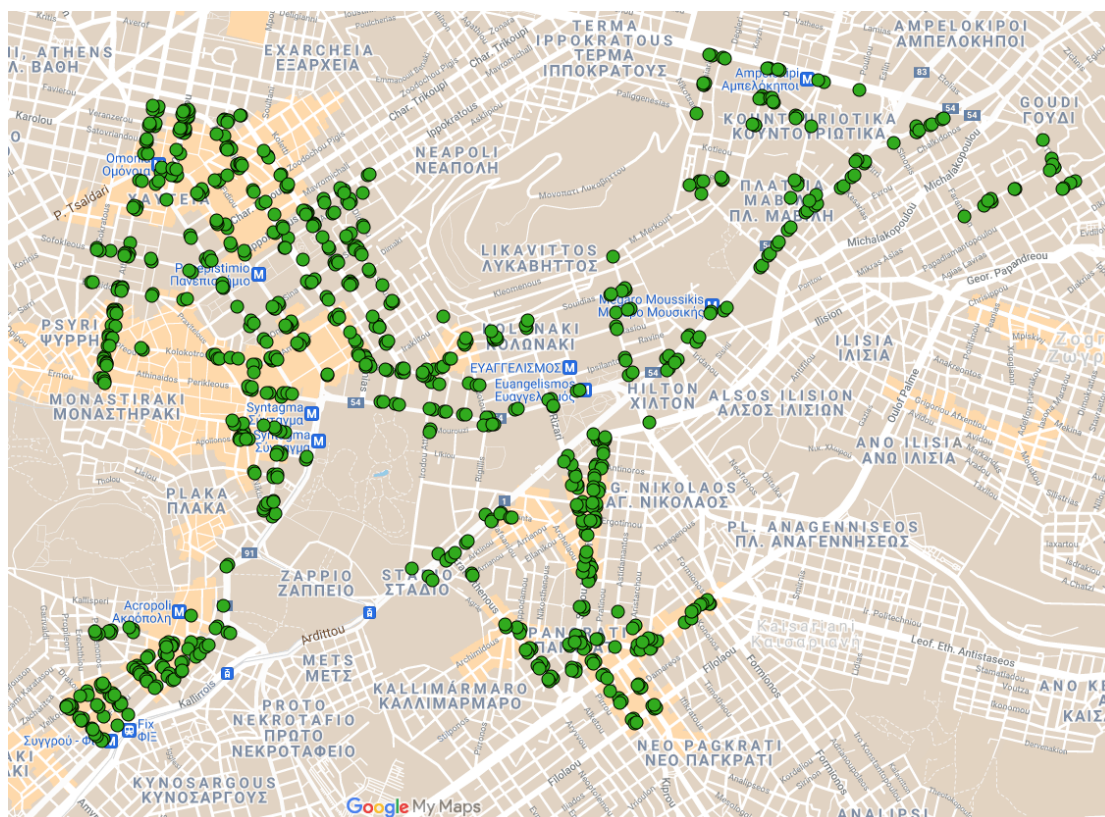
- Θέσεις για τους νόμιμους κατοίκους
- Θέσεις για τους επισκέπτες
- Θέσεις δίκυκλων και
- Θέσεις για ειδικές χρήσεις και επαγγελματικές ανάγκες

Για την περαιτέρω διευκόλυνση των πολιτών, στην πόλη έχει ξεκινήσει η εγκατάσταση αισθητήρων, που θα συνοδεύεται από ηλεκτρονική εφαρμογή και θα ενημερώνει για τις ελεύθερες θέσεις στάθμευσης, εξυπηρετώντας πολίτες και επισκέπτες και χρονικά, και στην εξοικονόμηση καυσίμων. Ο συνδυασμός των παραπάνω είναι καταλυτικός για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την βελτίωση της ποιότητα αέρα των περιοχών.

Εικόνα 24. Γειτονιές στις οποίες εφαρμόζεται το Σύστημα Ελεγχόμενης Στάθμευσης (A & B Φάση) (<http://gis.cityofathens.gr>)

Με σκοπό την διευκόλυνση της κίνησης των πεζών και των τροχήλατων οχημάτων στα πεζοδρόμια της πόλης, σε όλη την Αθήνα έχουν τοποθετηθεί ήδη 830 «έξυπνοι» αισθητήρες σε ράμπες ΑμεΑ και διαβάσεις, με απώτερο σκοπό να εντοπίζονται οχήματα που σταθμεύουν παράνομα πάνω σε αυτές.

Εικόνα 25. Οι 830 «έξυπνοι» αισθητήρες σε ράμπες ΑμεΑ και διαβάσεις σε όλη την Αθήνα. (Εταιρεία Μηχανογράφησης και Επιχειρησιακών Μονάδων του Δήμου Αθηναίων (ΔΑΕΜ Α.Ε.) και Δημοτική Αστυνομία, Δήμος Αθηναίων)

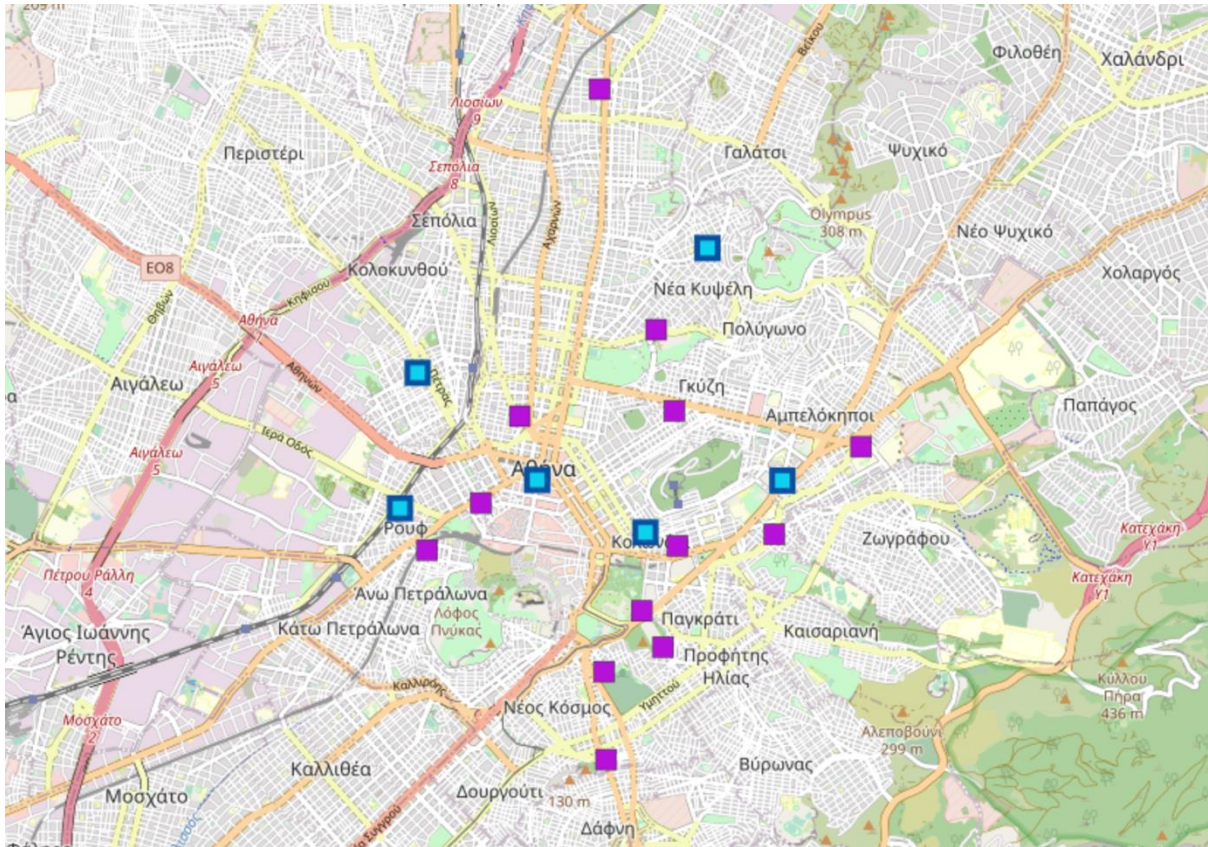
6.2.3 – Ηλεκτροκίνηση και αναβάθμιση στόλου

Η ηλεκτροκίνηση είναι μέρος της εθνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής, που προωθεί την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και αποδεσμεύει τις μετακινήσεις από την χρήση ορυκτών καυσίμων. Σύμφωνα με τον Ν.4710/2020, τίθενται ως προτεραιότητες:

1. Η επέκταση της χρήσης οχημάτων χαμηλών και μηδενικών εκπομπών
2. Η ανάπτυξη υποδομών επαναφόρτισης, ιδίως των δημοσίως προσβάσιμων και
3. Η διαμόρφωση ρυθμιστικού πλαισίου για την αγορά ηλεκτροκίνησης

Όσον αφορά στον Δήμο Αθηναίων, σύμφωνα με το ΦΕΚ (1221 Β/30-2-2021) που δημοσιεύτηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ), ορίζονται νέα μέτρα περιορισμού κυκλοφορίας οχημάτων στον δακτύλιο. Συγκεκριμένα, οι βασικές προϋποθέσεις εισόδου στον «πράσινο» δακτύλιο, συνάδουν με την εφαρμογή του παγκόσμιου προτύπου μέτρησης εκπομπών CO₂. Με αυτήν την απόφαση, προβλέπεται να περιοριστεί η χρήση ρυπογόνων οχημάτων και θα επέλθει βελτίωση της ποιότητας του αέρα στο κέντρο της πόλης.

Για να γίνει αυτό πραγματικότητα, ο Δήμος Αθηναίων ολοκλήρωσε ένα δίκτυο 25 δημοσίως προσβάσιμων σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων (25 θέσεις επαναφόρτισης με εγκατεστημένους 19 φορτιστές ηλεκτροκίνησης για κάθε χρήστη) σε όλη την Αθήνα. Επιπλέον, προβλέπεται η εγκατάσταση ενός σταθμού φόρτισης ανά 1.000 κατοίκους.

Εικόνα 26. Θέσεις φόρτισης ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων στον Δήμο Αθηναίων. Με μωβ επισημαίνονται σημεία με 1 θέση στάθμευσης και με μπλε, σημεία με 2 θέσεις (<http://gis.cityofathens.gr>)

Επιπλέον, ο Δήμος Αθηναίων αναβαθμίζει τον στόλο του με την προμήθεια ηλεκτρικών οχημάτων. Αυτή η δράση αφορά οχήματα καθαριότητας, ηλεκτρικά βαν για χρήση από υπηρεσίες του Δήμου και οχήματα του ΟΑΣΑ (Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών), τον πλέον αρμόδιο οργανισμό για τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς εντός των ορίων του Δήμου, που περιλαμβάνουν λεωφορεία και τρόλεϊ, στοχεύοντας στην βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας, στη μείωση του θορύβου και στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, ευνοώντας κατ' επέκταση και την υγεία των κατοίκων του Δήμου. Συνολικά, στόχος είναι η αντικατάσταση τουλάχιστον του 30% του υφιστάμενου στόλου οχημάτων ντίζελ μέχρι το 2030.

6.3 – Άξονας 3: Αστική Αναζωογόνηση με ενσωμάτωση πράσινων και μπλε υποδομών

Πράσινες και μπλε πολιτιστικές διαδρομές	Συντήρηση και αναβάθμιση δομημένου δημόσιου χώρου	Νέοι χώροι πρασίνου
--	---	---------------------

Πίνακας 12. Υποστόχοι Άξονα 3.

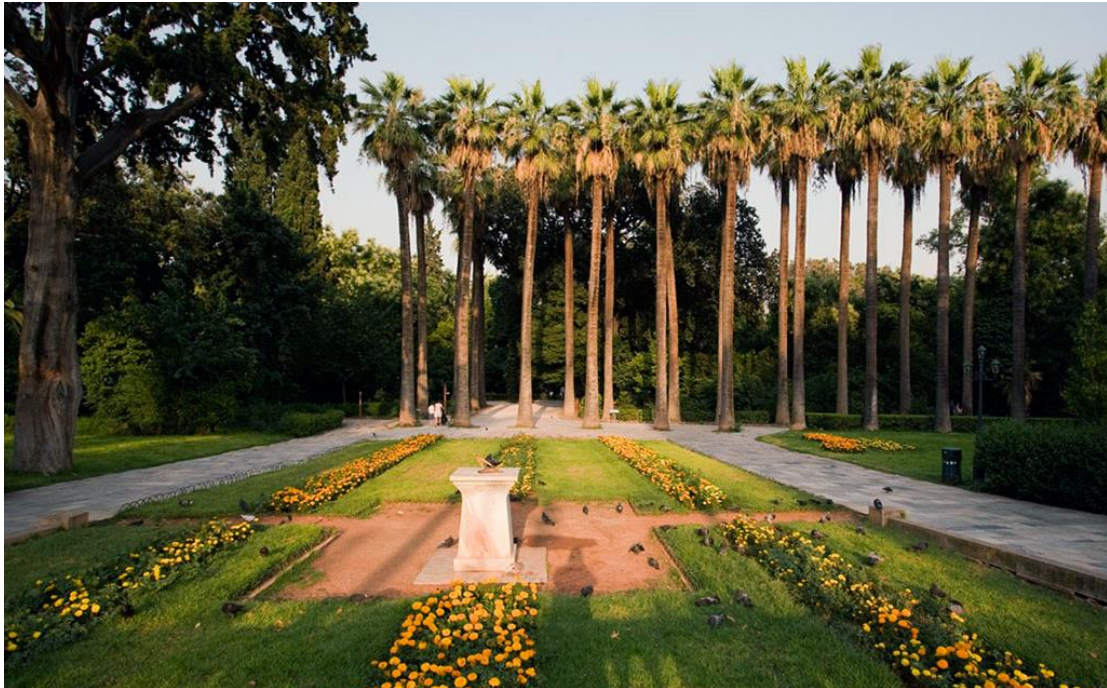
	<p style="text-align: center;">ΣΤΟΧΟΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κλιματική Δικαιοσύνη • Κλιματικά Βιώσιμη Πόλη • Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
--	---

Πίνακας 13. Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 3.

6.3.1 – Πράσινες και μπλε πολιτιστικές διαδρομές

Στον Δήμο της Αθήνας, που στο σύνολο του περιλαμβάνει μια σειρά από αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία, μουσεία και πολιτιστικά κέντρα, η σύνδεσή τους με πράσινους χώρους, μέσω πράσινων, περιπατητικών, αστικών διαδρομών, είναι από τους βασικούς στόχους, ώστε να αναγεννηθεί το ιστορικό και πολιτιστικό κέντρο της πόλης. Η υλοποίηση του στόχου συνοδεύεται από μια δέσμη δράσεων που συνδέεται τόσο με την βιώσιμη κινητικότητα στην πόλη, όσο και με τη αύξηση του πρασίνου, την υγεία των κατοίκων και την ανθεκτικότητα της πόλης, θωρακίζοντάς την ταυτόχρονα εν μέσω κλιματικής αλλαγής. Παράλληλα, οι πράσινοι αυτοί διάδρομοι, εκτός από την δημιουργία ενός ευχάριστου περιβάλλοντος για περπάτημα στην πόλη, βελτιώνουν τον αστικό σχεδιασμό, τονίζοντας το τοπικό και ανθρώπινο στοιχείο. Οι υφιστάμενοι πράσινοι χώροι πρασίνου του Δήμου Αθηναίων είναι διασκορπισμένοι στα επτά διαμερίσματα, όπως φάνηκε και σε παραπάνω ενότητα. Η σύνδεσή τους, πρόκειται να δημιουργήσει καλύτερες μικροκλιματικές συνθήκες κατά τόπους, αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα και τις οικοσυστημικές τους. Το ίδιο ισχύει και με τα πολιτιστικά τοπόσημα της

πόλης, καθώς η σύνδεση τους, μέσω περιπατητικών μονοπατιών, δίνει την δυνατότητα στους περιπατητές να παρατηρήσουν τα αντίστοιχα μνημεία, μεγιστοποιώντας την δυναμική αυτών.

Εικόνα 27. Ο Εθνικός Κήπος (<http://allovergreece.gr>)

Εικόνα 28. Το Πάρκο Ζαπείου (<http://kathimerini.gr>)

Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί είτε με μικρές παρεμβάσεις, όπως είναι η ανάπτυξη δεντροστοιχιών και θάμνων, σε περίπτωση στενών δρόμων, η προώθηση ζωνών ήπιας κυκλοφορίας, αυξάνοντας την επιφάνεια του πρασίνου και περιορίζοντας το πλάτος του οδοστρώματος, ενώ σε περίπτωση μεγαλύτερων λεωφόρων, να δημιουργηθούν φαρδιοί αστικές λεωφόροι, με μεγάλα δεντροφυτεμένα πεζοδρόμια και άλλα στοιχεία πρασίνου και βιώσιμα συστήματα διαχείρισης νερού (π.χ. σιντριβάνια), να φυτευτούν σκιερά δέντρα και να

δημιουργηθούν ποδηλατοδρόμοι. Ταυτόχρονα βέβαια, είναι πολύ σημαντικό να διατηρηθούν, να ενισχυθούν και να διαχειριστούν βιώσιμα οι ήδη υπάρχοντες χώροι πρασίνου. Μέρος αυτής της στρατηγικής, αποτελεί και η εφαρμογή του Μεγάλου Περιπάτου, με τα έργα πράσινων υποδομών στις οδούς Πανεπιστημίου, Βασιλίσσης Όλγας και Ερμού – Σύνταγμα. Το έργο αυτό υπολογίζεται να ενοποιήσει αρχαιολογικούς χώρους μέσω μιας περιπατητικής διαδρομής 7 χλμ. και θα εξασφαλίσει 50.000 τ.μ. δημοσίου χώρου.

Εικόνα 29. Η ανάπλαση του Μεγάλου Περιπάτου (<http://cityofathens.gr>)

Εικόνα 30. Η ανάπλαση της κάτω Πλατείας Συντάγματος (<http://cityofathens.gr>)

Εικόνα 31. Η οδός Τοσίτσα στα Εξάρχεια μετά τη δημιουργία της πράσινης διαδρομής (<http://protothema.gr>)

Σε μια εκτενέστερη εικόνα, ο Δήμος Αθηναίων στοχεύει στην αξιοποίηση της κατάλληλης τεχνογνωσίας για νέους πράσινους διαδρόμους, που θα επεκταθούν στην πόλη με την εφαρμογή και υλοποίηση του ΣΒΑΚ, με βασικό όραμα την δημιουργία της 15λεπτης πόλης και τη διασύνδεση πράσινων χώρων με τα πολιτιστικά μνημεία, μέχρι το 2030.

6.3.2 – Συντήρηση και αναβάθμιση δομημένου δημόσιου χώρου

Η βελτίωση της ποιότητας του αστικού δημόσιου χώρου αποτελεί ζητούμενο, τόσο για του κατοίκους, όσο και για τους επισκέπτες της Αθήνας και των γειτονιών της. Η ανάπλαση

πλατειών και πεζοδρόμων στοχεύει στην ενίσχυση του πρασίνου, την σκίαση, τη διαχείριση υδάτινων σωμάτων και τον εξοπλισμό του δημόσιου χώρου με στοιχεία δροσισμού και προστασίας από τους κλιματικούς κινδύνους, έτσι ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση και η παραμονή σε όλους, κυρίως σε ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες, όπως τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι και οι άνθρωποι με αναπηρίες.

Ο Δήμος Αθηναίων στο σύνολό του χαρακτηρίζεται από πυκνή και άναρχη δόμηση, γεγονός που υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Οι μεγάλες επιφάνειες τσιμέντου και ασφάλτου, η έλλειψη χώρων πρασίνου και η κυκλοφοριακή συμφόρηση, έχουν ως αποτέλεσμα την συνεχή αύξηση των θερμοκρασιών και την εμφάνιση του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας, που δυσχεραίνουν τις συνθήκες διαβίωσης στην πόλη. Για την βελτίωση των παραπάνω, ο Δήμος Αθηναίων, είτε με μεμονωμένες εργολαβίες, είτε με χορηγίες, βελτιώνει τον δημόσιο χώρο της πόλης. Ειδικότερα η σχεδιαστική προσέγγιση επικεντρώνεται:

- Στην βελτίωση της θερμικής άνεσης στους υπαίθριους χώρους με την χρήση βιοκλιματικών υλικών
- Στην ενίσχυση του πρασίνου
- Στην βιώσιμη αστική κινητικότητα
- Στην εξασφάλιση της προσβασιμότητας των πεζών και
- Στην κοινωνική ενσωμάτωση κατά την ανάπτυξη των αστικών υποδομών

Οι αναπλάσεις αφορούν την αισθητική, ενεργειακή και λειτουργική αναβάθμιση πεζοδρόμων, πλατειών και κοινόχρηστων χώρων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι αναπλάσεις στην γειτονιά Πλάκας – Μοναστηράκι, η αναβάθμιση πολλών πλατειών και παιδικών χαρών σε όλα τα διαμερίσματα του Δήμου, ενώ ταυτόχρονα η αναβάθμιση σιντριβανιών σε διάφορα σημεία της πόλης, που θα συμβάλλουν στον δροσισμό και στην αισθητική αναβάθμιση των γειτονιών, ενώ προγραμματίζεται και η εγκατάσταση δημόσιων κρηνών για την πρόσβαση κατοίκων, επισκεπτών αλλά και κατοικίδιων και αδέσποτων ζώων σε πόσιμο νερό. Επιπλέον και πιο συγκεκριμένα, προγραμματίζεται η επέκταση της ανάπλασης του Εμπορικού Τριγώνου του κέντρου και η ανάπλαση της πλατείας Θεάτρου.

Εικόνα 32. Η πλατεία Ομόνοιας (<http://protothema.gr>)

Εικόνα 33. Η προοπτική όψη της Πλατείας Αγίου Γεωργίου στην Ακαδημία Πλάτωνος μετά την ανάπλαση (<http://cityofathens.gr>)

Μέσω του συνόλου δράσεων, ο Δήμος Αθηναίων αποσκοπεί στην αποκατάσταση και περιβαλλοντική αναβάθμιση κοινόχρηστων χώρων, αποδίδοντας στους πολίτες βιώσιμους χώρους αναψυχής και ζωντανίας, βελτιώνοντας ταυτόχρονα το μικροκλίμα των περιοχών παρέμβασης, επιτυγχάνοντας την ανάκτηση και ενοποίηση δημόσιου χώρου, την προώθηση ήπιων μορφών μετακίνησης με ενίσχυση της ασφαλούς περπατησιμότητας, εξασφαλίζοντας την προσβασιμότητα των ΑμεΑ, αναβαθμίζοντας τον δημόσιο φωτισμό και το σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων.

6.3.3 – Νέοι χώροι πρασίνου

Σε πολλά και διάσπαρτα σημεία του Δήμου Αθηναίων υπάρχουν απαλλοτριωμένες εκτάσεις, εγκαταλελειμμένοι χώροι ή αδιαμόρφωτοι δρόμοι και οδοί, οι οποίοι δεν είναι διαμορφωμένοι και χρησιμοποιούνται π.χ. ως άτυποι χώροι στάθμευσης, ενώ θα μπορούσαν να διαμορφωθούν και να αποτελέσουν ανάσα για τον πυκνοδομημένο αστικό ιστό της Αθήνας. Με αυτό σαν γνώμονα, ο Δήμος Αθηναίων θα αξιοποιήσει τέτοιες εκτάσεις, μετατρέποντάς τες σε φιλόξενους πράσινους χώρους ζωής, συνάθροισης και αναψυχής (μεγάλα και μεσαία πάρκα ή πάρκα τσέπης).

Εικόνα 34. Πάρκο Τσέπης στο κέντρο της Αθήνας (<http://kathimerini.gr>)

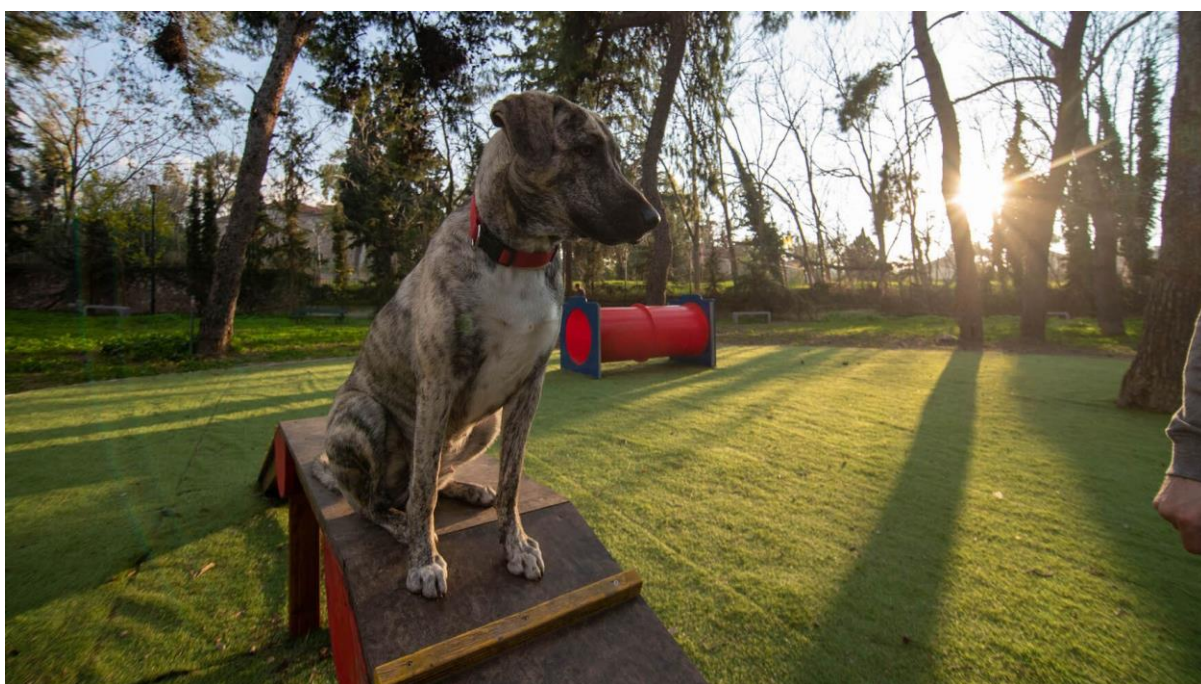
Για την υλοποίηση αυτών, βρίσκονται σε εξέλιξη πολεοδομικές μελέτες, προκειμένου να ενταχθούν στο σχέδιο πόλης πάρκα, όπως π.χ. αυτό του Βιοτεχνικού Πάρκου Προμπονά, και η γειτονιά της Ακαδημίας Πλάτωνος. Τρανό παράδειγμα αποτελεί η περιοχή του Ελαιώνας, τόσο με το έργο της Διπλής Ανάπλασης, όσο και με την δημιουργία πάρκου στα Ο.Τ. 17 και 29.

Ο Ελαιώνας, όντας μια περιοχή κοινωνικοοικονομικά υποβαθμισμένη, επιβαρυνόμενη με αέριους ρύπους που προέρχονται από το οδικό δίκτυο και τις βιομηχανίες που υπάρχουν στην περιοχή, με έλλειψη πρασίνου, εμφανίζει έντονα το φαινόμενο της αστικής θερμικής νησίδας. Η ανάπλαση στα 2 οικοδομικά τετράγωνα (17 & 29) περιλαμβάνει την δημιουργία ενός σύγχρονου, υπερτοπικού χαρακτήρα, μεγάλου πάρκου, 2 νέων πράσινων χώρων αναψυχής, παιχνιδιού και άθλησης, με σκοπό να αλλάξει πλήρως η όψη της περιοχής.

Εικόνα 35. Διπλή Ανάπλαση στον Ελαιώνα – Μακέτα (<http://cityofathens.gr>)

Παράλληλα, έχουν δημιουργηθεί 2 νέα ειδικά διαμορφωμένα πάρκα για περίπατο με σκύλους (2^η και 7^η Δημοτική Κοινότητα), πλήρως εξοπλισμένα, ενώ προγραμματίζονται ήδη 3 ακόμη dog parks στην πόλη.

Εικόνα 36. Πάρκο σκύλων στο κέντρο της Αθήνας (<http://lifo.gr>)

6.4 – Άξονας 4: Διαχείριση και Αποκατάσταση Οικοσυστημάτων και Βιοποικιλότητας

Συντήρηση και αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πρασίνου	Προστασία ευάλωτων πληθυσμών πανίδας	Υποστήριξη οικοσυστημάτων
---	--------------------------------------	---------------------------

Πίνακας 14. Υποστόχοι Άξονα 4.

	<p style="text-align: center;">ΣΤΟΧΟΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κλιματική Δικαιοσύνη • Κλιματικά Βιώσιμη Πόλη • Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
--	---

Πίνακας 15. Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 4.

6.4.1 – Συντήρηση και αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πρασίνου

Η ύπαρξη πρασίνου στην πόλη έχει πολλά ευεργετικά οφέλη στο αστικό περιβάλλον, καθώς βοηθά στην κατακράτηση των ατμοσφαιρικών ρύπων, αποδεδειγμένα μεγάλες ποσότητες οξυγόνου, παρέχουν δροσιά και σκιά στην πόλη, μειώνουν τις πιθανότητες πλημμύρας και ηχορύπανσης, ενώ παράλληλα προσφέρουν αισθητικά οφέλη στις γειτονιές της πόλης. Η συντήρηση των υφιστάμενων πράσινων χώρων αυξάνει το περιβαλλοντικό αντίκτυπό τους, την σωστή χρήση τους και εν τέλει την ίδια τους την ύπαρξη. Σε αυτό συμβάλει μια σειρά κηποτεχνικών εργασιών και λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για την ορθολογική διαχείρισή τους.

Η Αθήνα, ακολουθώντας το παράδειγμα μεγάλων πόλεων, προχωρά σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα για την συντήρηση και αναβάθμιση των πράσινων χώρων της, ενσωματώνοντας στον έργο δράσης και την πυρασφάλεια, μέτρο που θεωρείται απαραίτητο δεδομένων των θερμοκρασιών που επικρατούν και της κατάστασης των προηγούμενων χρόνων. Βάσει της ΥΑ 125837/726/2013, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την ΥΑ 133384/6587/2015, για όλους τους μεγάλους χώρους πρασίνου έκτασης μεγαλύτερης των 10 στρ. συντάσσονται Διαχειριστικές Μελέτες με 10ετή διάρκεια, στις οποίες γίνεται πλήρης αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, εκπόνηση λεπτομερούς τοπογραφικού

διαγράμματος ενώ καθορίζονται εργασίες ενίσχυσης και ανανέωσης πρασίνου και δραστηριότητες (masterplan). Τέτοιες μελέτες έχουν υλοποιηθεί για τον Εθνικό Κήπο, το Άλσος Ιλισίων, τον Λόφο του Λυκαβηττού κ.α., ενώ βρίσκονται στη διαδικασία εκπόνησης αντίστοιχες μελέτες και για άλλους μεγάλους χώρους.

Εικόνα 37. Η τοξοτή πέργκολα, γνωστή και ως πέργκολα της Αμαλίας, στον Εθνικό Κήπο (<http://cityofathens.gr>)

Με βάση τις μελέτες, πέραν του Λυκαβηττού και του Εθνικού Κήπου, προγραμματίζεται η αποκατάσταση του πρασίνου στους εξής χώρους:

- Αποκατάσταση Βοτανικού Κήπου Πανεπιστημίου Αθηνών
- Αποκατάσταση και Αναζωογόνηση Λόφου Στρέφη
- Αποκατάσταση και Αναζωογόνηση Λόφου Κονίστρας
- Αποκατάσταση υποδομών στο Λόφο Φιλοπάππου
- Αποκατάσταση και Αναζωογόνηση Πάρκου Ακαδημίας Πλάτωνος
- Αποκατάσταση Άλσους Λογγίνου

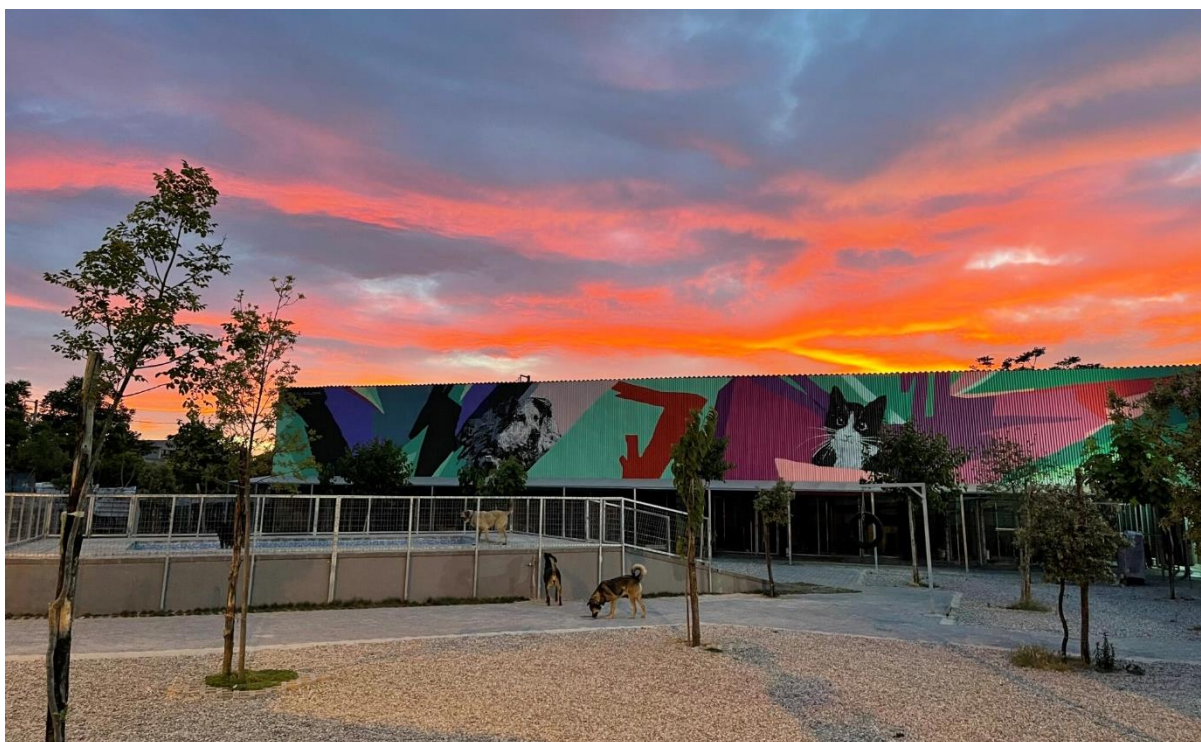
Εικόνα 38. Σχέδιο Αποκατάστασης και Αναζωογόνησης Πάρκου Ακαδημίας Πλάτωνος (<http://cityofathens.gr>)

Συνοψίζοντας, η σωστή διαχείριση των υφιστάμενων χώρων πρασίνου στον Δήμο Αθηναίων είναι πολύ σημαντική, ώστε να εξασφαλίζεται η θετική επίδρασή τους στο μικροκλίμα των γειτονιών και να ενισχύεται η ανθεκτικότητα της πόλης.

6.4.2 – Προστασία ευάλωτων πληθυσμών πανίδας

Ευάλωτοι πληθυσμοί πανίδας εντός της πόλης θεωρούνται τα αδέσποτα ζώα. Η προστασία τους είναι προϋπόθεση για την ορθή λειτουργία κάθε σύγχρονης πόλης και γίνεται επιτακτικότερη για την Αθήνα εξαιτίας των ακραίων καιρικών φαινομένων και πιο συγκεκριμένα των πολύ υψηλών θερμοκρασιών που επικρατούν στην Αθήνα για μεγάλη διάρκεια του έτους.

Ο Δήμος Αθηναίων μέσω καθημερινών δράσεων, μαζί με εθελοντές και φιλοζωικές οργανώσεις, φροντίζουν την υγεία και την ασφάλεια των αδέσποτων ζώων της πόλης, ενώ παράλληλα λειτουργεί και πρόγραμμα υιοθεσίας αδέσποτων ζώων. Πιο συγκεκριμένα, στον Βοτανικό λειτουργεί το πρώτο σύγχρονο καταφύγιο αδέσποτων, συνολικά 90 θέσεων, με πλήρη εξοπλισμό και τις απαραίτητες προϋποθέσεις, για την διαβίωση των ζώων σε ασφαλείς και αξιοπρεπείς συνθήκες. Παράλληλα, στους δρόμους του Δήμου Αθηναίων τοποθετούνται μικρά σπίτια για τις αδέσποτες γάτες, πρόγραμμα που εξαπλώνεται σε όλο και περισσότερες γειτονίες της πόλης, μαζί με ταΐστρες και ποτίστρες.

Εικόνα 39. Καταφύγιο του Σωκράτη, για τα αδέσποτα ζώα του Δήμου Αθηναίων στον Βοτανικό (<http://cnn.gr>)

Εικόνα 40. Σπιτάκια για τις αδέσποτες γάτες του Δήμου Αθηναίων (<http://cityofathens.gr>)

6.4.3 – Υποστήριξη οικοσυστημάτων

Ο Δήμος Αθηναίων, με στόχο την υποστήριξη και την προστασία των οικοσυστημάτων, σχεδιάζει την εκπόνηση ενός σχεδίου δράσης για την βιοποικιλότητα της πόλης. Το σχέδιο θα

περιλαμβάνει την λεπτομερή καταγραφή, μέτρηση και αξιολόγηση της χλωρίδας και της ελεύθερης πανίδας (ωφέλιμης και μη) και προτάσεις για λήψη μέτρων προστασίας, ενίσχυσης και σωστής διαχείρισης του οικοσυστήματος, ιδιαίτερα στις μεγάλες εκτάσεις πράσινου, όπως είναι π.χ. ο Εθνικός Κήπος. Η υλοποίηση του σχεδίου πραγματοποιείται με την αξιοποίηση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS). Τα μεγάλα έργα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (π.χ. Ακαδημία Πλάτωνος), σε συνδυασμός με τους πράσινους διαδρόμους ου σχεδιάζονται στο πλαίσιο του έργου, στοχεύουν στην ενίσχυση της βιοποικιλότητας και στην ενδυνάμωση φυτικών και ζωικών ειδών. Η αρχή έχει ήδη γίνει, με την καταγραφή και δημιουργία δυναμικών βάσεων δεδομένων σε GIS των δενδροστοιχείων του Εθνικού Κήπου το 2018.

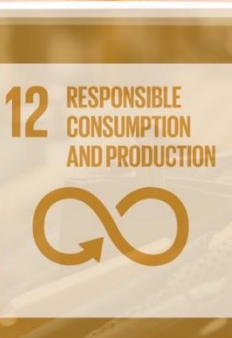

Εικόνες 41. Ενδεικτική απεικόνιση της βιοποικιλότητας του Εθνικού Κήπου (Πάρις Ταβιτιάν, LIFO)

6.5 – Άξονας 5: Πρόληψη και αντιμετώπιση κλιματικών κινδύνων

Προστασία από πλημμυρικά φαινόμενα	Πυροπροστασία	Προστασία, ευαισθητοποίηση και ενίσχυση δημόσιας υγείας	Προσχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της αστικής υπερθέρμανσης
------------------------------------	---------------	---	---

Πίνακας 16. Υποστόχοι Άξονα 5.

  	 	 	<p style="text-align: center;">ΣΤΟΧΟΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κλιματική Δικαιοσύνη • Κλιματικά Βιώσιμη Πόλη • Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
--	---	---	---

Πίνακας 17. Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 5.

6.5.1 – Προστασία από πλημμυρικά φαινόμενα

Τα πλημμυρικά φαινόμενα αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους κινδύνους που προκύπτουν από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, και η θωράκιση της πόλης της Αθήνας αποτελεί στόχος για τα επόμενα χρόνια.

Το 2018, άρχει να εκτελείται έργο πιλοτικής εφαρμογής καινοτόμων καλαίσθητων αντιπλημμυρικών και αντιδιαβρωτικών τεχνικών και υλικών, με σκοπό τη συγκράτηση φερτών υλικών λόγω έντονων βροχοπτώσεων στην ΝΑ πλευρά του Λόφου του Λυκαβηττού, όπου και καταγράφονται εντονότερα πλημμυρικά συμβάντα. Παράλληλα, γίνεται αποκατάσταση με φυσικά υλικά μιας περιπατητικής διαδρομής συνολικού μήκους 3 χλμ., η οποία θα συμβάλει στην αντιπλημμυρική προστασία και θα προσφέρει μια ασφαλή πεζοπορική εμπειρία στους επισκέπτες, και αντιδιαβρωτικά έργα για το σύνολο του λόφου, με τη χρήση λύσεων βασισμένες στην Φύση (natural based solutions ή NBS). Τα συγκεκριμένα έργα περιλαμβάνουν την αειφορική διαχείριση των βρόχινων νερών, για την προστασία από την διάβρωση του εδάφους και την αποφυγή πλημμυρικών επεισοδίων.

Επιπλέον, η Διεύθυνση Οδοποιίας, Αποχέτευσης και Κοινόχρηστων Χώρων του Δήμου Αθηναίων έχει αναλάβει την επισκευή, συντήρηση και καθαρισμό των φρεατίων

υδροσυλλογής όμβριων υδάτων σε όλα τα διαμερίσματα του Δήμου, με στόχο την σωστή λειτουργία τους.

Τέλος, πραγματοποιείται μελέτη αντιμετώπισης καταπτώσεων πρανών, σε όλες τις Δημοτικές Κοινότητες του Δήμου Αθηναίων, ενώ πιο συγκεκριμένα έχουν προγραμματιστεί να πραγματοποιηθούν αντίστοιχες μελέτες σε πρανή του λόφου Λυκαβηττού, του Α' Κοιμητηρίου, σχολείου στην Άνω κυψέλη, της κλίμακας στο Γκύζη, του Αττικού Άλσους στο Πολύγωνο, και όπου αλλού θεωρείται απαραίτητο.

Εικόνα 42. Η περιφερειακή Λυκαβηττού εν μέσω της κακοκαιρίας «Μπάλλος» το 2021 (<http://real.gr>)

6.5.2 – Πυροπροστασία

Η ανάπτυξη και η παραγωγικότητα των δασών επηρεάζεται άμεσα και έμμεσα από τις κλιματικές μεταβολές. Άμεσα λόγω του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρά και των μεταβολών του κλίματος, και έμμεσα μέσω αλλαγών στην λειτουργία και την σύσταση των δασικών συστημάτων. Και στις δύο περιπτώσεις, παίζουν καθοριστικό ρόλο η θερμοκρασία, η ηλιακή ακτινοβολία, η διαθεσιμότητα νερού και θρεπτικών συστατικών του εδάφους, ενώ επιπρόσθετα και οι πυρκαγιές.

Η αύξηση του κινδύνου πυρκαγιών αυξάνεται έντονα στην περιοχή του Δήμου Αθηναίων και στην Μητροπολιτική περιοχή που τον περιβάλλει, λόγω της ταυτόχρονης αύξησης της θερμοκρασίας και της μείωσης των βροχοπτώσεων, ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες, που η ταχύτητα των ανέμων αυξάνεται. Γι' αυτό και η πυροπροστασία των μεγάλων ανοιχτών χώρων και κυρίως των λόφων και των αλσών είναι προτεραιότητα για την πόλη τους καλοκαιρινούς μήνες. Ενέργειες που πλαισιώνουν την πυροπροστασία, αποτελούν η αποχλόδαση των ξερών χόρτων και ο καθαρισμός της ξηρής φυτικής μάζας των πευκόφυτων περιοχών όλων των μεγάλων χώρων πρασίνου του Δήμου Αθηναίων στην αρχή του καλοκαιριού.

Σε επόμενο στάδιο, ο Δήμος Αθηναίων, διερευνά την δυνατότητα εγκατάστασης συστήματος έξυπνης πυροπροστασίας και πυρόσβεσης στους λόφους και στα άλση της πόλης, στοχεύοντας να αυξήσει το επίπεδο ετοιμότητας των αρχών και να ενισχύσει την ασφάλεια της πόλης.

6.5.3 – Προστασία, ευαισθητοποίηση και ενίσχυση δημόσιας υγείας

Ο Δήμος Αθηναίων προχωρά στην υλοποίηση προληπτικών μέτρων προστασίας του πληθυσμού, μέσα από μια σειρά δράσεων που στοχεύουν στην ετοιμότητα του Δήμου και στην ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας των πολιτών, κυρίως των ευάλωτων ομάδων, κατά τις περιόδους έντονων καιρικών φαινομένων (ψύχους και καύσωνων).

Τα 6 Δημοτικά Ιατρεία, που είναι διαμοιρασμένα σε 6 Δημοτικές Κοινότητες του Δήμου, παρέχουν Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας προς όλους, και φροντίζουν να προσφέρουν καταφύγιο σε όσους χρειάζονται στις ακραίες καιρικές συνθήκες. Επίσης, τα τελευταία χρόνια, δημοτικά κτίρια και Λέσχες Φιλίας, διαθέτουν κλιματιζόμενες αίθουσες. Το κοινό που αφορά κυρίως αυτή η δράση αφορά άστεγους, είτε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες που πλήττονται από την ενεργειακή φτώχεια. Ταυτόχρονα, ίδιου είδους φροντίδα προσφέρει και το Πολυδύναμο Κέντρο Αστέγων και ο Ξενώνας Τοξικοεξαρτημένων Αστέγων.

Συνοπτικά, κατά την περίοδο εκδήλωσης των φαινομένων, ο Δήμος προβαίνει σε:

- Λειτουργία δικτύου «κλιματιζόμενων χώρων» σε δημοτικά κτίρια σε όλες τις Δημοτικές Κοινότητες για την προστασία ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων από το κρύο ή τον καύσωνα.
- Λειτουργία θερμαινόμενων αιθουσών επί 24ώρου βάσεως κατά την διάρκεια των ημερών του παγετού, προσφορά σκεπασμάτων, φαγητού και ζεστών ροφημάτων, με στόχο την προστασία των αστέγων της πόλης από τις χαμηλές θερμοκρασίες.
- Καμπάνιες ενημέρωσης του πληθυσμού κατά τις περιόδους καύσωνα.
- Λειτουργία της εφαρμογής κινητών τηλεφώνων με την δυνατότητα ενημέρωσης για τα διαθέσιμα κοντινά δροσερά σημεία του Δήμου, βάσει της τοποθεσίας του πολίτη.
- Λειτουργία παιδικών εξοχών για παιδιά και άτομα τρίτης ηλικίας, στην παραθαλάσσια περιοχή του Αγ. Ανδρέα στην Νέα Μάκρη, κάποιες μέρες του καλοκαιριού.

Παράλληλα, δημιουργήθηκε ένας ειδικός μηχανισμός για την εξυπηρέτηση των ευάλωτων και ευπαθών ομάδων στο σπίτι. Το «Βοήθεια στο Σπίτι Plus», απευθύνεται στους κατοίκους του Δήμου Αθηναίων, που δεν δύναται να εξυπηρετηθούν από οικείους τους, αλλά και μοναχικά άτομα που δεν είναι σε θέση να αυτοεξυπηρετηθούν.

Τέλος, σε πλαίσιο συνεργασίας του Γραφείου Βιωσιμότητας και Ανθεκτικότητας με το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, ο Δήμος Αθηναίων ανέπτυξε την καινοτόμα εφαρμογή «EXTREMA Athens», η οποία χρησιμοποιώντας μετεωρολογικά δεδομένα για συγκεκριμένο γεωγραφικό στίγμα δίνει πληροφορίες σχετιζόμενες με την ζέστη. Το 2021 προστέθηκαν δεδομένα από το Copernicus, που ενημερώνουν και για την ατμοσφαιρική ρύπανση της πόλης. Στόχος του Δήμου είναι η αναβάθμιση και ο εμπλουτισμός της εφαρμογής με δροσερές πράσινες και μπλε διαδρομές, ενσωματώνοντας δεδομένα από το σύστημα αισθητήρων του Δήμου.

6.5.4 – Προσχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της αστικής υπερθέρμανσης

Ο Δήμος Αθηναίων, λαμβάνοντας υπόψιν τις επιπτώσεις της ανόδου της θερμοκρασίας στο αστικό περιβάλλον, υλοποιεί ένα ειδικό σχέδιο για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της πόλης απέναντι στην αστική υπερθέρμανση. Το Ειδικό Σχέδιο Δράσεων για την αστική υπερθέρμανση συγκεντρώνει όλες τις δράσεις που αφορούν στην άνοδο της θερμοκρασίας και καταγράφονται στο παρόν Σχέδιο Δράσης.

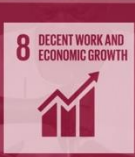
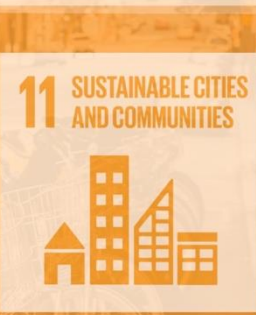
Οι τρεις βασικοί πυλώνες του Ειδικού Σχεδίου περιλαμβάνουν:

1. Δράσεις πληροφόρησης και εγρήγορσης πολιτών
2. Δράσεις ετοιμότητας για τον Καύσωνα
3. Δράσεις επανασχεδιασμού για μια πιο δροσερή πόλη

6.6 – Άξονας 6: Κυκλικότητα και βιώσιμη διαχείριση νερού και απορριμμάτων

Ανακύκλωση και επανάχρηση	Κομποστοποίηση		Βελτιστοποίηση μεταφοράς απορριμμάτων
Βιώσιμη διαχείριση νερού	Αξιοποίηση υπόγειων υδάτων	Αστικές καλλιέργειες	Βιώσιμο διατροφικό σύστημα και διατροφή ευάλωτων ομάδων

Πίνακας 18. Υποστόχοι Άξονα 6.

 	ΣΤΟΧΟΙ
	
 	<ul style="list-style-type: none"> • Μείωση εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου • Κλιματική Δικαιοσύνη • Κλιματικά Βιώσιμη Πόλη

Πίνακας 19. Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 6.

6.6.1 – Ανακύκλωση και επανάχρηση

Ένας από τους τομείς που απασχολεί δικαίως τον Δήμο Αθηναίων, είναι αυτός της διαχείρισης απορριμμάτων. Η σύνδεσή του με την καθημερινότητα και την ποιότητα ζωής των πολιτών, αλλά και με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, που παράγονται κατά την αποσύνθεση των απορριμμάτων, είναι οι βασικότεροι λόγοι που η διαδικασία της ανακύκλωσης, της επανάχρησης και της κομποστοποίησης πρέπει να γίνουν συνήθεια, διότι η μείωση της ρύπανσης από τα απορρίμματα δεν συνίσταται μόνο στην ελάττωση του όγκου τους, αλλά και στην περιβαλλοντικά φιλική επεξεργασία και διάθεσή τους, καθώς η ταφή τους σε ΧΥΤΑ δεν αποτελεί πλέον επιλογή, λόγω των σοβαρών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που μπορεί να προκαλέσει.

Το πρόγραμμα ανακύκλωσης και επανάχρησης του Δήμου Αθηναίων επεκτείνεται σταδιακά μέσω της τοποθέτησης δικτύου κάδων, που θα καλύψουν όλα τα παράγωγα απόβλητα εντός του Δήμου. Ενδεικτικά, τον Απρίλιο του 2020 τοποθετήθηκαν 3.000 κάδοι ανακύκλωσης σε

όλη την Αθήνα. Επίσης, σε κεντρικά σημεία των Δημοτικών Κοινοτήτων της πόλης, τοποθετήθηκαν 250 κόκκινοι κάδοι ανακύκλωσης ρούχων και υποδημάτων.

Εικόνα 43. Κάδοι ανακύκλωσης ενδυμάτων και υποδημάτων (<http://iefimerida.gr>)

Έως το 2025, ο Δήμος Αθηναίων έχει ως στόχο την εκτροπή τουλάχιστον:

- 34.407 τόνων αποβλήτων συσκευασίας
- 68% γυάλινης συσκευασίας, που μεταφράζονται σε 8.782 τόνους/έτους
- 51% έντυπου χαρτιού, που μεταφράζονται σε 15.583 τόνους/έτος

Όσον αφορά τις γυάλινες συσκευασίες, για την επίτευξη του στόχου, θα χρειαστούν 110 νέοι κάδοι χωριστής συλλογής γυαλιού.

Περίπου 400 τόνοι μηνιαίου υπολείμματος από την επεξεργασία του μπλε κάδου, δεν οδηγούνται πλέον στους ΧΥΤΑ, αλλά μέσω της εναλλακτικής διαχείρισης που ξεκίνησε ο Δήμος Αθηναίων το 2021, οδεύουν στην παραγωγή εναλλακτικού καυσίμου για την τσιμεντοβιομηχανία.

Οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι εκτροπής και ανακύκλωσης των αστικών στερεών αποβλήτων για τον Δήμο Αθηναίων, θα πρέπει να επιτευχθούν αρχικά για το έτος 2025, με βλέςεις για τα επόμενα χρόνια.

6.6.2 – Κομποστοποίηση

Σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020-2030, το οποίο έχει ως στόχο την μείωση αστικών στερεών αποβλήτων μέσω δράσεων και μέτρων, η χωριστή συλλογή των βιολογικών αποβλήτων κρίνεται απαραίτητη και σύντομα υποχρεωτική.

Ο Δήμος Αθηναίων προγραμματίζει ένα σχέδιο που θα περιλαμβάνει εκπαιδευτικά προγράμματα και καμπάνιες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών, με στόχο την μύησή τους στην εφαρμογή της κομποστοποίησης και ανακύκλωσης, με απώτερο σκοπό την επίτευξη των στόχων. Οι δράσεις περιλαμβάνουν επέκταση του δικτύου των καφέ κάδων (κομπόστ), σε σημεία μεγάλων παραγωγών βιοαποβλήτων (λαϊκές αγορές, νοσοκομεία, στρατόπεδα κ.α.), όπως και την προμήθεια 3.000 κάδων και 20 νέων σύγχρονων απορριματοφόρων από την Περιφέρεια Αττικής.

Εικόνα 44. Καφέ κάδοι κομποστοποίησης και εξοπλισμός νέας τεχνολογίας. (<http://tanea.gr>)

Η διαλογή οργανικών αποβλήτων από τα υπόλοιπα απόβλητα, έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των απορριμμάτων που οδηγούνται στους ΧΥΤΑ και επομένως των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ενώ ταυτόχρονα μειώνονται τα δρομολόγια των απορριμματοφόρων, άρα και η μείωση της κατανάλωσης καυσίμων και των αέριων ρύπων. Παράλληλα, η αξιοποίηση των φυτικών υπολειμμάτων για την ενίσχυση του αστικού πρασίνου με το παραγόμενο υλικό από την κομποστοποίηση, βελτιώνει την σύσταση του εδάφους και προωθεί την βιοποικιλότητα. Ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα της κομποστοποίησης είναι και το μικρό επενδυτικό και λειτουργικό κόστος, που δεν επιβαρύνει και τον Δήμο με λειτουργικές δαπάνες. Στόχος και προτεραιότητα του Δήμου είναι η προώθηση συλλογής βιοαποβλήτων με στόχο την 100% εκτροπή του κλάσματος των βιοαποβλήτων έως το 2050.

6.6.3 – Βελτιστοποίηση μεταφοράς απορριμμάτων

Η βελτιστοποίηση και ο εκσυγχρονισμός των απορριμματοφόρων, μπορούν να επιφέρουν θετικές επιπτώσεις και να διευκολύνουν και το έργο των εργαζομένων, αλλά κυρίως το περιβαλλοντικό αντίκτυπο των μετακινήσεων. Ο Δήμος Αθηναίων, με τις δράσεις, του στοχεύει στην αναβάθμιση του στόλου των απορριμμάτων, με απώτερο σκοπό την μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την διατήρηση της καθαριότητας της πόλης.

Πιο συγκεκριμένα, ο Δήμος Αθηναίων, με γνώμονα την βέλτιστη διαχείριση των απορριμμάτων στην πόλη, κατασκεύασε σταθμό μεταφόρτωσης απορριμμάτων (ΣΜΑ) στον Ελαιώνα, για την προσωρινή εναπόθεση, ενοποίηση και συγκέντρωσή τους. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στην Αττική, σύμφωνα με τις σύγχρονες νομοθεσίες και τις κοινωνικές απαιτήσεις, ωφελώντας ταυτόχρονα το περιβάλλον, εφόσον με την μείωση μετακινήσεων των απορριμματοφόρων, προκύπτει η μείωση των αέριων εκπομπών και η υποστήριξη της εύρυθμης λειτουργίας του ΧΥΤΑ.

Η Διεύθυνση Καθαριότητας και Ανακύκλωσης προχωρά στην ανανέωση του στόλου των απορριμματοφόρων με 27 απορριμματοφόρα νέας τεχνολογίας, ενώ ταυτόχρονα

δημιουργήθηκε νέο δίκτυο κάδων. Σκοπός είναι να τοποθετηθούν ή, όπου είναι δυνατόν, να επισκευαστούν οι μπλε κάδοι, σε κάθε γωνιά της πόλης, ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι πολίτες και να εντάξουν την ανακύκλωση στην καθημερινότητά τους.

Εικόνα 45. Απορριμματοφόρα νέας τεχνολογίας (<http://cityofathens.gr>)

6.6.4 – Βιώσιμη διαχείριση νερού

Το νερό είναι θεμελιώδης πόρος για τον άνθρωπο και τα οικοσυστήματα και η διαχείρισή του είναι μείζονος σημασίας. Οι υδάτινοι πόροι της Αθήνας είναι ευάλωτοι τόσο ως προς την ποιότητα, όσο και προς την ποσότητα, καθώς εκτός των άλλων επηρεάζονται από την κλιματική αλλαγή, καθώς δέχεται υψηλές πιέσεις, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Ο Δήμος Αθηναίων κάνει χρήση νερού από το δίκτυο της ΕΥΔΑΠ για να καλύψει τις αρδευτικές ανάγκες του αστικού πρασίνου, το οποίο συνεπάγεται την χρήση διαθέσιμων ποσοτήτων πόσιμου νερού για άρδευση με μεγάλη οικονομική επιβάρυνση. Προκειμένου να εξοικονομηθεί πόσιμο νερό για άρδευση και να μειωθεί το κόστος παροχής νερού, η Αθήνα συμμετέχει στο έργο H2020NextGen, σε συνεργασία με την ΕΥΔΑΠ και το ΕΜΠ, για την πιλοτική λειτουργία κινητής μονάδας επεξεργασίας λυμάτων στην περιοχή του Φυτωρίου στο Γουδί. Στην πλήρη λειτουργία της, η μονάδα πρόκειται να παράγει 25 κυβ. μέτρα νερού ημερησίως και 100 κιλά λιπάσματος εβδομαδιαία. Σκοπός του σχεδίου είναι η μελλοντική αποδέσμευση των αρδευτικών αναγκών από την χρήση πόσιμου νερού, καλύπτοντας πρόσθετες ανάγκες που μπορεί να προκύψουν από την αύξηση πρασίνου στην πόλη.

Παράλληλα, έχει ξεκινήσει η καταγραφή του Γαλάζιου Αποτυπώματος της πόλης, ενός σύνθετου δείκτη που περιγράφει την κατανάλωση επίγειου ή υπόγειου νερού, από τις υπηρεσίες του Δήμου. Η καταγραφή αυτή, στοχεύει στην μείωση κατανάλωσης νερού και κατ' επέκταση στην μείωση του αντίστοιχου κόστους.

Με γνώμονα τα παραπάνω, μελετάται η αναβάθμιση των υποδομών άρδευσης για όλους τους πράσινους χώρους του Δήμου και έχει γίνει προμήθεια των πρώτων υδρομετρητών, για την απομακρυσμένη παρακολούθηση των καταναλώσεων.

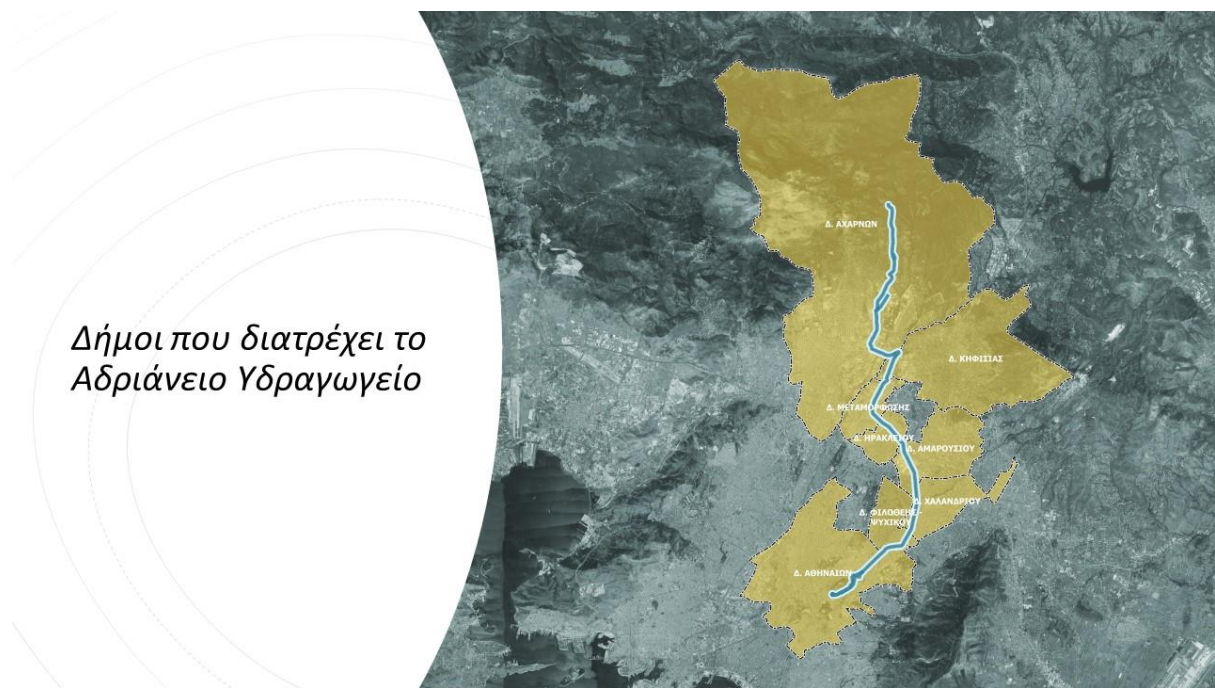

Εικόνα 46. Συστήματα ποτίσματος πράσινου χώρου (<http://cityofathens.gr>)

6.6.5 – Αξιοποίηση υπόγειων υδάτων

Ο Δήμος Αθηναίων, στο πλαίσιο της βιώσιμης διαχείρισης και προστασίας των υδάτινων πόρων της πόλης, υλοποιεί μελέτη για την αποτύπωση ολόκληρης της διαδρομής του Πεισιστράτειου Υδραγωγείου, το οποίο λειτουργεί και χρησιμοποιείται μόνιμα και αποκλειστικά για την άρδευση του Εθνικού Κήπου (Ροββά Κ., 2021, «*Το Πεισιστράτειο υδραγωγείο και τα μυστικά 2.500 ετών*»). Διαθέσιμο στο: <http://in.gr>). Σκοπός της μελέτης είναι η προστασία της πηγής νερού που εξυπηρετεί τον Εθνικό Κήπο, η ανάδειξη της αρχαίας τεχνικής κατασκευής του και η περαιτέρω αξιοποίησή του για την άρδευση του Μητροπολιτικού Πρασίνου της Αθήνας, έως τον Λόφο του Φιλοπάππου, στο τέλος της διαδρομής του. Επιπλέον, η μελέτη θα περιλαμβάνει μέτρα για την προστασία του και προτάσεις αξιοποίησης των υδατικών αποθεμάτων για τους υπόλοιπους χώρους της πόλης, με σκοπό την εξοικονόμηση νερού και την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας για το νερό στην πόλη.

Επίσης, ο Δήμος Αθηναίων εξετάζει την δυνατότητα αξιοποίησης των μεγάλων αποθεμάτων νερού που βρέθηκαν στο Αδριάνειο Υδραγωγείο, με στόχο την κάλυψη των αναγκών του Δήμου για άρδευση πρασίνου και τον καθαρισμό κοινόχρηστων χώρων.

Δήμοι που διατρέχει το
Αδριάνειο Υδραγωγείο

Εικόνα 47. Δήμοι που διατρέχει το Αδριάνειο Υδραγωγείο (Νέα Μητροπολιτική Αττική, <http://developattica.gr>)

Εικόνα 48. Στοά Αδριάνειου Υδραγωγείου (<http://in.gr>)

6.6.6 – Αστικές καλλιέργειες

Η σύνδεση του πυκνοδομημένου αστικού ιστού και της φύσης, αποτελεί ιδανική συνθήκη για κάθε σύγχρονη πόλη, γι' αυτό και η δημιουργία ανοιχτών χώρων πρασίνου, που θα αποτελούν παράλληλα χώρους παραγωγής αγαθών, κρίνεται απαραίτητη.

Κάθε μεγαλούπολη προσπαθεί να γίνει περιβαλλοντικά βιώσιμη, και η έντονη ανάπτυξη της αστικής καλλιέργειας τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί έναν τρόπο ενσωμάτωσης της γεωργίας στις αστικές περιοχές. Αστικές καλλιέργειες μπορούν να δημιουργηθούν είτε σε ιδιωτικούς, είτε σε δημόσιους χώρους, όπως δώματα, εγκαταλελειμμένα οικόπεδα, αίθρια κατοικιών, κοινόχρηστους χώρους, χώρους πρασίνου, βελτιώνοντας ταυτόχρονα και τον αστικό σχεδιασμό.

Παράλληλα, ο Δήμος Αθηναίων, μέσω της δράσης εγκατάστασης φωτοβολταϊκών σε στέγες σχολικών κτιρίων, δημιουργεί σχολικά κηπάκια σε σχολικές αυλές, προάγοντας την ανάπτυξη της αστικής γεωργίας και εκπαιδύοντας μαθητές και εκπαιδευτικούς για τα περιβαλλοντικά οφέλη. Αξίζει να σημειωθεί ότι και 7 Δημοτικοί Βρεφονηπιακοί σταθμοί θα φιλοξενήσουν κηπάκια στις αυλές τους μέσω του ευρωπαϊκού έργου FUSILLI.

Ο Δήμος Αθηναίων προγραμματίζει τον σχεδιασμό και την διαχείριση αστικού λαχανόκηπου στην 3^η ΔΚ, έκτασης περίπου 2 στρεμμάτων, στον οποίο οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, θα μπορούν να απασχολούνται στην παραγωγή εποχικών λαχανικών, με την επιστημονική υποστήριξη ειδικών, με σκοπό όχι μόνο την αυτοκατανάλωση από τους ωφελούμενους, αλλά και για την εξασφάλιση κάποιου εισοδήματος.

Η προώθηση και η παροχή κινήτρων στους κατοίκους της πόλης για την δημιουργία αστικών καλλιεργείων στον Δήμο, θα μπορούσαν να δράσουν ενθαρρυντικά προς αυτήν την κατεύθυνση, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το πράσινο και ταυτόχρονα, να μειωθεί το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της πόλης.

Εικόνα 49. Αστική καλλιέργεια σε βρεφονηπιακό σταθμό στην Αθήνα (<http://cityofathens.gr>)

6.6.7 – Βιώσιμο διατροφικό σύστημα και διατροφή ευάλωτων ομάδων

Ο Δήμος Αθηναίων, μέσω της Δ/σης Στρατηγικού Σχεδιασμού Ανθεκτικότητας, Καινοτομίας και Τεκμηρίωσης, συμμετέχει στο έργο «Πρόωθηση του μετασχηματισμού του συστήματος σίτισης των πόλεων μέσω της εφαρμογής καινοτόμων ζωντανών εργαστηρίων» (FUSILLI) του Ευρωπαϊκού προγράμματος Horizon 2020, που ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2021.

Στόχος του έργου είναι να υποστηριχτεί η μετάβαση προς βιώσιμα συστήματα τροφίμων σε αστικές, περιαστικές και γειτονικές αγροτικές περιοχές, σε εναρμόνιση και με τις σχετικές πολιτικές της ΕΕ και μετασχηματισμό της διαχείρισης της τροφής σε βιώσιμη έως το 2030. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, δημιουργείται ένα δίκτυο ανταλλαγής γνώσεων και μάθησης μεταξύ 12 ευρωπαϊκών πόλεων και 32 εταιρών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις του μετασχηματισμού του συστήματος τροφίμων. Ο Δήμος Αθηναίων, μέσω της συμμετοχής του στο έργο FUSILLI, δύναται να συνεχίσει το Σχέδιο Δράσης για την βιώσιμη διατροφή στην Αθήνα και μέσω αυτού, να μετατρέψει το γραμμικό μοντέλο της σίτισης της πόλης και της διαχείρισης της τροφής και των υποπροϊόντων της, σε ολιστικό, αειφορικό, κυκλικό μοντέλο, στοχεύοντας:

- Στον μετριασμό των αερίων του θερμοκηπίου, με μείωση και κομποστοποίηση υπολειμμάτων τροφής.
- Στις υπηρεσίες ευπαθών κοινωνικών ομάδων.
- Στην ευαισθητοποίηση δημοτών, σχετικά με τις αγροδιατροφικές επιλογές.
- Στην ευαισθητοποίηση μαθητών, μέσω εκπαιδευτικών και σχολικών δραστηριοτήτων.

Στο πλαίσιο του έργου, οι βρεφονηπιακοί σταθμοί, θα συμμετέχουν, με την δημιουργία κήπων, όπου θα μπορούν να καλλιεργούνται λαχανικά και καρποφόρα δέντρα, όπου υπάρχουν διαθέσιμοι χώροι.

Για τον Δήμο Αθηναίων, η ενίσχυση των ευπαθών ομάδων και η κάλυψη πρωτογενών αναγκών τους σε είδη διατροφής και καθημερινής χρήσης είναι σημαντικό ζήτημα. Με στόχο την κοινωνική συνοχή, την μείωση των ανισοτήτων και στην προσπάθεια εξασφάλισης ενός βιώσιμου διατροφικού συστήματος για όλους, χωρίς αποκλεισμούς, ο Δήμος Αθηναίων υλοποιεί δράσεις προς αυτήν την κατεύθυνση:

- Το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Κ.Υ.Α.Δ.Α., υποστηρίζει περίπου 900 οικογένειες το χρόνο με τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης.
- Καθημερινά παρέχεται ανοιχτό συσσίτιο, χωρίς καμία διάκριση, ψυχοκοινωνική στήριξη και παροχή ειδών πρώτης ανάγκης.
- Διανέμονται τρόφιμα και είδη καθαριότητας σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες.

6.7 – Άξονας 7: Μετάβαση σε μια πράσινη και ψηφιακή πόλη

Ψηφιακή διακυβέρνηση	Παρακολούθηση περιβαλλοντικών παραμέτρων και αέριας ρύπανσης	Εκπαιδευτικά προγράμματα για το κλίμα και διάχυση καλών πρακτικών για το κλίμα
----------------------	--	--

Πίνακας 20. Υποστόχοι Άξονα 7.

	ΣΤΟΧΟΙ
	<ul style="list-style-type: none"> • Μείωση εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου • Κλιματική Δικαιοσύνη • Κλιματικά Βιώσιμη Πόλη

Πίνακας 21. Περαιτέρω ανάλυση του Άξονα 7.

6.7.1 – Ψηφιακή διακυβέρνηση

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της πόλης της Αθήνας έχει ξεκινήσει και υλοποιείται, με μία ολοκληρωμένη ψηφιακή πολιτική. Η διαδικασία ξεκινάει μέσω της αρμόδιας Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού, Ανθεκτικότητας, Καινοτομίας και Τεκμηρίωσης και επεκτείνεται σε εφαρμογές για το κοινό, τον δημόσιο χώρο και τις κοινωνικές λειτουργίες, και καθιστά την Αθήνα την πόλη με τις περισσότερες δράσεις ψηφιακών δεξιοτήτων πανελλάδεια. Ο εκσυγχρονισμός των δομών και των υπηρεσιών, στοχεύει στην διευκόλυνση της καθημερινότητας των πολιτών και τον εκμηδενισμό του χρόνου διεκπεραίωσης των υποθέσεων, αλλά και την ελαχιστοποίηση των μετακινήσεων. Παράλληλα, στόχος αποτελεί η ενοποίηση όλων των πληροφοριακών συστημάτων του Δήμου, η διαχείριση των πόρων του και η ψηφιοποίηση όλων των υπηρεσιών του για την εξυπηρέτηση των πολιτών του Δήμου Αθηναίων, διαδικασία που καθιερώθηκε και επιταχύνθηκε εν μέσω πανδημίας, που δεν υπήρχε άλλη επιλογή.

Ο Δήμος Αθηναίων έχει ψηφιοποιήσει πλέον το 100% των υπηρεσιών του για την εξυπηρέτηση των πολιτών, ενώ έχει δημιουργηθεί πλατφόρμα ψηφιακών υπηρεσιών, όπου

ενσωματώνονται όλο και περισσότερες υπηρεσίες του Δήμου, για την έκδοση πιστοποιητικών και αποστολή αιτήσεων σε δημοτικές υπηρεσίες. Μεταξύ αυτών, συγκαταλέγεται και η ηλεκτρονική εφαρμογή <http://draseis.cityofathens.gr/>, στην οποία οι πολίτες μπορούν να ενημερωθούν αναλυτικά για τις καθημερινές παρεμβάσεις του Δήμου στην πόλη. Σημαντική επίσης εξέλιξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της πόλης, είναι και η δημιουργία της γεωπύλης του Δήμου Αθηναίων (<http://gis.cityofathens.gr>) , η οποία αποτελεί έναν κατάλογο γεωχωρικών δεδομένων και θεματικών χαρτών, στην οποία ο καθένας μπορεί να προηγηθεί και να βρει ψηφιακούς χάρτες και δεδομένα GIS, που αφορούν την περιοχή του Δήμου.

Εικόνα 50. Η γεωπύλη του Δήμου Αθηναίων (<http://gis.cityofathens.gr>)

Η τεχνολογική αναβάθμιση των υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων, στοχεύει στην εξυπηρέτηση των πολιτών εξ αποστάσεως, δίχως αναμονή, εξοικονομώντας χρόνο και απλοποιώντας τις διαδικασίες. Παράλληλα, η εξοικονόμηση εργατωρών και η ελαχιστοποίηση των μετακινήσεων, που επιτυγχάνεται μέσω της ψηφιοποίησης των υπηρεσιών του Δήμου, συμβάλει στον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της πόλης.

Η πόλη της Αθήνας, ακολουθώντας τον ρυθμό της ψηφιακής εποχής, υποστηρίζει την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, απλοποιώντας διαδικασίες, μειώνοντας το περιβαλλοντικό αποτύπωμα και διευκολύνοντας της πρόσβαση στην πληροφορία σε όλους, χωρίς αποκλεισμούς, με απώτερο σκοπό την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών της.

6.7.2 – Παρακολούθηση περιβαλλοντικών παραμέτρων και αέριας ρύπανσης

Η απόδοση μιας πόλης εξαρτάται και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, γι' αυτό η κάθε μία πρέπει να προσαρμόζει τις δράσεις της, ώστε να παραμένει «ζωντανή» και να εξυπηρετεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους πολίτες της.

Ο Δήμος Αθηναίων συμμετέχει σε μια σειρά ευρωπαϊκών και άλλων προγραμμάτων, με στόχο την προσαρμογή της πόλης στην κλιματική αλλαγή, μέσω αναπτυξιακών εργαλείων και στρατηγικών. Ενδεικτικά, αναφέρονται το ευρωπαϊκό έργο H2020 REACHOUT, στον οποίο συμμετέχουν εκτός από την Αθήνα, άλλες 18 εταίροι (κυρίως φορεία ανάπτυξης κλιματικών υπηρεσιών, ερευνητικά κέντρα, δίκτυα πόλεων και πόλεις), το οποίο έχει ως στόχο να γεφυρώσει της ανάπτυξης ενός βιώσιμου και προσιτού θεματοφυλακίου κλιματικών υπηρεσιών, το οποίο θα υποστηρίζει τους πολίτες, τον ιδιωτικό τομέα και την δημόσια διοίκηση και θα συμβάλει στην βελτίωση της ανθεκτικότητας των ευρωπαϊκών Δήμων στην κλιματική αλλαγή, και τα ευρωπαϊκά προγράμματα COMPAIR, που αφορά στην ενίσχυση της ικανότητας των πολιτών να παρακολουθούν, να κατανοούν και να αλλάζουν το περιβάλλον στο οποίο ζουν, τόσο σε επίπεδο συμπεριφοράς, όσο και σε επίπεδο πολιτικής, και ARSINOE, το οποίο στοχεύει στην ανάπτυξη τεχνολογιών για την προστασία και καταγραφή της

βιοποικιλότητας και του πρασίνου, την γεωχαρτογράφηση περιοχών της Αθήνας και την παρακολούθηση περιβαλλοντικών παραμέτρων.

Εικόνες 51, 52, 53. Το ευρωπαϊκά προγράμματα ARSINOE, COMPAIR και H2020 REACHOUT (<http://neca.gov.gr>, <http://daem.gr>, <http://cityofathens.gr> αντίστοιχα).

Επιπλέον, έχουν υλοποιηθεί της πρακτικές παρεμβάσεις, προκειμένου να επιτευχθεί η παρακολούθηση των περιβαλλοντικών παραμέτρων και της αέριας ρύπανσης που καταγράφονται στην Αθήνα και στην ευρύτερη Μητροπολιτική περιοχή, που συγκαταλέγονται της εξής:

- Εγκατάσταση αισθητήρων αέριας ρύπανσης, θερμοκρασίας, υγρασίας και κλιματικών παραμέτρων, με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας, την ευαισθητοποίηση των χρηστών και την λήψη των αναγκαίων μέτρων, όπου κρίνεται απαραίτητο.
- Πιλοτική κατασκευή σταθμού μετρήσεων παραμέτρων εδάφους εντός του Δήμου Αθηναίων, με στόχο την κατανόηση των μηχανισμών που συνδέουν την εκδήλωση ακραίων καιρικών φαινομένων, με φαινόμενα ασταθειών εδαφών ή πρηνών, προκειμένου να προστατευθούν κατοικημένες περιοχές, και στον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό για την επιλογή κατάλληλων λύσεων συγκράτησης εδάφους σε πρηνή της πόλης.
- Δημιουργία κοινής πλατφόρμας περιβαλλοντικών και άλλων δεδομένων, που αφορούν την θερμοκρασία και της κλιματολογικές συνθήκες, την κίνηση της δρόμους, καθώς και έκτακτα γεγονότα, προκειμένου να σχηματίζεται μια ενιαία εικόνα της πόλης, a

6.7.3 – Εκπαιδευτικά προγράμματα για το κλίμα και διάχυση καλών πρακτικών για το κλίμα

Θεμελιώδη σημασία για την επιτυχή αντιμετώπιση οποιασδήποτε μορφής κρίσης, έχει η εμπλοκή και η συμμετοχή όλων, με ευθύνες και δράσεις. Στην περίπτωση της Αθήνας, τον ρόλο αυτό αναλαμβάνουν οι πολίτες και οι επαγγελματίες της πόλης. Μέσω εκπαιδευτικών

προγραμμάτων και δράσεων, που προάγουν την ευαισθητοποίηση, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, δίνεται η ευκαιρία της πολίτες να συνεισφέρουν ενεργά της δράσεις της πόλης που αφορούν την κλιματική αλλαγή και στοχεύουν στην προσαρμογή σε αυτήν.

Η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση των πολιτών του Δήμου, σε θέματα που αφορούν την κλιματική κρίση, αποδεικνύεται πιο καρποφόρα, όταν ξεκινά από την νεαρή ηλικία. Στην Αθήνα έχουν ήδη εφαρμοστεί εκπαιδευτικά προγράμματα, της το «Οικολογικό αποτύπωμα του σχολείου μου», πρόγραμμα εγκεκριμένο από το Υπουργείο Παιδείας, στο οποίο τα παιδιά μέσω σεμιναρίων και βιωματικών παιχνιδιών και εργαστηρίων, ενεργοποιούνται σχετικά με το περιβάλλον, και το «Ανοιχτά Σχολεία για την καταπολέμηση της κλιματική αλλαγής και την εξοικονόμηση ενέργειας», το οποίο επιδιώκει την ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας απέναντι σε ζητήματα της κλιματικής αλλαγής, προκειμένου να χρησιμοποιείται με ορθολογικό τρόπο η ενέργεια στα σχολικά κτίρια και να μειωθεί το οικολογικό της αποτύπωμα.

Επιπλέον προγράμματα και δράσεις που συνδράμουν στην υλοποίηση του στόχου:

- Πρόγραμμα «Υιοθέτησε την πόλη σου»
- Δημιουργία ιστοσελίδας «This-Is-Green-Athens»
- Συνεργασία με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Αειφόρου Ανάπτυξης
- Athens Digital Lab
- Ευαισθητοποίηση ενεργών πολιτών και κατοίκων για την διαφύλαξη των φυσικών πράσινων πόρων της πόλης, μέσω του δικτύου εθελοντών του Δήμου

7. Συνολική Αξιολόγηση και Προτάσεις

7.1 – Αξιολόγηση

Ο Δήμος Αθηναίων, και μέσω των δράσεων που υλοποιούνται καθημερινά, αλλά και μέσω του παραπάνω Σχεδίου Δράσης που αφορά συγκεκριμένα το Κλίμα, έχει θέσει την βιωσιμότητα της πόλης προτεραιότητά του, καθώς της φάνηκε στην ανάλυση του Σχεδίου Δράσης, αν και το κύριο θέμα του είναι η δημιουργία μιας ανθρακικά ουδέτερης και ανθεκτικής πόλης, παράλληλα εξυπηρετεί πολλούς και διάφορους Στόχους της Agenda 2030, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα αναγκών που προκύπτουν μέσα σε μία ζωντανή κοινωνία.

Προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσο έχει υλοποιηθεί το παραπάνω Σχέδιο, αλλά και ποι οι στόχοι και υποστόχοι της Agenda 2030 ικανοποιούνται μέσω των δράσεων του Δήμου, εξετάστηκαν οι δράσεις που υλοποιήθηκαν τα έτη 2022 και 2023, και αντιστοιχήθηκαν στον κάθε υποστόχο της Agenda που ικανοποιούν, αλλά και στον αντίστοιχο Άξονα του Σχεδίου Δράσης που της πλαισιώνει. Σε αυτό το πλαίσιο, δημιουργήθηκε πίνακας που απεικονίζει τον βαθμό συσχέτισης (λίγο, αρκετά, πολύ, πάρα πολύ) των δράσεων με τους ΣΒΑ και στην συνέχεια με τους Άξονες του Σχεδίου Δράσης για το Κλίμα. Η κατηγοριοποίηση του υπομνήματος απεικονίζει την πυκνότητα των δράσεων που αντιστοιχήθηκαν σε κάθε σύνδεση υποστόχου – άξονα. Προκειμένου να γίνει ο πίνακας πιο κατανοητός, θεωρείται σκόφρον να δοθούν 2 παραδείγματα δράσεων που καταγράφηκαν και έδωσαν αυτά τα αποτελέσματα. Στον υποστόχο λοιπόν 11.4, που εντοπίζεται μεγάλη συσχέτιση ΔΡΑΣΗΣ – ΣΤΟΧΟΥ – ΑΞΟΝΑ, και αφορά στην ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία και τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, αντιστοιχήθηκαν για παράδειγμα, δράσεις του Δήμου που σχετίζονταν με δράσεις καθαριότητας ή με ανακατασκευές πεζόδρομων στο κέντρο της πόλης, ενώ στον υποστόχο 11.7, που εντοπίζονται παρόμοια αποτελέσματα και αφορά στην πρόσβαση από όλους σε ασφαλείς, χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμους πράσινους και δημόσιους χώρους, συγκαταλέγονται δράσεις όπως για παράδειγμα, η ανάπτυξη του Εθνικού Κήπου και η κατασκευή rocket parks. Για τα κενά κελιά του πίνακα, υπάρχουν οι εξής 2 εξηγήσεις, είτε ότι ο Δήμος δεν υλοποίησε κάποια δράση που να ικανοποιούσε τον εκάστοτε στόχο της Agenda 2030, είτε ότι η συσχέτιση ΔΡΑΣΗΣ – ΣΤΟΧΟΥ έγινε, αλλά παρόλα αυτά δεν συσχετιζόταν με κανέναν από τους άξονες του Σχεδίου Δράσης, άρα και δεν καταμετρήθηκε.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ AGENDA 2030 ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ		ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΛΙΓΟ		
ΑΡΚΕΤΑ		
ΠΟΛΥ		
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ		

Στόχοι της Agenda 2030	Υποστόχοι	1	2	3	4	5	6	7
1	1.1							
	1.2							
	1.3							
	1.4							
	1.5							
	1.6							
	1.7							
2	2.1							
	2.2							
	2.3							
	2.4							
	2.5							
	2.6							
	2.7							
	2.8							
3	3.1							
	3.2							
	3.3							
	3.4							
	3.5							
	3.6							
	3.7							
	3.8							
	3.9							
	3.10							
	3.11							
	3.12							
	3.13							
4	4.1							
	4.2							
	4.3							
	4.4							
	4.5							
	4.6							
	4.7							

	4.8							
	4.9							
	4.10							
5	5.1							
	5.2							
	5.3							
	5.4							
	5.5							
	5.6							
	5.7							
	5.8							
5.9								
6	6.1							
	6.2							
	6.3							
	6.4							
	6.5							
	6.6							
	6.7							
	6.8							
7	7.1							
	7.2							
	7.3							
	7.4							
	7.5							
8	8.1							
	8.2							
	8.3							
	8.4							
	8.5							
	8.6							
	8.7							
	8.8							
	8.9							
	8.10							
	8.11							
	8.12							
9	9.1							

	9.2							
	9.3							
	9.4	■	■	■	■	■	■	■
	9.5							
	9.6							
	9.7							
	9.8							
10	10.1							
	10.2		■	■				
	10.3	■	■	■	■	■	■	■
	10.4							
	10.5							
	10.6							
	10.7							
	10.8							
	10.9							
	10.10							
11	11.1			■				
	11.2	■	■	■	■	■	■	■
	11.3	■	■	■	■	■	■	■
	11.4	■	■	■	■	■	■	■
	11.5	■	■	■	■	■	■	■
	11.6	■	■	■	■	■	■	■
	11.7	■	■	■	■	■	■	■
	11.8	■	■	■	■	■	■	■
	11.9	■	■	■	■	■	■	■
	11.10							
12	12.1							
	12.2							
	12.3							
	12.4							
	12.5							
	12.6							
	12.7							
	12.8							
	12.9							
	12.10	■	■	■	■	■	■	■
	12.11							

13	13.1							
	13.2							
	13.3							
	13.4							
	13.5							
14	14.1							
	14.2							
	14.3							
	14.4							
	14.5							
	14.6							
	14.7							
	14.8							
	14.9							
	14.10							
15	15.1							
	15.2							
	15.3							
	15.4							
	15.5							
	15.6							
	15.7							
	15.8							
	15.9							
	15.10							
	15.11							
	15.12							
16	16.1							
	16.2							
	16.3							
	16.4							
	16.5							
	16.6							
	16.7							
	16.8							
	16.9							
	16.10							
	16.11							

	16.12							
17	17.1							
	17.2							
	17.3							
	17.4							
	17.5							
	17.6							
	17.7							
	17.8							
	17.9							
	17.10							
	17.11							
	17.12							
	17.13							
	17.14							
	17.15							
	17.16							
	17.17							
	17.18							
	17.19							

Πίνακας 22. Πίνακας συσχέτισης δράσεων του Δήμου Αθηναίων με τους Στόχους της Agenda 2030 και του Άξονες του Σχεδίου Δράσης του Δήμου.

Όπως φαίνεται και στον πίνακα που δημιουργήθηκε, ο Δήμος της Αθήνας καλύπτει με της δράσεις του, όλους της ΣΒΑ της Agenda 2030, της περισσότερο και της λιγότερο. Μια προεπισκόπηση στον πίνακα αρκεί, για να αντιληφθεί κανείς ότι ο στόχος στον οποίο εστιάζει περισσότερο ο Δήμος, είναι ο ΣΒΑ 11, που αφορά της βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, με δεύτερο να ακολουθεί ο ΣΒΑ 9, που αφορά στην βιομηχανία, την καινοτομία και της υποδομές, στοιχεία που αναφέρθηκαν και στο κεφάλαιο 5.1 της εργασίας. Κάνοντας αρχικά την αντιστοίχιση των δράσεων, με τους Στόχους που αυτές ικανοποιούν, φάνηκε να υπάρχει μεγάλη συνάφεια, καθώς οι δράσεις καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου μελέτης (έτη 2022 και 2023) κάλυπταν μεγάλο εύρος των Στόχων που έχουν τεθεί από τον ΟΗΕ, και, ταυτόχρονα, των αναγκών που προκύπταν εντός του Δήμου. Μελανά σημεία εντοπίστηκαν κατά την αντιστοίχιση των δράσεων με της Άξονες του Σχεδίου Δράσης για το Κλίμα. Σε αυτήν την περίπτωση, παρατηρείται ότι το Σχέδιο Δράσης εστιάζει με της Άξονες του περισσότερο στην πόλη και της υποδομές της, και λιγότερο στο ανθρώπινο δυναμικό της, καθώς αυτό επηρεάζεται μόνον έμμεσα.

Προκειμένου να σχηματιστεί μια σφαιρική εικόνα, αξίζει να δημιουργηθεί ένα διάγραμμα SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats):

Ανάλυση SWOT	
Strengths	Weaknesses

<ul style="list-style-type: none"> • Η κλιματική κρίση είναι ένα οικουμενικό ζήτημα και ένα κατασταλτικό σχέδιο δράσης μπορεί να περιορίσει τις επιπτώσεις της • Τόσο το Σχέδιο Δράσης, όσο και οι δράσεις μεμονωμένα, ενισχύουν και προάγουν τα δυνατά σημεία του Δήμου, της είναι η πολιτιστική του κληρονομιά, αναδεικνύοντας την σημασία και την δυναμική της • Ο Δήμος Αθηναίων ακολουθώντας τα αλματώδη βήματα της τεχνολογίας, εξελίσσεται τεχνολογικά και βρίσκεται πλέον σε στάδιο πλήρους ψηφιοποίησης • Ο Δήμος Αθηναίων, μετά την πρόσφατη υγειονομική κρίση που πέρασε η χώρα εν μέσω της πανδημίας του COVID19, είναι πιο προετοιμασμένος για την αντιμετώπιση κρίσεων ανάλογης κλίμακας • Η αίσθηση ασφάλειας εντός του Δήμου έχει αυξηθεί, αν αναλογιστεί κανείς τα αντιπλημμυρικά και αντιτυρικά έργα που υλοποιούνται, καθώς και την τοποθέτηση ή αντικατάσταση φωτιστικών σε περιπατητικές οδούς του Δήμου • Στον Δήμο Αθηναίων υπάρχουν και, υλοποιούνται ακόμη περισσότεροι, χώροι πρασίνου που προσφέρουν στην πόλη αισθητική και περιβαλλοντική αναζωογόνηση • Ο Δήμος Αθηναίων δίνει μεγάλη σημασία στην καθαριότητα της πόλης, είτε αυτή αφορά καθαρισμό πεζοδρομίων και τοίχων, αλλά και την συλλογή απορριμμάτων • Στον Δήμο της Αθήνας υλοποιούνται δράσεις και υπάρχουν υποδομές, που προνοούν για την προστασία και φροντίδα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι κάτοικοι της πόλης δεν είναι πλήρως ενημερωμένοι και ευαισθητοποιημένοι σχετικά με την ανάγκη μετατροπής της Αθήνας σε μία βιώσιμη πόλη που σέβεται την ίδια και της κατοίκους της με προοπτικές εξέλιξης • Το Σχέδιο Δράσης που υλοποιήθηκε από τον Δήμο δεν θέτει προτεραιότητά του το ανθρώπινο δυναμικό της πόλης, καλύπτοντας μόνο έμμεσα ανάγκες των ευπαθών ομάδων • Στόχοι της Agenda 2030 που αφορούν τόσο τον «άνθρωπο» της, η ποιοτική εκπαίδευση (ΣΒΑ 4) και η ισότητα των φύλων (ΣΒΑ 5), αλλά και τον περιβάλλον στο οποίο ζει, της η ζωή στο νερό (ΣΒΑ 14), ενώ ικανοποιούνται με τις καθημερινές δράσεις του Δήμου Αθηναίων, φάνηκε να μην συνάδουν με της Άξονες του Σχεδίου Δράσης. • Εν έτη 2023, η γραφειοκρατία καθυστερεί σημαντικά την υλοποίηση έργων • Οι αρχές του “Community Engagement” (Κοινό όραμα και αξίες, Αμοιβαιότητα και Σεβασμός, Διαφάνεια και Επικοινωνία, Κοινή λήψη αποφάσεων, Αφοσίωση) δεν είναι διαδεδομένες
Opportunities	Threats
<ul style="list-style-type: none"> • Μέσω των δράσεων του Δήμου, αλλά και των αξόνων του Σχεδίου Δράσης, η πόλη εκμεταλλεύεται το ευνοϊκό κλίμα που επικρατεί γενικώς στην 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι έντονες ροές αστικοποίησης οδηγούν στην αύξηση της ζήτησης για καταναλωτικά αγαθά και ενέργεια

<p>χώρα και αναβαθμίζεται ενεργειακά χρησιμοποιώντας ΑΠΕ, ιδίως ηλιακά πάνελ, αξιοποιώντας και το κτιριακό απόθεμα της πόλης της όφελός της</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο βιώσιμος τρόπος ζωής που προάγεται μέσω όλων των δράσεων, συνεπάγεται αλλαγές και της καθημερινές συνήθειες των πολιτών, της είναι η διατροφή και οι μετακινήσεις, ικανοποιώντας πολλούς από της Στόχους που έχει θέσει η Agenda του ΟΗΕ, με χρονικό περιθώριο το 2030 • Προάγεται η περπατησιμότητα εντός του Δήμου, γεγονός που ζωντανεύει την πόλη, αναζωογονώντας ταυτόχρονα το εμπορικό κέντρο • Το ενδεχόμενο αξιοποίησης υπόγειων υδάτων από το Αδριάνειο ή το Πεισιστράτειο Υδραγωγείο, για τον περιορισμό κατανάλωσης νερού 	<ul style="list-style-type: none"> • Η πολιτιστική ταυτότητα της Αθήνας απειλείται από τον συνολικό εκσυγχρονισμό της εικόνας της πόλης • Η πόλη απαρτίζεται από παλιές υποδομές γενικότερα, από το αποχετευτικό σύστημα, έως το κτιριακό απόθεμα, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες των κατοίκων και των επισκεπτών της πόλης • Δεν υπάρχει άμεσος συντονισμός του Δήμου Αθηναίων με τους γειτονικούς Δήμους, ώστε να επιτυγχάνεται έγκαιρα και επιτυχημένα η υλοποίηση έργων που αφορούν την συνεργασία μεταξύ τους
--	--

Πίνακας 23. Ανάλυση SWOT

7.2 – Προτάσεις

Από τους βασικότερους λόγους που οι σύγχρονες πόλεις και κοινωνίες εστιάζουν στην βιωσιμότητα, είναι η βελτίωση, διαχείριση και ανάπτυξη του αστικού χώρου, προκειμένου να μετατραπούν οι πόλεις σε ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους χώρους διαβίωσης. Παρόλα αυτά, ενώ οι πόλεις συνεχώς και αναπτύσσονται, εντοπίζονται ανισότητες σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Προκειμένου να επιτευχθεί η βιωσιμότητα στην πόλη της Αθήνας και όλοι οι παραπάνω υποστόχοι της Agenda 2030, ενδείκνυται να πραγματοποιηθούν ορισμένες ενέργειες.

Ο Δήμος της Αθήνας, ακολουθώντας το παράδειγμα άλλων χωρών, ενδείκνυται να καταγράψει την πρόοδο των Σχεδίων Δράσης που έχουν υλοποιηθεί, προκειμένου σε δεύτερη φάση να ακολουθήσει ένα ορθά δομημένο και στοχευμένο σχέδιο ιεράρχησης προτεραιοτήτων, που θα αφορά τις δράσεις που πραγματοποιούνται και τα σημεία που πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή. Στην συνέχεια, ο Δήμος θα είναι σε θέση να αξιολογεί την κατάσταση και, ανάλογα με τα αποτελέσματα της καταγραφής, να πραγματοποιεί δράσεις ώστε να καλύπτει τις ανάγκες του Δήμου και των ανθρώπων του.

Αξιοποιώντας τα αποτελέσματα του Πίνακα 22, που δημιουργήθηκε για την μελέτη του επιπέδου υλοποίησης των ΣΒΑ της Agenda 2030 από τον Δήμο Αθηναίων, εντοπίζεται ότι ο Δήμος Αθηναίων, μέσω ανάλογου Σχεδίου Δράσης, οφείλει να μεριμνήσει και για το ανθρώπινο δυναμικό του Δήμου, όσο έντονα και ευλαβικά μεριμνά, μέσω του Σχεδίου Δράσης για το Κλίμα, για τις υποδομές και, εν γένει, για το μέλλον του Δήμου εν μέσω κλιματικής κρίσης. Αυτό προκύπτει, καθώς, κατά την δημιουργία του Πίνακα 22, εντοπίστηκαν πολλές δράσεις που πραγματοποίησε ο Δήμος, που αφορούσαν στους ανθρώπους του, αλλά παρόλα αυτά, παρέμειναν εκτός μελέτης, καθώς δεν καλύπτονταν από τους Άξονες του Σχεδίου Δράσης που είναι σε ισχύ. Συγκεκριμένα, ένα νέο Σχέδιο Δράσης, θα μπορούσε να θέσει στο επίκεντρο κοινωνικά ζητήματα, όπως είναι το φαινόμενο της ανεργίας και της

ετεροαπασχόλησης, η κοινωνική ανισότητα, που περιλαμβάνει, εκτός των άλλων, την ανισότητα μεταξύ των φύλων και το φαινόμενο της υπογεννητικότητας, καθώς όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο της Υφιστάμενης Κατάστασης, παρατηρείται στην πόλη γήρανση του πληθυσμού.

Ενδεικτικά, συλλέχθηκαν κάποια στοιχεία από την Βιέννη και την Κοπεγχάγη, που κατέλαβαν τις 2 υψηλότερες θέσεις στην παγκόσμια κατάταξη βιώσιμων πόλεων, προκειμένου να σταθούν σαν υπόδειγμα για την πόλη της Αθήνας, καταγράφονται ορισμένες ενέργειες.

Συγκεκριμένα:

<p style="text-align: center;">Βιέννη</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η πρωτοβουλία ‘Schulstrasse’, δηλαδή η απαγόρευση κυκλοφορίας οχημάτων στους δρόμους γύρω από τα σχολεία 30 λεπτά πριν την έναρξη και 30 λεπτά μετά την λήξη των μαθημάτων, με στόχο την προστασία των μαθητών. Από το 2020, το μέτρο επεκτάθηκε ως το απόγευμα, με στόχο την δραστική μείωση του καυσαερίου, της ενέργειας και της ηχορύπανσης. 2. Επικράτηση των ηλεκτρικών οχημάτων στον στόλο των ΜΜΜ, με σκοπό την καθοριστική μείωση των εκπομπών ρύπων. 3. Η Βιέννη ήταν η πρώτη πόλη με εργοστάσιο πράσινης ενέργειας, το οποίο ουσιαστικά έχει την δυνατότητα να μετατρέπει απόβλητα σε συνθετικά καύσιμα, η ανακύκλωση των οποίων δημιουργεί καύσιμα κίνησης.
<p style="text-align: center;">Κοπεγχάγη</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Επένδυση στην ανάπτυξη δημιουργικού και λειτουργικού περιβάλλοντος κατοικίας για τους πολίτες, εστιάζοντας στις ενεργές μετακινήσεις 2. Η πόλη προωθεί ιδιαίτερα τις μετακινήσεις με το ποδήλατο, διαθέτοντας ένα, εφοδιασμένο με ποδηλατοδρόμους, οδικό δίκτυο 323 χλμ. 3. Στον τομέα της πράσινης κινητικότητας, το 2014 οι αρχές της πόλης χωρίστηκαν σε 5 βασικούς τομείς (1. Υψηλής ποιότητας αστική ζωή στο μέλλον, 2. Αποτελεσματική και βιώσιμη διαχείριση των πόρων, 3. Μπλε και πράσινη πόλη, 4. Πράσινη κινητικότητα, 5. Κλιματικός και πράσινος

	<p>μετασχηματισμός), προκειμένου να επικρατήσει η χρήση του ποδηλάτου, έναντι του αυτοκινήτου στην πόλη.</p> <p>4. Η τακτική επικοινωνίας και συμμετοχής όλων των πολιτών στην διαδικασία σχεδιασμού των προγραμμάτων και εύρεσης λύσεων, έτσι ώστε οι κάτοικοι να αποτελούν «μέρος της λύσης».</p>
--	---

Πίνακας 24. Παραδείγματα άλλων ευρωπαϊκών πόλεων, ως υποδείγματα για την πόλη της Αθήνας.

Θέτοντας έναν επίλογο στην παρούσα εργασία και κάνοντας μια συνολική σύνοψη της μελέτης που εκπονήθηκε σχετικά με τις δράσεις του Δήμου Αθηναίων και του πιο επίκαιρου Σχεδίου Δράσης του Δήμου για το Κλίμα, και το κατά πόσο συνάδουν με τους Στόχους της Agenda 2030, έγινε ξεκάθαρο ότι οι πυλώνες της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ο Άνθρωπος, ο Πλανήτης και η Ευημερία) που αναφέρθηκαν στην αρχή διαδραματίζουν, συνδυαστικά, αλλά και μεμονωμένα, σημαντικό ρόλο για την επίτευξη της βιωσιμότητας που αναζητά μια κοινότητα. Η Agenda 2030 έθεσε τους Στόχους, καθιστώντας κάθε ζωντανή πόλη και οργανισμό υπεύθυνους για την επίτευξη αυτών, θέτοντας το μέλλον τους ως προτεραιότητα, συνοψίζοντας τις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης, εκτός των άλλων, σε ένας από τους πιο διαδεδομένους ορισμούς της βιωσιμότητας, που αποδόθηκε από την Gro Harlem Brundtland, την πρώτη πρωθυπουργό της Νορβηγίας, στην αναφορά της με τίτλο «Το κοινό μας Μέλλον», γνωστή και ως «Brundtland report», που αναφέρει: Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2023, *Η διαχείριση των αποβλήτων στις χώρες της ΕΕ (γράφημα)*. [online] (19-01-2023) Διαθέσιμο από: <http://europarl.europa.eu>

Basso Gabriela for GrunderAtelier, *How to achieve sustainable cities and communities*. [online] Διαθέσιμο από: <http://gruenderatelier.de>

Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2020. *Five ways to make cities healthier and more sustainable*. [online] (11-02-2020) Διαθέσιμο από: <http://fao.org>

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε., 2023, *ΜΕΛΕΤΕΣ – ΕΡΓΑ*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://anaplasia.onpressidium.com>

The Climate Reality Project, 10-03-2017, *The alliance for climate protection: Five sustainable cities making a difference for the planet*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://climaterealityproject.org>

Athens Geoportal, 18-03-2022, *A catalog of geospatial data of Municipality of Athens*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://gis.cityofathens.gr>

Δήμος Αθηναίων, 2021, *Σχέδιο Δράσης για το Κλίμα*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://cityofathens.gr>

Δήμος Αθηναίων, 2022, *Δελτία Τύπου (τελευταία νέα)*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://cityofathens.gr>

Βουλή των Ελλήνων, Απρίλιος 2013, *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://hellenicparliament.gr>

Γεωπύλη INSPIRE, 2021, *Δεδομένα και Χάρτες*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://geodata.gov.gr>

TextileExchange, 2017, *The 17 Goals*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://textilesforsdgs.org>

Μηχανή του Χρόνου, 2022, *Η προσφυγική Αθήνα (ΜΕΡΟΣ Α' & Β')*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://mixanitouxronou.gr>

Δήμος Αθηναίων (Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού, Ανθεκτικότητας, Καινοτομίας και Τεκμηρίωσης), 04-11-2021, *Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Δήμου Αθηναίων (ΣΒΑΚ)*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://cityofathens.gr>

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2015, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://sdgs.un.org/2030agenda>

Παπαγεωργίου – Βενετάς, Α., 2001. *Αθήνα: Ένα όραμα του κλασικισμού*. Αθήνα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΠΟΝ

Κτηματολόγιο της Αθήνας, 01-03-2023, Ανακοινώσεις. [online] Διαθέσιμο στο: <http://ktimatologio-athina.gr>

Νικολή Α. (2009), «Το αστικό πράσινο στις σύγχρονες πόλεις: Θεσμικό πλαίσιο, οικονομική διάσταση και διαχείριση. Η περίπτωση της πόλης της Καστοριάς». Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία

SDG Indicators, *Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/indicators-list/>

The Global Livability Index, 2023. *Annual Report 2022-2023*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.eiu.com/n/campaigns/global-liveability-index-2023>

City of Copenhagen, 2014. *Copenhagen European Green Capital 2014 a review*. European Green Capital.

Ανδρικοπούλου, Ε., Γιαννακού, Α., Κανκαλάς, Γ., Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, Μ., 2014. *Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (2η αναθεωρημένη έκδοση)*. Αθήνα: Κριτική.

Beatley, T., 2000. *Green Urbanism-Learning from European Cities*. USA: Island Press

Ιωαννίδης, Γ., 2021. *Στρατηγικό Μάνατζμεντ βασικό εργαλείο για τη μετατροπή μιας πόλης σε smartcity: Στρατηγική πρόταση προς το Δήμο Αμαρουσίου*. Διπλωματική Εργασία [online]. Αθήνα: Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση. Διαθέσιμο στο: <https://amitos.library.uop.gr>

Στάμου, Α., 2018. *Καλά παραδείγματα υπηρεσιών Έξυπνων Πράσινων/Ανθεκτικών Πόλεων (Smart Green/Resilient Cities): Μελέτη, Αξιολόγηση και Προτάσεις Εφαρμογής*. ΚΕ' Εκπαιδευτική Σειρά: Τελική Εργασία [online]. Αθήνα: Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ). Διαθέσιμο στο: <http://repositoryesdda.ekdd.gr>